AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Konya Sk. Bursa Han No. 28-Ankara
P. K. 582 — Tel: 18992

Fiyatı: 60 kuruş

* *

AKİS Ortaklığı adına imtiyaz sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden:

Metin TOKER

Teknik Sekreter
Cüneyt ARCAYÜREK

Bu nüshaya yazı yazanlar;

Cüneyt ARCAYÜREK — Mücahid TOPALAK — Orhan Remli YÜREGİR — İsmail TÜRK — Refika ESMER — Perihan PARLA — Bilge KARASU — Dr. Esad EĞİLMEZ — Seyfi KURTBEK — Tevfik ÜNSİ — Nejad AKKAN

Karikatür

TURHAN

Ressam;

İzzet ÇETİN — AYHAN

Fotoğraf:

Naci YILDIRIM — Turhan VANDEMİR

Klişe :
Kemal ONGAN

Abone Şartları:

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha): 24 lira

Dizildiği ve basıldığı yer

Güzel Sanatlar Matbaası

Kapak Resmimiz

Nurettin Baransel

Dinamik bir Başkan

Kendi aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Elbette ki Türkiye "ufak çap"lar memleketidir. Evlerimiz küçüktür, şehirlerimiz küçüktür, ticaret hacmimiz küçüktür, sanayiimiz küçüktür, nihayet boylarımız küçüktür. Ama bunların içinde en minik olanların hemen başında gazete ve mecmualarımızın tirajları gelir. Türkiyede çıkan gazetelerin topunun basıldığı miktarı alınız, hattâ ikiyle çarpınız Avrupanın pek çok memleketindeki bir gazetenin tirajını bulamazsınız. Eğer Hürriyet gazetesi ortaya çıkmasaydı, eğer rahmetli Sedat Simavi Babıâlimize yeni bir nefes, yeni bir hamle aşkı getirmeseydi ihtimal ki gazetelerimizin en kabadayısı bugün hâlâ yüz binin çok altında bocalayıp duracaktı. Yüz binin üstüne çıkmış Hürriyet'ten baş ka gazetemiz de yoktur ya...

Bu niçin böyledir? Sebepleri muhteliftir ve AKİS'in mahiyetini izaha çalışırken bunlardan bir kısmına gene burada temas etmiştik. Halkımızın okuyup yazma nisbeti yüksek değildir, fertler memleketin politikasiyle bilfiil uğraşmaya pek kısa müddet evvel başlamışlardır, Dağıtma tarzımız düşünülebilecek tarzların en iptidaisidir, kâğıt sıkıntısı vardır, teknik imkânlarımız pek mahduttur. Bütün bunların hakikat olmadığını hiç kimse iddia edemez.

Buna rağmen niçin bazı gazeteler tirajlarını arttırmak imkânını bulmuşlar, diğerleri, sahipleri gayet varlıklı kimseler oldukları ve bir kısmı servetini o ufak gazeteden kazanmış olduğu halde hep ehemmiyetsiz rakamlar üzerinde durmakta, sayıklamaktadır? Meselâ Beyoğlunda büyük bir matbaaya sahip Yeni İstanbul gazetesinin — ki, maddî bakımdan sıkıntı içinde olmaktan uzaktır — satışı bir kaç bini bulur. Babıâlideki Vakit gazetesi, senelerden beri bir kaç bin ancak basarak idame.i hayat eyler. Son Telgraf da öyledir. Daha onlar gibi, uzun müddetten beri çıkan ve ticarî bakımdan verimli gözükmeyen müesseseler çoktur. Hele tirajlar, Anadoluya gidince büsbütün gülünç bir hal alır. Bilir misiniz ki bir çok şehirde gazeteler, gündelik gazeteler sadece bir kaç yüz tane basar ve o kadarını bile satamazlar? Buna mukabil, aynı vehirde bazan bir düzine gazete bulunur. Bir düzine gazete bulunur ve bunların adedi her gün artmaya doğru gider.

Akşam gazeteleri ise, bir başka âlemdir. Bir kaç bin lirayı cebine koyan harekete geçer ve müessesesini kurup faaliyete başlar. Çoğunun tirajı, kendilerine bile kahkaha attıracak seviyededir.

O halde neden, bu gazeteler neden çıkıyor?

Çünkü gazete çıkarınca, hakikî mânasiyle gazetecilik yapmadan, yani gazetenin kalitesini yükseltmeye, satışım çoğaltmaya çalışmadan para kazanmak mümkün hale gelmiştir. Aslı üzerinde durulacak nokta, işte «siyasî beslemelik» ten ziyade bu «ticarî beslemecilik» tir. Zira bunların hepsi, iktidara dalkavukluk etmek suretiyle geçinmemektedirler... Aralarında, muhalif olanları da vardır. Fakat bir takım kombinezonlar kurabildiniz mi, para kazanmamz mümkündür. Tabiî, gazetecilik mesleğinin yerinde sayması pahasına...

Resmî ilân, bu geçim vasıtaların. dan sadece biridir. Dünyada hiç bir gazete, en büyüğünden en küçüğü. ne, ilansız çıkamaz. Buna imkân yoktur. Zira gazete öyle bir meta. dır ki, daima maliyetinden ucuza satılır. Ancak, ilândan iki türlü istifade vardır. Adam hesap eder: ayda, 20 bin liralık resmî ilân veriyorlar. Benim masrafım ise 18 bin lira. Demek, ayda iki bin lira kazancım var. Bana yeter, ne diye kendimi zahmete sokayım, tirajımı arttırmak için bir takım masrafa gireyim, «risk»i göze alayım?

İkinci istifade tarzı şudur: Benim mesleğim gazeteciliktir. İyi bir gazete çıkarmak istiyorum. İyi gazete, çek masraf demektir. İlan, bu masrafın bir kısmım karşılarsa, daha rahat hamle yapar,, daha güzel çıkabilirim. Bu, satışımı arttırır. Satışı çok gazeteye ise ilân daha fazla gelir, onun da bir kısmım yeni hamlelerin karşılığı olarak ayırırım. Daha pahalı muharrirler kullanır, tekniğimi daha mükemmel hale getirebilirim. O zaman daha çok ve daha pahalı ilân alırım. Tabii bu, böylece arşa kadar gitmez ama, tiraj yüz binin üstüne çıkar.

Her nimet, bir külfetin karşılığıdır, demiştir.

Gazeteciliğimizde de öyle. Kapkaç'cılar mesleği rahat bıraktıkları takdirde, Türk basını en büyük in. kılâbını başarmış olacaktır.

Fakat böyle bir temenniyi İleri sürüp, sırtüstü yattınız mı o kapkaç'cılar kendiliklerinden çekilip gitmezler ki... Onlarla mücadelede elbirliği lâzımdır: hakikî gazeteciler, okuyucular ve hükümeti Zafer, ancak böyle kazamlabilir, gazeteciliğimiz ancak böyle yükselebilir.

Saygılarımızla

AKİS

Demokrasi

Muhalefetin tapusu

Eğer bir nokta, ama bir tek nokta olmasaydı, değil üzerinde durmak, yazıyı ihtimal ki okumazdık bile. Yazının çıktığı ceridenin fiili satışı bir kaç yüzü ancak bulur.

Ama bir nokta vardı. Bir tek nokta! O da şuydu: Gazetenin başlığının yanında «Sahibi ve Başmuharriri: Dr. Mükerrem Sarol» ibaresi bulunuyordu. Dr. Mükerrem Sarol 14 Mayıs seçimlerinden beri Devlet Vekilidir ve iktidar partisinin sevk.ü idaresinden resmen mesul olmasa bile, resmen mesul olanlara yakınlığı ile tanınmıştır. Bahis mevzuu, yazı ise, bahis mevzuu gazetenin başmakale sütununda çıkmıştır.

Okuyucularımızın AKİS'in hakikati ve sadece hakikati yazdığından emin olduklarını biliyoruz. Bundan dolayı. da kendilerine müteşekkiriz. Ama ele aldığımız yazı öylesine inanılmaz Ur zihniyeti ifade etmektedir ki bu satırların hakikaten yazıldığını, yayıldığını ve neşredildiğini, hem de Devlet Vekilinin gazetesinde neşredildiğini ispat için bir klişe koymaya kendimizi mecbur addettik.

Elimizdeki senet

Biz o partiyiz ki, rakibimiz Halk Partisi oldukça, iktidardayken bile muhalefet imtiyaz ve sihri daima bize bağlı kalacak, bizi terketmiyecektir!

İşte, Muhalefetin tapusu
Bir Ali Rana Tarhan aranıyor

Yazının başlığı şudur: «Elimizdeki sened». Mahiyeti ise, makalenin sonundaki şu cümle ile ifade edilebilir: «Biz o partiyiz ki, rakibimiz Halk Partisi oldukça, iktidardayken bile muhalefet imtiyaz ve sihri daima bize bağlı kalacak, bizi terketmeyecektir!» (Nida işareti bizim değil, bizzat gazetenindir. Kimbilir, belki yazı işleri müdürü bile bu beyan karşısında hayretini gizleyememiştir).

«Biz» diye bahsedilen parti, Demokrat Partidir. Muharririn, Demokrat Parti adına konuşmak selâhiyetini haiz bulunup bulunmadığı meçhuldür. Fakat eğer bir partiliyse, Partinin yapacağı şey bu zatı kendi saflarından derhal ihraç etmektir. Zira iktidarda bulunan bir parti, kendisini, muhalefetin de tapusunu almış olarak ilân ederse bu zihniyete «tek parti zihniyeti» denir ve tek parti zihniyeti totaliter rejimlerin zihniyetidir. Halbuki Demokrat Partinin kurucuları bu partiyi tek parti zihniyetine karşı mücadele etsin diye kurmuşlar, millet bu partiye güvenini tek parti zihniyetine son versin diye rey ile izhar etmiştir.

Bu neviden yazıların Demokrat Partiyi tutan, hattâ onun sözcüsü vaziyetini takınmak isteyen gazetelerde çıkmasının herkesi üzdüğünü, bilhassa Ahmed Emin Yalmanın bahsettiği o «tarafsız münevver» i iktidardan uzaklaştırdığını, soğuttuğunu ifade etmek lâzımdır. Bu neviden yazılar ve yazıdaki zihniyetin damgasını taşıyan fiillerdir ki Demokrat Partiyi davaya ihanet etmiş olmakla ithama yol açmaktadır.

Yarabbi, iktidarda bulunan bir parti nasıl olur da «muhal afet imtiyaz ve sihri daima bize bağlı kalacak, bizi terketmeyecektir!» diyebilir? Hattâ sonunda bir nida işareti olsa bile... İktidar iktidar, muhalefet muhalefettir. İyi hareket eden iktidarların imtiyaz ve sihri, muhalefetinkileri aratmayacak kadar büyüktür, kuvvetlidir. Onları daha büyütmeye, kuvvetlendirmeye çalışmak varken muhalefetin de tapusuna el atmak, ne demektir?

Eğer bu sadece Ur makale olsaydı, ziyanı yoktu. Gazetelerde daha ne garip fikirler yer buluyor.. Ama iktidar partisinin şu son seçimlerden beri tut. tuğu yol güz önüne getirilirse, ürkmemek elden gelmez. Hakikaten, mevcut muhalefet partilerini birer birer tasfiye etmek gayreti sezilmiyor değildir. İhtimal ki bu, «biz muhalefeti de kendimiz, onlardan iyi yaparız» zihniyetinin bedbaht bir neticesidir. O neviden rejimlere, lügatlerde demokrasiden ayrı bir isim verilir.

Şimdi Demokrat Parti içindeki izan sahibi ve aklı başında kimselere büyük bir vazife ve mesuliyet düşüyor: bu neviden tehlikeli cereyanlara karşı artık mücadele bayrağını açmak, demokratik prensiplerin tehlikeye düşmesini önlemek, mesul liderlerin etrafındaki perdeyi yırtmak ve onları hakikatin ışığına kavuşturmak.

İktidar partisinde «muhalefetin imtiyaz ve sihri» de varmış... Lâf!

Lâf ama, belki şimdi Cumhuriyetçi Millet Partisinin başında dolaşan tehlike o şekilde düşünmenin hak ve cesaret verdiği hareketlerin neticesidir.

C. M. P. nin başında dolaşanlar

Hadise, Zafer gazetesinin bir başmakalesiyle başladı. Zafer gazetesi, hükümetten üvey evlât (ilân değil, îtibar bakımından) muamelesi de görse partinin resmî organıdır ve bilhassa başmakaleleri partinin bazı fikirlerini zaman zaman aksettirdiğinden alâka çekicidir. Yazının muharriri Mümtaz Faik Fenikti. Mümtaz Faik Fenik kendi hususiyetlerinden başka, hemen daimî temas halinde bulunduğu «çevre» ler dolayısiyle de ayrıca mühim bir imzadır. Hepsinde olmasa da bir takım makalelerinde o «çevre» lerin fikir ve temayüllerini arayanlar yanılmazlar. Eğer Mümtaz Faik Fenik'in gerek dış münasebetlerimiz, gerek iç politika meselelerine dair yazılarında hava sık sık değişiyorsa bu, bahis mevzuu «çevre» lerin fikir ve temayüllerinde, hâdiselerin seyrine göre sık

sık değişiklik olması neticesidir. Meselâ İngilterenin bazan çok lehinde, bazan pek aleyhinde başmakaleleri bu şekilde izah etmek zarureti vardır.

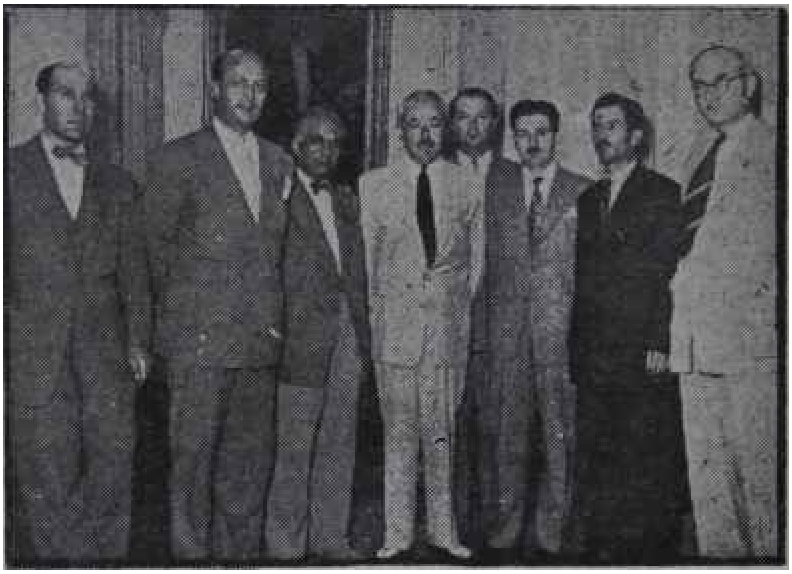
Fakat hâdiseye başlangıç olan makale dış değil, iç siyasete aitti ve Cumhuriyetçi Millet Partisi meselesini ele alıyordu. Muharririn ifade ettiği fikir şuydu: İrticai benimsediğinden dolayı Millet Partisi kapatılmış, ancak hemen aynı kadro bu sefer Cumhuriyetçi Millet Partisini kurmuşdur. Program değişikliği laftan ibarettir. Mademki Millet Partisinin liderleri partilerini mürteci bir parti haline getirmişlerdir, kendileri mürtecidirler. Böyle olunca yeni kurdukları Cumhuriyetçi Millet Partisinin de mürteci olman icap eder. İsme ilâve edilen «Cumhuriyetçi» kelimesi sadece kanunları aldatmak, açık kapıdan istifade etmek için oraya yamanmıştır.

Bu makale gürültü uyandırdığı sırada yeni bir makale çıktı. O yazısında Mümtaz Faik Fenik açık kapının kapatılmasını istiyor. Partileri mahkeme karariyle feshedilen liderlerin başka isimle yeni parti kurmalarının önüne geçilmesi fikrini ortaya atıyordu, Muharrrin temas ettiği «çevre», lerin- Kırşehirin ilçe haline getirilmesinde birinci derecede rol oynadığını bilenler Cumhuriyetçi Millet Partisinin başında bir şeylerin dolaşmakta olduğunu farketmekte gecikmediler. Makalelerle bir havanın yaratılması gayesi güdülmüştü; yaratıldı. Tazıları haberler, tekzipler, tavzihler, hücumlar, müdafaalar, mukabil hücumlar takip etti. Ta, Osman Bölükbaşının Haydarpaşa garında karşılanmasını meneden garip karara kadar... O gün Cumhuriyetçi Mîllet Partisinin 1 numaralı hatibi trenden indiğinde kendisini bekleyen üç yüz polisin arasından geçti ve lehinde tezahürat yapılmamasına bilhassa itina gösterilerek gideceği yere kadar gürültü, İstanbul gibi Türkiyenin en ileri şehrinde mürteci olduğu bilinen bir parti liderine halk polis kuvvetiyle tezahürat yapmaktan ancak menediliyorsa, Anadolunun tam bir irtica yuvası haline gelmiş olması gerekir. Bu, korkunç bir ihtimaldir ve Allahtan ki aslı faslı yoktur...

Hâdiseler daha başka sebeplere dayanmaktadır ve mantıki olmaktan ziyade fevridir.

Tabii, en yukarda bahis mevzuu edilen ve iktidarla beraber muhalefetin de toptan tapusunun alınmış olduğunu iddia eden zihniyetin «Demokrat Partinin zihniyeti» yazılmaması gerektiği göz önünde tutularak...

Hâdise muhalefet gazetelerinde ve «tarafsız» gazetelerin yarı muhalif muharrirlerinin fıkralarında ele alındı. Hareket tensip edilmiyordu. Zaten doğrusu istenilirse, tensip edilecek de bir tarafı yoktu. Herkesin herkesi karşılaması serbest iken, Demokrat Parti kurucuları veya Cumhuriyet Halk Partisi lideri binlerce kişi tarafından

Necmi

Bu, Ankaradaki İnanç (soldan ikinci)

hem de en gürültülü şekilde karşılanıp uğurlanırken, dışarda mağlûp olmuş sporcular bile taraftarlarının sırtına binerken bir partiye ve bir adama istisnaî muamele yapmak demokrasinin temel taşına aykırıdır Bunda o partinin ve o liderin ismi, hüviyeti, şahsiyeti katiyyen bahis mevzuu değildir. Eğer rejimi tehdit ediyorlarsa, tehlikeliyseler yapılacak şey bu ithamları evvelâ, kaza mercilerinin tasdikinden geçirmek, ondan sonra tedbir almaktır. Fakat hukukî mesnede dayanmadığı müddetçe iddialar üzerine tedbir bina edilmemek lâzımdır. Aksi halde bakınız ne olur:

Bir gün bir parti iktidara gelir, Ahmed beyin karşılanmamasını emreder; bir gün başka parti gelir, öteki partilerin yarısını komünistlik, yansını irtica ile itham eder; hatta bir parti çıkar, «mademki serbest seçimlerde halk reyini bana verdi, bu, diğer partileri istemiyor demektir, bana düşen vazife mili iradeyi tecelli ettirmek, diğer partileri kapatmaktır» diyebilir, İthamlar, hukuki mesnedden mahrum olduğu müddetçe ilânihaye sürüp gidebilir, tâ zırvaya kadar.

Kaldı ki Cumhuriyetçi Millet Partisi Atatürk inkılâplarına bağlılığını her fırsatta ilân etmektedir. Hattâ Partinin Genel Sekreteri Abdurrahman Boyacıgiller bu vadide sadece AKİS'e o kadar çok "tebliğ" göndermistir ki bunların hepsini neşre kalkışırsak üç sayı su sütunlara başka yazı koyamayız.

Denilebilir ki «Cumhuriyetçi Millet Partisi açıktan öyle söylüyor ama, el altından irticai körüklüyor»... Bunun delilleri varsa partiyi derhal kulağından tutup kanunların huzuruna çekmek, kendisinden hesap sormak icap eder. Denilebilir ki «Osman Bölükbaşı Kırşehirde seçimleri, irticaa taviz vererek kazanmıştır». Ta kendisiyle mücadele etsin diye Demokrat Parti tarafından oraya kim gönderilmiştir? Arif Hanoğlu!

Muhakkak olan, Cumhuriyetçi Millet Partisinin başında bir şeylerin dolastiğidir. Meclis açıldığında Mümtaz Faik Fenik'in ortaya attığı fikre uygun bir kanun teklifinin gelmesi ve teklifte kanunun makabline de şamil tutularak Cumhuriyetçi Millet Partisi liderlerinin ellerinden siyasî haklarınm alınmasının istenmesi kuvvetle muhtemeldir.

Kanun teklifi yapılırken âdet kanunun makabline şamil tutulmaması, istisna tutulmasıdır. Bu gidişle bizde galiba tersi olacak...

Cumhuriyet Halk Partisinin lideri bir zaman totaliter bir partinin lideriydi; Cumhuriyetçi Millet Partisinin lideri bir zaman mürteci bir partinin lideriydi; Türkiye Köylü Partisi, «Parti değil, parti maketidir»!

Eee, muhalefet partisini kim kurabilecek? Muhalefeti kim temsil edecek?

Hazırlanınız sayını Ali Rana Tarhan! Galiba yakında size ihtiyaç hissedilecek, tecrübelerinizden istifade edilmek istenilecek...

Demokrasi, iktidarın muhalefete ait işlere durup durup karışmadığı, iktidarla muhalefet arasındaki münasebetlerin değişmez ana kanunlarla tanzim edildiği rejimin adıdır.

D. P.

Tasfiyeye devam

İstanbulda gazeteler ve gazeteciler arasında "Dünyada en az kimi seviyorsunuz?» mevzulu bir anket yapıl-

mış olsaydı muhakkak ki İstanbulun rey alarak seçilen mebusu Necini Ateş listenin başlarında gelirdi. Necmi Ateş meslek olarak mimarlığa, siyasî parti olarak Demokrat Partiye mensuptur. Mebus seçilmeden evvel partisinin İstanbul İl İdare Kurulu reisiydi. Aday listesine İstanbuldan girmesinin listenin kazanma şansını azaltacağı düşünüldüğünden — ve kendisi Niğdeli olduğundan — bir gün Genel Başkan Adnan Menderes, İstanbulda, bir kalabalık grupun önünde:

«— Necmi Beyi de Niğdeden aday göstereceğiz» demiş, fakat Necmi bey ısrar ettiği için seçimler arefesinde bir huzursuzluk yaratmamak maksadiyle Ateş gene İstanbuldan gösterilmiş ve listeyle beraber kazanmıştı.

Şimdi, Necmi Ateşin kardeşi Necati Arıbaş «nüfuz ticareti» yapmak, suçu ile D. P, den ihraç olunmuştur. Bu, belki de Demokrat Partinin uzun zamandan beri basın tarafından samimiyetle alkışlanan ilk hareketidir. İhraç vesilesiyle partice neşredilen tebliğde sayın Bay Arıbaş'ın partiye mensubiyetini şahsî menfaatini temine âlet ettiği açıkça bildirilmektedir. Bunun, aynı yolda yürüyen bazı siyaset simsarlarına ders ve ihtar olacağı muhikkaktır. Zaten anlaşıldığına göre tasfiye burada kalmayacak ve «nüfuz ticareti» nin en ziyade salgın halinde bulunduğu İstanbul teşkilâtı temizlendikten sonra sıra diğer vilayetlerimizdeki derebeylerine de gelecektir. Hatta temizliğin bir kaç yerde birden yapılacağına dair belirtiler vardır. Bir gazete Necmi Ateşin başkanlığındaki İstanbul D. P. eski il idare kurulunun hesaplarına el konulduğunu yazmıştır. Ankarada ise gürültülü gar gazinosu kongresinden sonra iş başına gelen yeni il idare kurulu Necmi İnanan başkanlığındaki eski kurulun hesaplarını tetkikle meşguldür ve bu hesaplar dan çok «sansasyonel» neticelerin çıkması kuvvetle muhtemeldir. Yenilerden bir aza, bize:

«— Hepsini mahkemeye vereceğiz» demiştir.

Necmi İnanç da 14 Mayıs seçimlerinde Ankaradan mebus olmuştur. İstanbulda Necmi Ateşin, Dr. Mükerrem Sarol ile ihtilâfı bilindiği gibi Necmi İnancın Ankarada Çiçekdağ.. Benderlioğlu gurupuna karşı cephe aldığı ma lûmdur. Dr. Sarol — Çiçekdağ — Ben derlioğlu halen Demokrat Partinin nü fuzu fazla ileri gelenleri arasındadır.

AKİS, — mutadı veçhile — tasfiye hareketi fiilen başlamadan çok ev vel hâdiseyi haber vermiş (Bak: AKİS, sayı 10 . 17 Temmuz 1954, sayfa 8), bunun bir zaruret halinde görüldüğünü bildirmiş, Demokrat Parti üçlerlerinin bunu uzun zamandan beri düşündüklerini söylemiş, bazı sözler nakletmiş, fakat bir noktaya dikkati çekmekten de geri kalmamıştır: Tasfiye, Demokrat Parti Büyük Kongresinin arefesine tesadüf etmektedir, o günlerde muh telif guruplar arasında genel idare kurulu seçimi için mücadele başlamış olacaktır. Nüfuz tacirlerinin temizlen mesi vesilesiyle siyasî rakiplerin bertaraf edilmesine gayret göstereceklerin, hatta tertiplenecek listelere rey verilmesine azalan zorlamak maksadile bu hareketi silâh olarak kullanacak ların çıkmasına intizar olunmalıdır.

Nitekim bazı hâdiseler, temizlemeler sırasında kollanan, kimselerin bulunduğu zehabını uyandırmaktan geri kalmamaktadır. Bunların en tipiklerin den biri, Yekta Kazancıgil hadisesidir.

Yekta Kazancıgil İstanbul vilâyeti haysiyet divanı azasıydı. Bir gün gazeteler Kazancıgilin âni olarak istifa ettiğini yazdılar. Haber hayret uyandırdı, zira haysiyet divanıma bu azası parti içinde kuvvetli hamilere sahipti. Hatta bir ara:

Necmi II
Bu da, İstanbuldaki Ateş

«— Onlar mı gözden düştü?» diye meraklananlar ve sevinenler oldu.

Aradan pek kısa bir müddet geçti, genel idare kurulu partinin İstanbuldaki haysiyet divanına toptan işten el çektirdi, reisini de partiden ihraç ediverdi. Yekta Kazancıgil dana evvel divandan istifa ettiğine göre ne ismi gazetelere geçti, ne de müşkül mevkide kaldı.

Yekta Kazancıgil, Dr. Mükerrem Sarolun kayınbiraderidir.

Tasfiye hareketlerinin başlamasiyle beraber müstakbel genel idare kurulunu teşkil edecek isimlerden müteşekkil listelerin, hazırlanmakta olduğuna dair haberler de yayılmıştır. Bu listelerde kimler bulunacaktır? Henüz belli değil!

Kimler bulunmayacaktır? Ona dair bir işaret sızmıştır. İstanbulda kuvvetli bir hizip Samed Ağaoğlu, Emin Kalafat, Fethi Çelikbaş, Rıfkı Salim Burçak ve Osman Şevki Çiçekdağsız genel idare kurulu için hazırlık yapmaktadır.

Buna mukabil onlar da şimdiden tedbirlerini almaktadırlar.

Bu bakımdan, çok hayırlı bir mak satla başlayan tasfiyenin yakında meraklı safhalar arzetmesi beklenmelidir. Bilinen hakikat şudur ki Adnan Menderes partisini midecilerden temizlemek hususunda kati karar vermiştir.

Darısı totaliter kafaların başına!

T. K. P.

Seçimlere girmeme kararı

Türkiye Köylü Partisinin önümüzdeki sonbaharda yapılacak muhtar, belediye ve il genel meclîsi seçmlerine girmemeye karar verdiği kendisine bildirildiği zaman iktidar partisinin ileri gelenlerinden biri:

— Parti değil, parti maketi o!» dedi.

Sonra, Floryanın ince kumu üstünse ters döndü ve sırtını güneşe verdi,

Türkiye Köylü Partisi, iktidar tarafından bir türlü ciddiye alınmamış Büyük Millet Meclisinde temsilcileri mevcutken bile Başvekil Menderes kürsüde bu partinin ismini unutuvermis, Cezmi Türk'ü güçendirmişti. Hal buki o zaman Türkiye Köylü Partisinin bir kafası (Remzi Oğuz Arık), bir de dili (Cezmi Türk) vardı. Sonra Remzi Oğuz Arık bir tayyare kazasına kurban gitti. Cezmi Türk de — kendi tahminine uygun olarak — mebusluğa seçilmedi. Buna rağmen parti, Meclis dışındaki çalışmalarına devam edecekti. Ama, bunun için elinde maddî ne imkân, ne de vasıta bulunuyordu.

Bu şartlar altında Partinin, temsilçiler meclisi toplandı ve seçimlere girmemek kararını o verdi. Neşredilen tebliğde, böyle harekete başlıca iki sebep gösteriliyordu:

1 — Seçimler muhitten başlayıp merkezî hal almalıdır. Yani evvelâ muhtarlar sonra mebuslar seçilmelidir. Yoksa, bir parti evvelâ merkezî kuvveti kazanırsa öteki seçimlerden beklenen fayda tahakkuk etmez.

2 — Yeni iktidar, demokratik rijimi daha ileriye götüreceği ümit edilirken millet lehine olan mevcut hükümleri bile geri almıştır.

Türkiye Köylü Partisine göre bu şartlar altında seçimlere girmekte bir mâna yoktur.

Karar ittifakla alınmış, seçimlere girse de kazanma şansı hemen sıfır olduğundan Cezmi Türk'ün tekliflerine, itiraz eden pek bulunmamıştır. Fakat Köylü Partisi mücadeleye devam edecektir. Neşredilen tebliğ şöy-

le bitiyordu:

«Yurdumuzda yeniden bir tek parti diktatoryası ve partizan bir zümre hâkimiyeti kurulmasına mâni olmak için vatandaşların her türlü vasıta ve imkânlarla ikaz ve tenvirleri ve millî, ahlâkî, tarihî ve insanî vazifelerini ifaya ısrarla davet edilmeleri ittifakla kabul olunmuştur.»

Böyle mühim kararları ittifakla alan partiler, hiç bir şey olmasalar, insicama sahip partilerdir.

Gerçi iktidar, Köylü Partisinin seçimlere girmeme kararına pek fazla ehemmiyet vermemişti. Ama kararın bilhassa öteki partiler üzerindeki tesiri büyük oldu. Zira gerek Cumhuriyetçi Millet Partisinde, gerekse Cumhuriyet Halk Partisinde aynı tezi müdafaa eden pek çok kimse vardı. Bir kar topu atılır, bazan büyür büyür, büyür...

Şimdi sıra Cumhuriyetçi Millet Partisindedir. Partinin Genel İdare Kurulu 14 Ağustosta İstanbulda toplanacak ve o da seçimlere girip girmemek hususunda bir karar ittihaz edeçektir. Gerçi Fuad Arna gibi fazla ateşliler Büyük Millet Meclisine ve Başvekile hakaretten sanık olarak tev kifharededirler ama, genel kurulda sert sözlerin söylenmesi, şiddetli bir tebliğin çıkarılmasına karar verilmesi ve seçimlere girilmemesi prensibinin kabul edilmesi gene kuvvetle muhtemeldir.

Türkiye Köylü Partisinden sonra Cumhuriyetçi Millet Partisi de secimlere katılmayacagını bildirirse Cumhuriyet Halk Partisi ne yapacaktır?

Gerçi İsmet İnönü Kurultayda şahsiyetini ortaya atarak böyle bir kararın alınmasını önlemişti. Fakat Kurultay seçimlere iştiraki de kabul etmemiş. bu hususta karar yetkisini Parti Meclisine bırakmıştı. Yalnız böyle yapılırken «Biz girmez de öteki muhalefet partileri girerse, hareketimizin ne kıymeti kalır?» tarzında bir sualin ha. tıra gelmiş olmasının İnönü'nün işini kolaylaştırmış bulunduğu unutulmamalıdır.

Parti Meclisi 28 Ağustosta gene İnönü'nün başkanlığında Ankarada toplandığı zaman durumu yeni zaviyeden mütalâa edecek ve «seçimlere katılan tek muhalefet partisi» rolünü oynayıp oynamıyacağını kararlaştıracaktır. O takdirde İnönü'nün işi daha zorlaşacaktır.

C. H. P.

Şok!

Mithatpaşa caddesindeki binanın kapıcısı:

"!— Yukarda çalışıyorlar" dedi.

Bina Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Merkezi, çalışanlar Merkez Idare Heyeti azalarıydı. Gün ise, Kurban bayramının ikinci ve üçüncü günü... Halk Partili basın dahil, hemen bütün gazetelerde idare heyetinin aleyhinde çıkan yazılar — bunların en ağırları Dünya'da ve Halkçı'da çıkmıştı - azalar üzerinde şok tesiri yapmıştı. Hepsi, verimi bilinmez ama, büyük bir tehalükle çalışıyorlardı.

Ele aldıkları meselenin «seçimlere girelim mi, girmiyelim mi» meselesi olduğunu söylemek, gazetecilik bakımından alâka uyandırıcı olur. Fakat, hakikat bu değildir. Merkes İdare Heyeti, teşkilâtı bir hale, yola sokmaya çalışmakla meşguldü. Parti kalemlerinin aleyhlerinde bulunduğunu biliklerinden, teşkilâta güvenmek mecburiyetinde kalacaklarının farkındaydılar. Teşkilâtı nasıl ıslah etmeli, onu hangi yoldan canlandırmalı? Ağustosun sonuna kadar bu hususta bir neticeye varabildikleri takdirde Parti Mec lisinin toplantısına daha kuvvetli şekilde girebileceklerdi.

Üzerinde en ziyade durulan nokta, bizzat giderek, ocak ocak, bucak bucak dolaşarak teşkilât ileri gelenleriyle görüşmek, temas etmek, halkın nabzını yoklamak ve ona Halk Partisinin arak eski Halk Partisi olmadığını gostermek zaruretiydi. Bu politikanın

Bir cevap

İktidar muhalefet partilerine karışmamalıdır diyip, duruyorsunuz Pe ki siz kendiniz neden, C. H. P. nin iç ihtilâflarına mütemadiyen burnunuzu sokuyorsunuz?» diye mektup yazan sayın okuyucumuza:

Biz İktidar değiliz de, ondan !

Saygılarımızla

AKİS

şampiyonu Kasım Gülekti ve politikanın meyvalarını Kurultayda toplamışti. Aynı yolda yüründüğü takdirde, meyvalar elbette daha olgun hale gelecekti. Kasım Güleğe göre seçimleri kazanmanın yolu dolaşmaktır.

Dragos tepedeki görüşmeler

Fakat Ankarada Merkez idare heyeti bu şekilde çalışırken İstanbulda Dra gos tepede başka Halk Partililer başka tertipler hazırlamakla meşguldüler. Demokrat Parti erkânının Floryada toplanması gibi Halk Partisi erkânı da kendilerine merkez olarak Maltepe yakinindeki Dragos tepeyi seçmişlerdir. Burası 14 Mayıs 1950 den evvel keşfedilen ve imar edilen bir beldedir. Falih Rıfkı'nın evi oradadır, Nihad Erimin evi oradadır, Faik Ahmet Barutçunun evi oradadır v.s.,. Falih Rıfkı, Nihad Erim ve Faik Ahmet Barutçunun Genel Merkez aleyhinde vaziyet aldıkları malûmdur. Bilhassa Falih Rıfkı Atay, Merkez heyeti içinde iktidarın casuslarının bulunması ihtimalinin bile mevcut olduğunu yazmış ve Partiye ait meselelerin Parti Meclisinde dahi uluorta görüşülmemesini tavsiye etmiştir. Bir partinin en yüksek kademesinde partiye ait işler görüşülemez se, parti içinde bu derece emniyetsizlik hüküm sürerse ana muhalefetin o parti tarafından nasıl temsil edebileceği cevabı düşünülecek bir meseledir.

Dragos tepe toplantılarına, İstanbula gitmiş olan İsmet İnönü'nün de katılması kuvvele muhtemeldir. Fakat Genel Başkanın, Merkez ile Merkez aleyhtarları arasında anlaşma zemini, hiç olmazsa Merkezin itibarının muhafazası için bir çare bulmaya çalışacağı anlaşılmaktadır. Aksi belde, Kasım Güleğin de ifade ettiği gibi «parti tesanüdünü bozanlara karşı zecri tedbirlerin alınmasına intizar» gerekmektedir. Böyle bir hareketin ise, çöküntü başlangıcı olmasından endişe edilebilir.

Nitekim Dünya ve Halkçı, yaylım ateşlerine bir fasıla vermişe benzemektedirler. Dragos tepesi plânları henüz ikmal edilmemiştir. Bu arada Halkçı, mutad «kötü muhalefet» politikasına devam etmektedir.

Misal mi isteniliyor? İşte;

Halkçı'da iri puntolarla şu başlık çıkmıştır: "Acar motoru kaza yaptı — Denize dökülen tayfayı kurtarmadan çekip gitti. Altındaki havadis ise şudur:

«İstanbul 6 (Telefonla) — Silivriye bağlı kaptan Ziya Atasoy idaresinde İlkbahar motoru kum yükü ile bu sabah Ahırkapı önünden geçerken Acar motörü ile çarpışmıştır. İlbahar devrilmiş ve denize dökülen mürettebatı ve kaptan yetişen sandalcılar tarafından kurtarılmıştır. Acar, hâdiseyi müteakip süratle uzaklaşmıştır.»

Haber yalan mı? Haşa! Fakat aynı hâdiseyi anlatan öteki gazeteler, üç kelime fazla yazmayı fuzuli bulmamış lardır: «Bursa ambarına ait». Zira kazayı yapan Acar, Bursa ambarına ait Acar motorudur!

Bilindiği gibi Riyaseticumhurun pek maruf motorunun adı Acar'dır.

İnkılaplar

Çarşaf: kanun harici

Demokrat Partinin İstanbulda en fazla rey alan mebuslarından Nazlı Tlabar:

«— Kıyafet kanununa çarşaf giyilmemesi hakkında ek bir kanun getirmeyi düşünüyoruz. Atatürkün ruhu bundan mustariptir" dedi.

Nazlı Alabar, aynı zamanda Türkiye Kadınlar Birliğinin de başkanıdır. O gün, kendisini ziyaret eden bir gazeteciyle konuşmuştur. Verdiği haber memlekette büyük bir memnunluk ve ferah uyandırdı. Düşününüz ki Nash Tlabarın bahsettiği, sadece bir projedir. Proje bu kadar sevinç uyandırdığına göre çarşaftan yalnız Atatürküm değil hepimizin ruhlarımızın ne derece muazzep olduğu kolaylıkla

meydana çıkar.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde 4 adet kadın mebus vardır. Memleket nüfusunun yarısının kadın olduğu düşünülürse, nisbetin pek ufak savılması gerektiği meydana çıkar. Hakikaten 540 ın yanında 4 fazla bir şey değildir Üstelik o 540 m içinde meselâ Ahmed Gürkan da vardır (Allahtan ki bu sefer Ali Fahri İşeri yoktur).

Dört kadın mebus, Nazlı Tlabar (İstanbul), Edibe Sayar (Zonguldak), Aliye Timuçin (Ankara) ve Nuriye Pınar (İzmir) aralarında meseleyi henüz tam mânasiyle kararlaştırmış degillerdir. Kadınların, mebus dahi olsalar, kolay kolay yumusamıyacakları hakikattir. Meselâ böyle bir kanun teklifi Meclise «filânca ve su kadar arkadaşı» adıyla sevkedilmektedir. «Su kadar» 3 tür; ama «filânca» kim olaçaktır? Nazlı Tlabar mı? O zaman, kendisini kadın mebusların en değerlisi bilen Nuriye Pınar itiraz etmeyecek midir? Belki de alfabe sırasiyle hepsinin isimlerini saymak gerekecektir. Şimdiden bayan Pınar müşterek teklifin gazetelere Nazlı Tlabar'ın adiyle aksetmiş olmasından dolayı alınmıştır. Buna fağmen isin o tarafı teferruat sayılabilir. Asıl mesele şudur:

Kıyafet kanunu Türkiye Cumhuriyeti hudutları dahilinde Türk vatandaşlarınm bir takım kıyafetleri giymelerini menetmektedir. Meselâ fes giymek kanunen yasaktır. Peçe takmak da öyle. Fakat kanun, çarşaftan bahsetmemektedir. İhtimal ki inkılâplar yerleştiğinde kadınların bu gülünç kılıktan kendi kendilerine kurtulacaklan ümit edilmiş, birden bire ileriye gidilmemek için ihtiyatlı davranılmıştır. Halbuki demokrasi gelmiş ve değil çarşaf, kanunen yasak olan fes bile orada burada görülmeye başlanmıştır. Kara çarşaflı kadrolara gelince, bunların, hele şehirlerimizde, medeniyete uymayan şekilleriyle ne garip bir man zara yarattıkları meydandadır. Bu bakımdan kadın mebusların çarşafı ortadan kaldırmak için giriştikleri hareketi desteklememeğe imkân yoktur.

Ancak teklifin Mecliste kolay kolay kanunlaşamıyacağı, hattâ hükümetin fiili müzahereti olmadığı takdirde red bile edilebileceği unutulmamalıdır. «Demokrat hüviyetler», «vatandaş hak ve hukuku» adı altında ve daha ziyade bir takım seçmeni tatmin endişesiyle çarşafı hararetle müdafaa edecek mebusların çok sayıda olması kuvvetle muhtemeldir. Teklif görüşülürken ko yu inkılâpçılar ile tavizciler arasında mutlaka bir meydan muharebesi cereyan edecektir. Hatta kanunun «uyutul man» yoluna bile sapılabilir. Tâ ki bizzat Adnan Menderes bunun böyle olması zaruretini çıkıp bizzat ortaya koysun..

Her halde kadın mebusların teklifi Türkiye Büyük Millet Meclisi ve orada kahir ekseriyeti teşkil eden Demokrat parti için büyük bir imtihan olacaktır. Kurultayında «inkılâpların bekçisi» olduğunu ilân eden Cumhuriyet Halk Partisi lehte vaziyet almak mecburiyetindedir. Ya, Cumhuriyetçi Millet Partisi ne yapacaktır? Bütün tebliğlerinde Atatürk inkılâplarına bağlılığını, kadın haklarına riayetini bildiren parti İçin, işte, bunları ispat etmek fırsatı!

Teklif Nazlı Tlabarın Singapur dönüşü hazırlanacak ve hemen Meclise verilecektir.

Kapaktaki adam :

Nurettin Baransel

Başbakan Adnan Menderes, Amerikayı ziyaret edecekti, askerî şahıslar da bu seyahate katılacaktı, iktisadî yardımın yanında, askerî yardun da müzakerelere konu teşkil edecekti.

Seyahatin tarihi ilân edildiği sıralarda, Genel Kurmay Başkanlığı — yani Erkânı Harbiyei Umumiye Reisliği — Orgeneral Zekâi Okan tarafından — İkinci Başkan — vekâleten idare ediliyordu. Gazeteler, iki ihtimal üzerinde duruyorlardı: Genel Kurmay Başkanlığına ya Orgeneral Nurettin Baransel, ya Orgeneral Zekâi Okan getirilecekti. Birinci haber doğru çıktı, Baransel Amerika seyahatinden bir gün evvel Genel Kurmay Başkanlığına getirildi, Zekâi Okan ise bir müddet sonra emelliye sevkedildi. Zaten başka bir haçaresi yoktu.

Baransel'in tayini Menderesin seyahate çıkmasından bir gün evvel resmen ilân edildi, bu suretle Orgeneral makamına oturmadan uçağa bindi. Baransel ilk vazifesini böyle mühim bir seyahatte yaptı.

Baransel, 1895 de İstanbul'da doğdu, 1909 da Harp Okuluna girdi 1912 de teğmen rütbesi ile orduya iltihak etti, Balkan Harbine katıldı 1914 de İstanbul ihtiyat subaylar talimgahının bölük ve tabur kumandanlıklarında bulundu, 1919 da Erkânı Harbiyei Umumiye Mektebine girdi, 1921 de Anadoluya geçti Sakarya harbine iştirak etti ve erkânı harp yüzbaşısı oldu.

Bundan sonra, muhtelif kurmay hizmetlerinde, Harp Akademisi öğretmenliğinde, alay, tugay, süvari ve piyade tümen komutanlıklarında ve ordu başkanlıklarında bulundu.

30 ağustos 1947 de korgenerallik, Üçüncü Ordu Müfettişliği vekâleti 1951 de orgenerallik. 6 Nisan 1954 tarihinde Kara Kuvvetleri Komutanlığı vazifesine tayin edildi.

Baransel'in dinamik bir başkan olduğu 59 yaşındadır — görülüyor. Gec gündüz anî teftişlerde bulunması, eksiklikleri buna göre tesbit edip, emir vermesi, memnuniyet uyandırdı. İlk tamimi, askerin politikadar uzak kalmasına aitti. Bu ve diğer tamimlerinden parçalar basına aksetti Böylece endam meseleleri, İstiklâl Marşı hâdiseleri münferit kasımlar halinde tenkid mevzuu oldu. Fakat Baransel bunların yanında, hattâ bunların üstünde Cumhuriyet ordusuna yepyeni bir ruh getirmeye, ve kendi dinamizmini aşılamaya çalışmaktadır. Hakkındaki hüküm elbette mesaisinin tümü göz önünde tutularak verilecektir.

Hacılarımız ölüyor

Bir yandan memleketin içinde çarşafın kanun dışı edilmesine çalışılırken, diğer yanda — Suudi Arabistan'da — hacılarımız, sapır sapır dökülmektedir. Haccın hakikî bir işkence haline geldiğine, müthiş sıcakların hüküm sürdüğüne dair haberler her gün gazetelerimizde yer almaktadır. Gerçi azizler işkence çeker, «martıyr» olurlar, ama bunun bizim dinimizle bir alâkası yoktur.

Ciddede toplanmış 158 bin hacı — bunun 10 bin kadarı Türktür — Arafata çıktıkları zaman güneş doğmamıştı. Dualar ediliyor, ilâhiler söyleniyordu. Bembeyaz bir kafile, tepeye tırmanmakla Allahlarına daha yakınlaştıkları kanaatindeydiler. Aralarında 160 tanesi o mertebeyi de aşmış, ölmüşlerdi: Gündüzleri etrafı kavuran korkunç sıcaktan.

Hakikaten Suudî Arabistan bu sene, her senekinden de fazla sıcaktır. Güneş çıktı mı, sokaklarda dolaşmak imkânı kalmamaktadır. Bu yüzden bir çok hacı namzedi, hac farizasını ifa edememişlerdir.

Ciddede kendilerine hacılar kadar, hatta onlardan da çok iş düşenlerin başında bizim kızılay ekibi gelmektedir. İptidaî şehirde sıcakla beraber bir de pislik ve keşmekeş hüküm sürdüğünden her an salgın hastalıkların çık ması muhtemeldir. Türk hacı namzetleri orasında ayılanlar bayılanlar ve bütün uğraşmalara rağmen ölenler eksik değildir. Milyonlarca döviz dışarıya çıktığı halde, ellerindeki parayı son puluna kadar bitirenler — yahut araplara kaptıranlar — hemen ekseriyeti teşkil etmektedir. Parasızlık öbür milletlerin hacılarında da vardır ve bunlar «parlak» bir çare bulmuşlardır: beraberlerinde kadın getirmek ve kadınları satmak. Bu yüzden Cidde sokakları esir pazarına dönmüş, mukaddes anın arefesinde yapılmadık rezalet kalmamıştır. Hac farizesi sona erdikten sonra hacı bay ve hacı hanımlarımızin hangi vasıtalarla memlekete dönecekleri ve dönerken neler getirecekleri — mikron ve kaçak eşya babında — tebiî belli değildir.

Yabancı memleketlere, vahana tacirlere satın aldığımız malların parasını dövizsizlikten ödeyemezken 10 milyon liralık sterline iste Arabistan çöllerinde bu şekilde heba olmaktadır.

Bu şekilde ve hangi maksatla? Dönecek hacı, hocadan — rey hariç — ne bekliyoruz? Daha iyi, daha çalışkan, daha gayretli vatandaşlar olmalarını mı?

Öyleyse şu gazete havadisini okuyunuz:

Ankara 8 (Milliyet) — Ankaraya bağlı Aralan Apa nahiyesinin Güven köyünde enteresan bir kaçırma hâdisesi olmuştur. Bu köyden Hacı Mehmet bir müddet evvel komşusu Hacı Mustafanın karısını kaçırmış ve beraber yaşamaya başlamışlardır.

Buna sinirlenen Hacı Mustafa dûn aksam beraberlerinde oğlu ve hepsi de Hacı olan beş arkadaşı ile eski karısını Hacı Mehmedin evinden kaçırmıslardır. Kadın kaçıran hacıların sorguları yapılmıştır.

Bayram!

Ankara'nın Çankaya ilçesinde, camiin inşaat mahallinde bayram namazı kılınacaktı, «inşaat mahalli», yanlışlıkla yazılmış değildir; doğrudur. Hoca, namaz kılmak üzere toplanmış yüzlerce vatandaş, bayram namazının kılınış tarzını bildirdi; namaza, saatinde başlandı. Bir müddet sonra cemaat arasında mırıltılar yükseldi. Hocaya itiraz sesleri işitildi Namazın hoca tarafından yanlış kıldırıldığı ileri sürüldü, ikaz edildi. Evvelâ münakaşa, sonra kavga.. Hoca yerinden indirildi, başka birisi bulundu, namaza ancak bu suretle devam edildi. (Ankara Bayram Gazetesi, Sayfa: 1).

Vatandaş, — namaza gelenlerin yarıdan fazlası gençti — yanlış namaza itiraz etmişti; bildiği için itiraz etmişti. Alaşağı edilen hocanın hikâyesi gülünçtü, mânası hazindi... Cami inşa yerinde namaz, namazın kılınışından çıkan kavga, hattâ yumruklu bir mücadele!. Türkiye'de bir fikir mücadelesinde bu iştiyak, bu şiddet görülmemistir; namazın kılınışındaki aksaklığın verdiği netice, düşünüş istikametimizin hangi noktada ağır bastığını göstermektedir.

Kurban Bayramı
Bayramın kurbanı ve inkılâbın kurbanı

Bayramın ilk günü yurtta binlerce koyun kesildi. Günlerce insanların kasap dükkânları önünde sıra beklediğini düşününüz; bir ay sonraki et bolluğuna bakınız. Hayret, ibret verici bir tezat içinde kalırsınız. Böylece, et kıtlığı anlarında, bir kurban bayramı ilân etmenin ileriyi görürlük alacağını iddia edebilirsiniz!

Bayramın ilk günü şehri dolaşmışsanız — hangisi olursa olsun — camilerin duvarları dibinde küçük halıların metrelerle yer kapladığını, insan yığınlarının bunların üzerinde ibadete giriştiğini görürdünüz. Türkiyede bir konferans salonunun kapısı önünde veya yerleştirilen hoparlörlerin kenarında bu kadar geniş bir kitle asla toplanmamıştır.

Geriye doğru gidiş ve kapanış, en geniş kitlelerin içine korkarız artık sinmiştir. Kurban bayramının ilk günü gördüklerimiz, bugüne kadar söylenenlere ilâve edecek fazla şey olmadığını anlatmış, yalnız «geriye gidiş hızlanmıştı» diye bağırmağa, hem de kuvvetle bağırmağa vesile vermiştir. Din bayramları yakın zamanlara kadar vatandaşın vicdan sesine bağlı olarak kutlanırken, genişliyen telkin sahaları bu işi pek aleni hale getirmek tedir. İnsan ne kadar ileri düşünürse düşünsün, cemiyetin baskısı altında, kurban bayramını, bütün şartlan ile kutlamağa kendini mecbur saymaktadır. Bu, lâiklik değildir.

Türkiye'de 1950 senesinde ezanın arapça okunması kanunlaşırken, irticai hareketlerin başlayacağından korkan çoktu. Fakat, iktidarın verdiği teminat, ezanı aslında olduğu gibi okut-

maktan başka hiç bir hedefi olmıyan bu kanunu inkılâplara bir zarar vermiyeceği noktasında toplanıyordu; D. P., ekseriyeti temsil ediyordu, istedi'ğini yaptı. C. H. P. de aleyhte rey vermedi.

Sonra Atatürk'ün heykellerine tecavüz başladı, bir kanunla bunun da önüne geçilmek istendi, geçildi.

Atatürk demokrasiyi, yani ekseriyet hakimiyetini isterken, — Serbest Fırka, samimiyetini gösterir — cemiyete geriye gitmek yolunu açan anahtardan, din istismarından nefret ettiğini ortaya koymuştu. Kitleler bu yola götürülünce, Serbest Fırkayı kapattı.

Bugün, dincilik, rey toplamak için partilerce şart görülüyor. Genç beyinlere şehirlerdeki cami hoparlörleri ile ister istemez, dini telkin yapılmaktadır. Büyük şehirlerin dışında, köylerde, münevver kitlelerin tesirinden uzak bölgelerde ise, arapça öğretim ve Kur'an gençliğe musallat edilmiştir.

Ekseriyetin reyine muhtaç partiler — hepsi — din meselelerini deşmekten çekiniyor. D. P., din istismarına taviz veriyorsa, C. H. P. si cesaretle, ve açıktan açığa bütün memlekette, «tavizin» önünü almağa, mücadelesini yapmağa cesaret edemiyor.

Kurban bayramı, binlerce koyunun sabahın erken saatinde kesilmesi ile başlamış, dördüncü ve son günü patlıyan ikindi topu ile sona ermiştir.

Bir gün top, «garp» Türkiyesinin başında «şark zihniyetinin devamı» olarak patlamasa bari...

Din, iyi! Fakat din istibdadı... Asla!

Dilcilik

Kurumda yeni gelişmeler

Peyami Safa, haberi hayret ve üzüntüyle karşıladı. O günkü Vatan gazetesinde intişar eden, fakat bir türlü itimad edemediği bir haber daha evvel yakın dostları tarafından ağlamaklı bir sesle kendisine bildirilmişti. Hayrette hakkı vardı. Çünkü son Dil Kurultayından sonra İstanbul mümessilliğine kendisini dört sene için emin görüyordu. Biraz evvel muttali olduğu haber ise, Dil Kurumu Yönetim Kurulunun, İstanbul temsilciliğini lağva karar verdiğine dairdi.

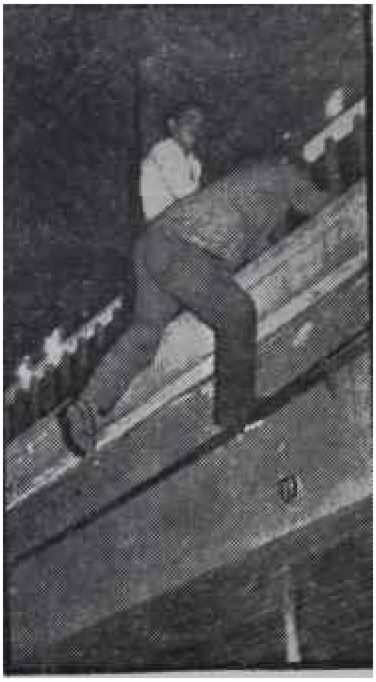
Cümlece malûm olduğu üzere Dil Kurumunun son kurultayında en büyük gürültülere vesile olan hâdiselerden birisi de Kurumun İstanbul temsilciliği idi. Başta Esat Mahmut Karakurt olmak üzere bir çok üyeler, bu temsilciliğin lüzumsuz olduğunu, bir şahsı kayırabilmek için vücuda getirildiğini ileri sürmüşler, ısrarla lağvını istemişlerdi. O zaman kurultayda bu yüzden büyük hâdiseler olmuştu.

Temsilciliği muhafaza edebilmek için Peyami Safa neleri göze almamış, iki gün müddetle dişi tırnağı ile çarpişmiş ve hattâ kurum üyeliğinden istifaya karar vermiş görünmek gibi bir fedakârlıkta bulunmuştu. Hoş bu hâdise tertipliydi. Arkadan bir takrire imza toplanmış ve «üstad olmadan bu kurum yürüyemiyeceği için istifanın kabul edilmemesi» teklif edilmişti, O da büyük bir memnuniyetle kurultaya avdet etmiş ve istifasını geri aldıktan başka sondan ikinci olarak Yönetim Kuruluna da seçilebilmeye muvaffak olmuştu.

Ancak, reisliğe Hakkı Tarık'ın yerine ileri görüşlü ve genç bir profesor olan Macid Gökberk getirildi. Kurultay esnasında kendisinden bahsettirmiş olan Agâh Sırrı. Levent ise Levent ailesinin hukukunu muhafaza ediyordu. Genel Yazman olan peder beyin yanında kerimesi başkâtip, damadi ise dekoratördü. Meselâ Kuruma ait Türk Dili dergisinin kapak kompozisyonu ona yaptırılıyordu.

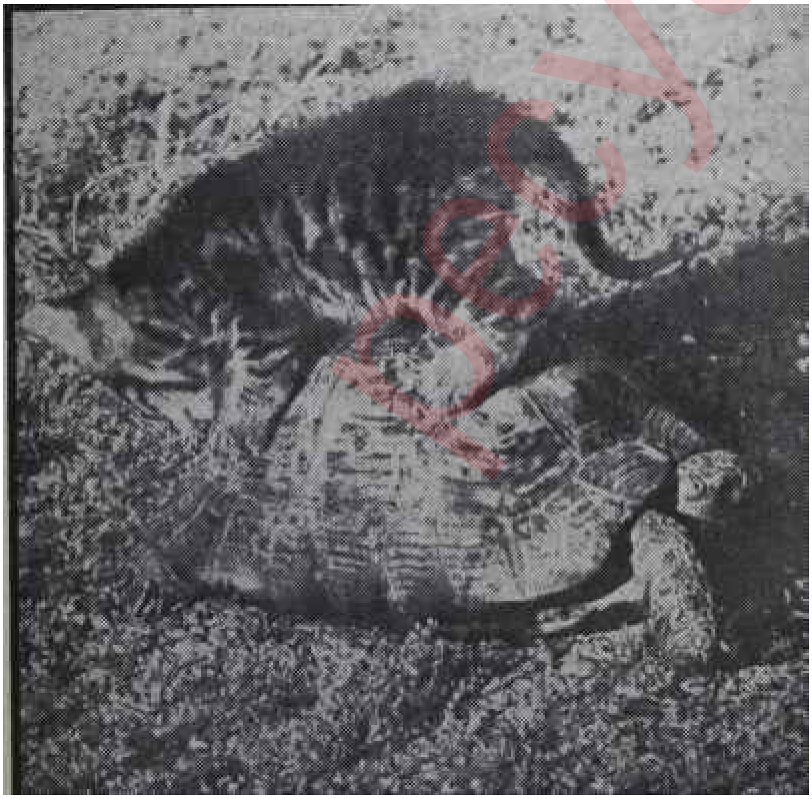
Simdi yeni reisin bîr takım «kârlı» işlere nihayet vermek kararında olduğu seziliyor. Kurumun İstanbuldaki temsilciliğinin lağvı ile orada bir şubenin tesisi bu gayretin neticesidir. Hareketin devam edeceği ve Dil Kurumunun para tevziinden başka işlerle de uğraşmaya başlayacağı anlaşılmaktadır. Atatürkün mirası o zaman yerine sarfedilmiş olacaktır.

Hoş resimler

Beleşçiler

Girdikleri *yer: Esen Park*

Yeni bir nakil vasıtası

Gene de trenlerimizden çabuk gider

Balkanlar

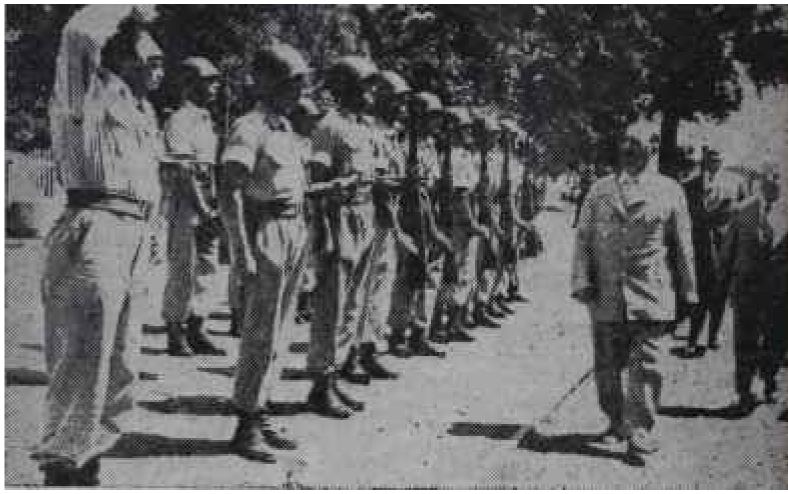
İmzalanan ittifak

Binanın adı Villâ Bled idi. Bled, Slovenya sahillerinde son derece güzel bir şehirdir. Bir imza merasimine ilk defa sahne olmuyordu. Müteveffa Balkan ittifakı (yani harpten evvelki Yunan . Rumen . Yogaslav . Türk ittifakı) da bazı toplantılarını orada yapmıştı.

Villâ Bled'in önünde askerî kıtalar yer almıştı. Bayraklar dalgalanıyor, boru sesleri işitiliyordu. Üç Hariciye Vekilinden ilk gelen Koca Popoviç oldu. Onu Köprülü ve Stefanopulos takip ettiler. Türkiye Hariciye Vekili, Vugoslavyaya seyahati esnasında giydiği acaip elbisesini değiştirmişti. Bir Hariciye Vekilinin — hem de Hariciye Vekili — yabancı memlekette kendisine karşı çıkarılan ihtiram kıtasını o kılıkta teftiş etmesi ve resimler çektirmesi başka demokrasilerde bir hükümet buhranına kolaylıkla sebep olabilir. Bizde ise Başvekil, sadece gülmüştür.

Salon gazeteciler ve fotoğrafçılar, film operatörleri ile dolmuştu. Bunlar dünyanın her tarafından, bu tarihi hadiseyi tesbite gelmişlerdi. Zira hâdise hakikaten tarihiydi; NATO'dan sonra, Güney Doğu Avrupada, daha küçük çapta olmak üzere yeni bir savunma sistemi kuruluyordu.

Saat 11 de ittifak imzalandı. Bu ittifak gereğince Yugoslavya, Yunanistan veya Türkiyeden biri tecavüze uğradığı takdirde her üç memleket birden harbe girecekti. Yunanistan ve Türkiye ayrıca NATO'ya da dahil bulunduklarından ve bu iki devlet tecavüze uğrarsa NATO'nun diğer üyeleri de — prensip itibariyle — derhal harbe girmek mevkiinde olduklarından bu suretle NATO ve Yugoslavya birbirlerine bağlanıyorlardı.

Türkiye Cumhuriyeti Hariciye Vekili
Yarabbi ... Yarabbi ...

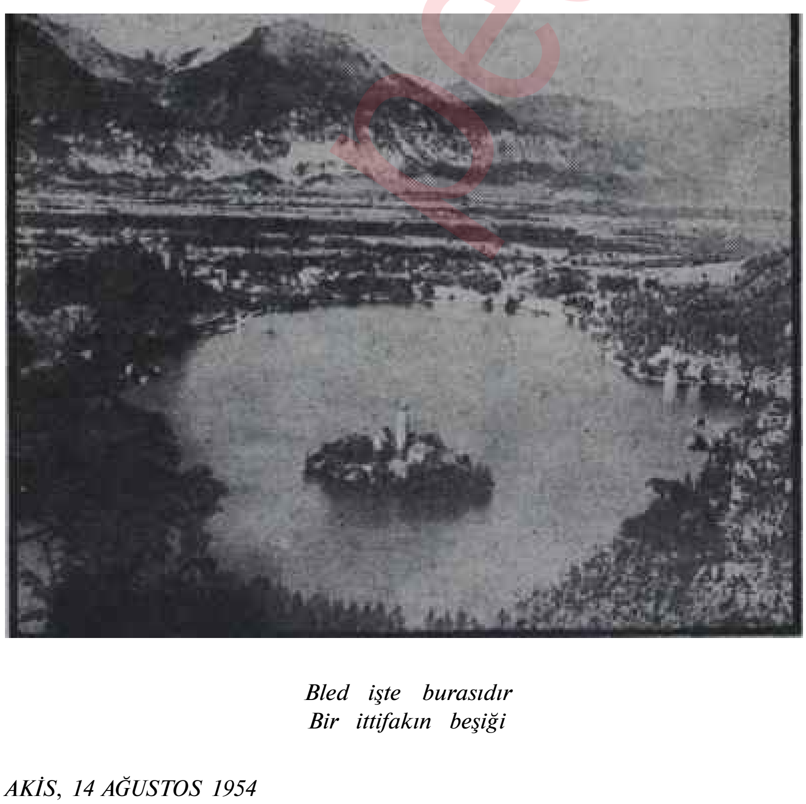
Şimdi, hatıra bir sual gelmektedir. O halde niçin Yugoslavya, doğrudan doğruya NATO camiasına ithal edilmemiştir?

Bunun Ok sebebi şudur: Yugolavya böyle bir talepte bulunmamıştır. Bilindiği gibi yeni üyenin Atlantik paktına alınabilmesi için öteki ortakların ittifakı lâzımdır. Bir tek üye itiraz etse, mamzetlik reddolunmaktadır. Halbuki İtalya da NATO'ya dahildir ve Trieste ihtilâfının hallinden önce Yugoslavyanın pakta alınmasına muvafakat etmesi ihtimal dahilinde değildir. Bundan başka, Trieste ihtilâfı halledilip İtalyanın itiraz sebebi ortadan kalksa da, müşküller bitmemektedir. NATO'da öyle azalar vardır ki — bilhassa İskandinav memleketleri — nak ta zoraki şekilde girmişlerdir ve ahidlerinin genişletilmesine şiddetle aleyhtardırlar. Bunlar Türkiyenin ve Yunanistanin NATO'ya kabulleri sırasında da itirazda bulunmuşlar, ancak Amerikanın ısrarı üzerine boyun eğmişler, rıza göstermişlerdir. Şimdi, Yugoslavya gibi barut fıçısının pek yakınında bir memleketin zalar arasına alınması bahis mevzuu olsa, yeniden seslerini yükseltecekleri aşikârdır.

Nihayet Yugoslavya da, aldığı yardım bakımından pek fazla "angaje" olmamayı tercih etmektedir. Eğer NATO'ya girse, göreceği askeri yardım paktın çerçevesi ve umumî hatları içinde kalacaktır. Buna mukabil şimdi, hususî vaziyeti dolayısiyle, karşılıklı konuşmalarda kendisine çok daha fazla menfaat sağlamaktadır.

Zaten Amerikanın, kendi cephesine geçine ihtimali olan memleketlere, pazarlıksız kendi kendi cephesinde yer almış bulunan memleketlere nazaran daha fazla yardım yaptığı da bilinen bir hakikattir. Mareşal Titonun ve diğer Yugoslav liderlerinin bu avantajı ellerinden kaçırmak İstemedikleri anlaşılmaktadır.

Ayrıca Yugoslavyanın, sadece dış değil, iç polotika bakımından da bir

Bled işte burasıdır
Bir ittifakın beşiği

intikal devresinde bulunduğu ve adımlarını yavaş atması gerektiği hatırdan çıkarılmamalıdır.

İttifak imzalandığına göre, bundan sonra ne yapılacaktır? Üç memleketin genel kurmayları zaten temas halinde bulunuyorlardı. Bu görüşmelerde bazı plânların hazırlanmış olması da tabiidir. Şimdi temas daha daimî hale getirilecek, plânlar üzerindeki çalışmalar arttırılacak, bir takım kararlar müşterek olarak alınacaktır.

Üç memleket parlâmentolarının azalarından müteşekkil bir küçük istişari meclisin kurulması da kabul edilmiş vasiyettedir.

Fakat iftifakı bir hâdisenin ciddi surette tehdit ettiği de unutulmamalıdır: Kıbrıs meselesi. Mesele patlak verdiği zaman Türk ve Yunan hükümetleri arasında olmasa bile Türk ve Yunan basını, Türk ve Yunan umumi efkârı arasında çok şiddetli bir düellonun başlaması mukadderdir.

Balkan ittifakı, milletlerin ittifakına dayandığı müddetçe bir kıymet ve bir kuvvet ifade edeceğinden Bled'de basılan imzalara ve söylenilen güzel sözlere rağmen açılacak uçurumla mânâsız bir ahid haline gelebilir.

Bu bakımdan Yunanistan da Türkiye kadar dikkatli ve basiretli olmak zorundadır. Şimdilik dikkat ve basiret — hem de aşırısı — bizden, tahrik onlardan geliyor.

Trieste

Kapanan bir yara daha

Hür dünyayı ayıran anlaşmazlıklardan biri daha halledilmiş bulunuyor. Trieste, fiili vaziyetin resmiyet kesbetmesi, daha doğrusu hukukî bir mahiyet alması suretiyle Yugoslavya ile İtalya arasında bir ihtilâf mevzuu olmaktan çıkarılmaktadır.

Yugoslavyanın mı, yoksa İtalyanın mı olduğu bir türlü tesbit edilemeyen ve zaten İtalyanlarla Yugoslavların hemen hemen karışık şekilde yaşadıkları bu toprak iki bölgeye ayrılmıştı. Ayrılmanın kısa hikâyesi şudur:

İkinci cihan harbi sona ermek üzeredir. Almanlar her tarafta yenilmektedirler. Moskovada, savaşın en kızgın olduğu devirde yapılan görüşmelerden birinde Churchill ile Stalin Yugoslavyayı kendilerine ait bir nüfuz bölgesine . ayırmışlardır. Bu sırada Rusya, Mareşal Titoyu desteklemektedir. Mareşal Titonun orduları da memleketlerini müstevliden süratle temizlemekle meşguldürler.

Yugoslav kuvvetlerinin ilerlemesi o kadar süratli olur ki, gözü açıp kapayıncaya kadar bu kuvvetler Triestenin kapısına dayanır ve içeri girerler. Müttefikleri bir telâş alır. Yugoslavyanın Trieste üzerindeki niyetleri o kadar aşikârdır ki, bunları herkes bilmektedir. Halbuki İngiliz ve Amerikalılar İtalyanlara da vaadde bulunmuşlardır. Eğer Yugoslav kuvvetleri ihtilaflı bölgeye girerlerse kolay kolay çıkmayacaklardır.

Bunun üzerine bir yandan Yugoslavlar ilerlerken müttefikler de derhal harekete geçerler ve bu suretle Trieste iki taraftan işgal edilir. Yugoslavlar ile İngilizler arasında çarpışma alâmetleri bile belirir, bir ara bundan adamakıllı korkulur, fakat mesele halledilir ve statüko muhafaza edilir.

Trieste 2 bölgeye ayrılmıştır: A bölgesi, B bölgesi... A bölgesi müttefiklerin işgali altındadır, B bölgesi Yugoslavların Müttefikler daha sonra kendi bölgelerini İtalyanlara fiilen devrederler.

Şimdi varılan anlaşma da, bu vaziyetin tasdikinden ibarettir. A bölgesi İtalyaya verilmekte, B bölgesi Yugoslavyaya... Amerikan kuvvetleri 60 gün içinde çekileceklerdir. İngiliz kuvvetlerine gelince, onlar bu topraklarda bir tek gün bile kalmak istememektedirler. Zaten İngilizlerin kendilerine kâr getirmeyip, bilâkis bütçelerine yük olan bu gibi işgallerden mümkün olduğu kadar çabuk kurtarılmayı arzuladıkları malûmdur.

Trieste meselesinin halli ile İtalya ve Yugoslavya arasında her şey tatlıyâ bağlanmış mı oluyor? Doğrusu istenilirse, hayır! Daha ortada bir çok mesele vardır. Fakat Trieste davasının kapanması onlar üzerinde bir anlaşmaya varılabilmesi için zemini müsait hale getirmektedir.

Orta Doğu

Petrolün küçük tarihçesi

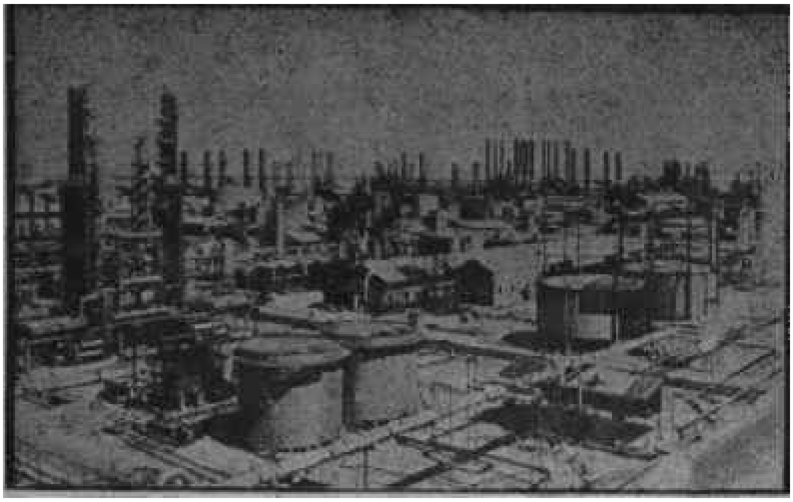
İran petrolü ihtilâfı 5 ağustosta Tahran ve Londrada aynı zamanda yayınlanan bir tebliğle halledildiği zaman, Abadan tasfiyehanelerinin kapanmasından tam üç yıl ve beş gün geçmiş bulunuyordu. Dr. Musaddık'ın sukutundan ise bir yıldan on sekiz gün eksik...

Bütün bu ihtilâfta başlıca taraflardan biri olan İngiliz kumpanyasının mazisine bakıldığı zaman, bu kumpanyanın 1909 da Anglo - Pergian Oil adı altında işe başladığı, sonradan bugünkü Anglo . Iranian adını aldığı görülüyor. Bu şirket 1909 da 130 milyon hektarlık bir petrol sahasını işletmeğe başlamıştır. Bu işletmenin imtiyazı 1901 de İran hükümeti tarafından William Knox d'Arey adlı bir şahsa verilmiş bulunuyordu.

1935 de Acemistan, resmen İran adım kabul etti. o tarihten evvel, İran, İngiltere ile Rusya arasında daimi bir niza mevzuu olmuş, ancak 1907 de varılan bir anlaşma ile, Iran nüfuz bölgelerine ayrılmıştır: Güney kısmı İngilterenin, kuzey kısmı ise Rusyanın nüfuzu altına girmiştir. Bolşevik ihtilâlinden beri bu anlaşma meriyetten kalkmıştır. Bununla beraber, 1921 tarihli andlaşma gereğince, Iran başka memleketlerin istilâsına uğradığı takdirde kızıl ordu de Irana girmek hakkını muhafaza etmektedir.

Triestede yabancılar
Nihayet yol göründü

Abadan!
Yeniden işlemeye hazırlanıyor

İlk mühim mücadeleler

İran, son yarım asırda bir takım dahili huzursuzluklar arasında, petrolünü işleten kumpanyalardan gittikçe artan hisseler koparmak yolunda mücadeleden de geri kalmamıştır. Bilhassa petrol, modern hayatın kanı olduğu anlaşıldığından beri, Iran, topraklarının altında yatan bojenden asgari gayretle azamî avantaj temin etmek işini;. her türlü gaile arasında asla ihmal etmemiştir.

Meselâ 1932 de Anglo . İranian'ın imtiyazı iptal edildi. Ertesi sene, cemiyeti akvama müdahaleden sonra, yeni bir anlaşmaya varıldı. Bu anlaşma ile imtiyaz 60 sene müddet için yani 1993 e kadar yenileniyordu. Bu tarihte, Iran toprakları üzerinde kumpanyalara ait bütün tesisler İranın malı olacaktı. Bundan başka, yine aym anlaşma ile İran kumpanyadan daha yüksek hisse alıyordu: Senede asgar! 750.000 İngiliz lirası.

İlk bozuşmalar:

İkinci dünya harbi sırasında, İranda milliyetçi duyguların değişmesi, İran hükümetiyle Anglo . İranian kumpanyası arasındaki münasebetleri büsbütün zehirledi. Uzun müzakerelerden sonra 1 9 4 9 temmuzunda yeni bir anlaşma imzalanıyordu. O zamanın Başvekili Ali Razmara bu anlaşdan memnundu. Fakat meclis memnun değildi.

Parlâmentonun bir buçuk yıl devam eden oyalama manevralarından sonra, General Razmara anlaşmayı meriyete koyacak olan tasarıyı geri almak zorunda kaldı. Meclis, petrollerin devlete mal edilmesi yoluna gidiyordu. Londra bu inkişaftan endişede idi. Şimdi İran Meclisinde muhalefet sıralarında Dr. Musaddık'ın sesi daha çok işitilir olmuştu. Dr. Musaddık petrolleri kayıtsız şartsız Irana istiyordu.

Hâdiseler hızlandı. 2 Mart 1951 günü, General Razmara Meclis komisyonunda, devletleştirmenin hem gayri kanuni hem de gayri kabili tahakkuk olduğunu izaha çalışıyordu.

Beş gün sonra General Razmara öldürüldü ve ertesi günü, komisyon petrollerin devletleştirilmesi tavsiyesinde bulundu.

Musaddık devri

Aynı yıl (1951) 29 nisan tarihinde A Dr. Musaddık 11 müstenkif ve 10 aleyhte oya karşı 79 oyla Başvekilliğe geldi. Meclis ertesi ay devletleştirmeyi kabul ediyor ve 31 temmuzda Abadan tasfiyehaneleri kapılarım kapıyorlardı.

Anglo . İranian ile İran hükümeti arasında açıktan açığa mücadele başlamıştı.

Dr. Musaddık iki yıl iktidarda kaldi. Bu iki yıl içinde ihtilâfı halletmek için bazı teşebbüslere şahit olundu:

— Haziran 1951 de Londra Hükümeti emrine
Richard Stokes;

— 1 9 5 2 iptidasında Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası;

— Aynı yıl İngiltere ve Amerika müştereken;

— 7 mart 1953 de yine İngiltere ve Amerika; teşebbüse geçtiler.

İngiliz ve Amerikalıların son teklifleri de reddedildi. Bu arada Londra, yavaş yavaş, devletleştirme esasını hazmetmeğe başlıyordu. Musaddik hükümetinin talebi üzerine İngiltere İrandaki 9 konsolosluğunu kapatti. Buna mukabil Londra da İranın petrolünü satmasına mâni oluyordu. Temmuz 1 9 5 2 de Dr. Musaddık milletlerarası adalet divanına müracaat etti, fakat netice çıkmadı.

Iranın ikttisadî durumu gittikçe bozuluyordu. Bunun akisleri anayasa buhrana şeklinde de tezahür etti. Ağustos 1953 de Şah ani olarak Romaya gitti. Fakat bir kaç gün sonra Şah taraftarları Dr. Musaddık'ı düşürdüler.

Son devri:

Yeni hükümetin kurulmasiyle Tahranda siyasi iklim değişiyordu. Buna müsteniden, Anglo - Iranian, dünya ölçüsünde yedi yetrol kumpanyasını, İran petrol meselesini birlikte tetkike davet etti. Aynı zaman İngiltere ile İran arasında siyasî münasebetler di tekrar kuruldu. Tahranda ilk müzakereleri İngilterenin yeni maslahatgüzarı Denis Wright idare ediyordu. Bu arada konsorsiyom fikri inkişaf etmekte idi. 1 şubatta Londrada bu istikamette müzkareler başladı. Kumpanyalar İrana bir teknik heyet gönderdiler. Müzakereler güç olacağa benziyordu. Filhakika şimdi artık dün ya piyasalarında petrol sıkıntın kalmamıştı. Abadan tasfiyehanelerinin bıraktığı boşluk doldurulmuş bulunuyordu.

Bununla beraber, 9 nisanda kumpanyalar arasında anlaşma vaki oldu ve şu hisse esasları üzerinde bir konsorsiyom teşkil edilebildi:

— % 40 Anglo . Iranian'a
— % 40, beş Amerikan şirketine
— % 14 İngiliz . Hollanda grupuna
— % 6 Fransız kumpanyasına.

Konsorsiyom tarafından Tahrana gönderilen müzakerecilerini dört ay müddetle sarfettikleri gayretler neticesinde nihayet İran hükümetiyle, bu esas üzerinde anlaşmaya varıldı.

Irakta yeni gelişmeler

Bağdatta 1930 senesinde Başvekil olan bir adam, eğer 14 sene sonra bir rekor kıracağım bilseydi buna evvelâ kendisi şaşardı. Rekoru acaip bir rekor olacaktı: Başvekil olmak rekoru.

Nuri Said Paşa Irakta tam 12 nci defa olarak Başvekilliğe tayin edilmiş ve kabinesini kurmuş bulunuyor. Paşa, 14 sene zarfındaki bu 12 nci kabinesinde Millî Müdafaa Nezaretini de üzerine almıştır.

Nuri Said Paşa 1 8 8 8 de Bağdatta doğmuştur. Bizim Harbiyenin eski bir talebesidir. 1 9 0 6 da da mülâzim olarak bizim ordumuza girmiştir. Fakat Birinci cihan harbi çıkıp ta Arap isyanı başladığında Türk ordusundan istifa etmiş ve İngiliz ordusunda General Allenby'nin erkânı harbiye reisi olmuş, Türklere karşı harbe başlamıştır. Nuri Said o gün bugün bir İngiliz dostu, Irak istiklâlini kazandığından beri de yeniden Türk dostudur.

Nuri Said Paşanın idaresindeki Irakın daima İngiltereye ve batıya yakın bir siyaset takip ettiği bilinmektedir. Yeni Başvekilin, Türkiye . Pakistan paktına kendi memleketinin de dahil olması tezini hararetle desteklediği ve Orta Doğuda bir savunma sis-

teminin gerçekleşmesini arzu ettiği bildirilmişti. Fakat Nuri Said Paşanın 9 haziran seçimlerine kadar mecliste 135 mebus bulundurarak memleketin en kuvvetli partisi vaziyetinde olan partisi o seçimler neticesinde sadece 56 mebusluk kazanabilmiş, elliden fazla yerini müstakillere kaptırmıştır, 66 yaşındaki başvekilin yeni kabinesinde müstakillerden vekiller vardır ve 13 kişilik kabinenin ancak 7 vekili Nuri Said Paşanın partisindendir.

Kral Faysal, yeni Başvekilinin hareketlerinde tamamiyle serbest olabilmesini temin maksadiyle parlâmentoyu da feshettirmiştir. Zira Irak mühim gelişmelerin arefesindedir. İngiltereyle arasında olan karşılıklı yardım andlaşması sona ermek üzeredir. Bu karşılıklı yardımdan, maddi bakımdan İngiltereden çok Irak'ın faydalandığı muhakkaktır.

Şimdi yakın bir istikbalde, Nuri Said Paşanın idaresindeki Irak'ın Batıya doğru bir adım daha attığı görülürse, şaşmamak lâzımdır.

Orta Amerika

Guatemalada yeni hâdiseler

Orta boylu, esmer, ince bıyıklı adam pencereden dışarı baktı. Bir takım askerler, tüfeklerini çatmışlar, iştirahat ediyorlardı. Askerdiler ama, üniformaları eş değildi; askerdiler ama disiplinleri tam değildi. Zaten hükümetin muntazam kuvvetlerine karşı çarpışmışlar ve aldıkları yardımlar sayesinde zaferi kazanmışlardı. İyi muharebe etmişlerdi, fakat artık tüfeklerini bırakıp evlerine çekilmeleri, işlerinin başına dönmeleri gerekiyordu. Orta Amerikada eli silâhlı bir takım sergerdeyi ayakta tutmak daima tehlikelidir.

Castillo Armas orta boylu, esmer, ince bıyıklı adamın adı bu idi ve Guatemalalı komünistlere karşı mücadeleyi o idare etmişti —, arkasına döndü, yanında bulunan ihtilâl arkadaşlarına:

— Gönüllüleri terhis etmeliyiz, dedi.

Bu kararın ilânının akabinde, Guatemalada yeni bir isyan çıktı.

Castillo Armas'a karşı ayaklanma, az zamanda mühim bir mahiyet aldı. Terhis edilmelerine karar verilen gönüllüler, sokaklarda, muntazam kuvvetlerle savaşıyorlardı. İlk gibiler vaziyet lehlerine bir manzara gösterdi. Tayyareler ve toplar bile kullanılıyordu. Yüzlerce ölü ve yaralı vardı, Guatemalanın merkezini yeniden kan götürüyordu. Meksika hava yollan şirketi karışıklık yüzünden Guatemala ile irtibatı temin eden seferlerini kaldırdığını bildirdi.

Vaziyet halledilmiş değildir.

Dünyanın Bahsettiği Adam

Haile Selassle I.

Habeşistan imparatoru Haile Selâssie I., modern dünya politikasında hemen hemen efsanevi bir figür olmuştur. 20 seneden beri bu kısa boylu, zayıf, siyah sakallı bu zeki bakışlı insan daima dünya efkârını meşgul etmiştir. 1935 yılı hadiseleri onu ve mülatini bütün dünyaya yakından tanıtmış, bu defa da Amerika ve Yugoslavyaya yapmış olduğu ziyaret, isminin yeniden zikredilmesine bir sebep teşkil eylemiştir.

Yuda Arslanı

Haile Selâssie sözün tam mânasile hâkimi mutlak olan bir imparatordur. Bununla beraber onun şaşaah ve lüks bir hayat yaşadığı zannedilmemelidir. Haile Selâssie'nin ne Riviera'da sarayları, ne şarkvari asma bahçeleri, ne de Faruk gibi haremi ve sanat kolleksiyonları vardır. Habeş İmparatoru memleketi dahilinde çok sade bir hayat sürer. Gününü umumiyetle Adis Ababadaki hastahaneleri, okulları ziyaret etmekle, sınai tesislerin temelini atmakla veyahut da mareşal üniformasini giyip askerlerini teftiş eylemekle geçirir. Merasimlerde iki metre uzunluğundaki kırmızı renkli imparatorluk şemsiyesi daima başının üzerinde durur ve majestelerinin huzuruna çıkan kimse, protokol nazırının önceden öğrettiği gibi muhakkak eğilmek mecburiyetindedir. İmparator Haile Selâssie, hususi hayati hakkında çıkarılan haberlerden hoşlanmaz. Bir defasında, Amerikalı kadın kâhyası, majestenin geceleri odasında yalın ayak dolaştığını gazete muhabirlerine bildirdiği için onun işine son verdirmiş, keza İsviçreli ahçısı da yine bir mecmuaya imparatorun yemek listesini anbattığından dolayı memleketine gönderilmiştir. Bu yemek listesi de meyve, haşlanmış sebze ve sütten ibaret bulunmaktaydı.

"İkinci dünya harbinin tek hakiki galibi" sayılan İmparator Haile Selâssie, Amerikayı ziyaretinden pek memnun dönmüştür. Amerikan basım da majestelerini, harp sonrasında Amerikayı ziyaret eden devlet reislerinin "en ucuza geleni" olarak alkışlamıştır. Filvaki Haile Selâssie bu ziyareti sırasında silâhlanmak ve memleketi dahilindeki uranium ve petrol araştırmaları yaptırmak, ağır sanayii kurdurmak için Amerikadan yüz milyon dolar bir kredi sağlamıştır, fakat buna mukabil Amerikalıların Massua'da bir bahrî üs, ve dört tane de hava üssü kurmalarına musaade etmiştir ki, böylece Amerikalılar Kızıl denizi kontrolleri altına almışlar, aynı zamanda yakın doğu petrollerinin muhafazasını sağlamışlardır. Majestelerinin Amerikalılara karşı bu kadar cemilekâr davranmasında, Birleşik Devletlerde son aylarda zençilere tanınmış olan hakların da bir tesiri bulunsa gerektir.

İmparator Haile Selâssie I. veyahut memleketindeki sıfatı ile "Yuda'nın muzaffer arslanı" Hazreti Süleyman ile Saba Melikesi Belkisin soyundan gelmedir. Kendisi püritenlikle modern bayatı birleştirmiş kuvvetli bir şahsiyettir. Bu modernliğini gün geçtikçe her sahada belli etmektedir. Meselâ Habeşistanda cari olan esir ticaretinin kökünü tamamen kazımak için tedbirler almış ve evvelemirde esirlere karşı gayri insani muamele yapılmasını katiyen yasak etmiştir. Bundan başka mutlak hakimiyetinden fedakârlıklarda bulunarak seçimle bir parlâmentonun kurulmasına önayak olmuştur. Onun bilhassa İtalyan esirlere karşı takındığı tavır dikkate şayandır. İkinci dünya harbi sırasında Habeşistandaki İtalyan ordusu kamilen esir edildiği zaman Haile Selâssie İngilizlere müracaat ederek İtalyan esirlerinin serbest bırakılmasını istemiş ve bunlan memleketin yemden imarında ücret mukabilinde çalıştıracağını bildirmiştir, İngilizler bu teklifi kabul etmişlerdir. Habeş İmparatoru bu suretle tam mânasiyle geniş görüşlü, tolerans sahibi, insan haysiyet ve şerefine dikkat eden faziletli bir şahsiyet olduğunu göstermistir.

İKTİSADİ ve MALİ SAHADA

Ucuzluk

Migro nedir?

Başbakan Menderes, elini çalışma masasının üzerine koydu:

"— İstihsal ile istihlâk arasındaki farkı tanzim etmek lâzımdır" dedi.

Yanında Fethi Çelikbaş vardı. — Bu sözler söylendiği sırada Çelikbaş Ekonomi ve Ticaret Bakanı idi — Başbakan, İstanbul'da, diğer büyük şehirlerdeki pahalılık üzerinde duruyordu, meselenin halli zamanının geldiğini ileri sürüyordu:

"— İstihsal ve istihlâk arası fevkalâde iptidai şartlar içindedir. Mallar çok fire vererek, fena ambalajlar içinde yüksek fiyatlarla satılmaktadır. İyi mal satacak, güzel ambalajlarla bunu vatandaş önüne çıkaracak, firenin önüne geçecek bir teşkilâta ihtiyaç vardır."

Fethi Çelikbaş da aynı davanın, aynı fikrin üzerinde duruyordu. Avrupa memleketleri senelerdenberi bu isi mu vaffakiyetle yürütmüşler, halka temiz, ucuz ve İyi gıda maddesi satmak imkânlarını temin etmişlerdi.

Çelikbaş ilâve etti: "Nasıl yapalım da, müstehlike ucuz, müstahsile değer fiyatı verecek bir teşkilât vücuda getirelim?"

Karar verilmiş, işin tatbik ibkânları bulunacaktı. Reçeteyi — derdin devasma — Fethi Çelikbaş ve Nedim Ökmen anyacaklardı. İstanbula müteveccihen yola çıktılar.

Vekiller, İstanbul'da belediye başkan; muavini — o zaman iktisat müdürü — Ferruh İlter ile pahalılığın giderilmesi, malların geliş gidişi, ucuz eşya temini imkânlarını arıyorlardı. Kendilerine İsviçredeki Mi-Gros (yarı toptan) teşkilâtiyle temasa geçildiği bildirildi. Fethi Çelikbaş:

"— Avrupa memleketlerinin teşkilâtlarını tetkik etmek, benzeri veya aynisi bir teşekkülü kurmak mümkündür."

1936 — 37 senelerinde, İsviçre'nin Migro teşkilâtının nasıl kurulduğunu, ne şekilde halkın istifadesine arzedildiğini tetkik etmişti. Bu şekildeki bir müessesenin teşekkül imkânları aranabilirdi. Ferruh İlter, Migro teşkilâtı üyelerinin davet edilmiş olduklarını söyledi.

Fethi Çelikbaş, evvelce düşündüklerine uyan bu temasları neticeye bağladı. Migro ileri gelenlerinden birkaç mütehassıs üzerinde durdu:

"_Bu mütehassısları memlekete, Bakanlık adına davet edelim."

Ek adım atılmıştı.

Yapılan temaslar, konuşmalar müspet netice verdi. Migro doğmuş, faaliyete geçebilme imkânlarını bulmuştu. Memlekette, bilhassa büyük şehirlerde çekilen "istihsal ve istihlâk ayarlanmaması" yani — pahalılık — derdinin panzehiri ortada duruyordu. Derhal faaliyete geçildi, Migro'nun kuruluş şartları, tüzüğü üzerinde tetkiklere girişildi.

Migro "istihsal ve istihlâk ayarlamasını" yaparken vatandaşa ne temin edecekti? Halka ucuz, iyi gıda maddeleri verirken, ucuzluğu temin ederken, müstahsilin zararına hareket etmemeyi ne şekilde halledecekti?

Teşkilâtın gayesi

Migro'nun halka hizmetinin ilk şartları, gayesi tesbit edildi:

Migro, gıda maddelerini ucuz temin edecekti. Bilhassa, gıda maddelerinin müstahsilden müstehlike getirilişi sırasında, fiyatların yükselmemesini temin için tedbirler alınacaktı. Gıda maddelerine kötü ambalaj yapılmasının önüne geçilecek, tahmil ve tahliye masraflarının yüksek olmamasına dikkat olunacak, vâki zayiat karşısında fiyatların yükselmemesi temin edilecekti. Gıda maddelerinde, bu endişelerin önüne geçilecek, fiyatların asgarî nispetini temin edecek organizasyonlar, nümune tesisler kurulacaktır.

Migro'nun 3 kurucusu
Menderes . Duttweiler - Çelikbaş

Migro, bir şirket halinde faaliyete geçecekti. Şirket kâr maksadı gözetmeksizin, bilhassa "müstahsille müstehlike" hizmet etmek gayesini hedef tutacaktı.

"Kâr" sözü, bazı endişelere yol açabilirdi. Kâr sözü, "fazla fiyat" isteyeceği gibi — halkin gözünde—bir endişeyi ortaya koyar, halkın, Migrodan beklediği ucuz ve iyi gıda realitesini bu da karcı müessese diye" peşin bir hüküm olarak sarsabilirdi. Halk, kârını girdiği İşte, fazla kazanç arzusu, fazla kazancın içinde "fazla fiyat" fikrini bulabilirdi.

Kâr üzerinde tahdit yapıldı. Fakat bu tahdit, malları olduğundan, maliyetinden çok ucuza satmak mânasına alınmamalıdır. Mümkün olan fiyatla malların satılmasına devam edilecekti. Şirketin — Migro Türk Anonim Ortaklığı — ortaklarına, her halde, her kâr yılının sonunda, ancak yüzde on nisbetinde temettü verecekti. Böylece, şirketin idarecileri fazla kârın peşinde olamazlardı. Kâr bir limit içine tıkıştırılmıştı. Halk hizmetine konulan Migro, halkın vurguncusu haline getrilmiyecekti.

Hissedarlar kârdan yüzde on alacaklar, geriye kalan kâr ne olacaktı? Migro'nun unutulmaması gereken tek tarafı şu idi: Her imkânda, imkânların genişletilebilmesi "paraya" bağlandığı hallerde Migro halk hizmetinde teşkilâtını büyütecekti. Tüzükte sarih olarak "numune tesisler" kurulması gaye olarak gösterilmişti. İstanbuldan sonra, Ankara, İzmir ve diğerleri...

Migro ağlarını — İstanbul merkez olarak . Türkiyenin her tarafına gereçekti. Migro'nun geniş teşkilâtı yurdun her tarafına gıda maddeleri şevkedecek, alacak, ucuza verecek, iyi, temiz ve "hizmetini" vatandaşın ayağına kadar hizmetleri götürebilmek. Şehirli, köylü tapu memurunun, toprak dağıtım memurlarının ayağına gelmesinden memnun olabilirdi, olmuştu. Şehirli hem pahalılıktan dertli, hem de gıda maddelerini istediği anda bulamamaktan şikâyetçi idi.

Kurucular iki işi bir arada — bir taşla iki kuş vurmak — görmek istemisti, İsabet tamdı. Mallar, umumi mağazalarda ambalajlanacak, paketlenecek, Migro satışları için "sureti mah susada" imal olunan kamyonlarla, "müstehlikin" ayağına kadar gidecek, satışa arzedilecekti. Şimdi Bakanlık — tatbikatçısı Sıtkı Yırcalı — harice 30 — 60 kamyon ısmarlamış bulunuyor. Sabahları yataklarından kalkan vatandaşlar, Migro gıda dağıtım kamyonlarının muayyen saatte bulundukları yerden veya evlerinin yakınından geçeceğini bilecektir. Ayrıca, Migronun umumi mağazalarına uğrayarak ucuz, dikkatle ambalajlanmış, muayyen tartılar içinde, maktu fiyatlı malları alabilecekler.

Migro perakendeci esnafa hak tanımak yoluna girmiştir., Migro ile her nevi alış verişe perakendeci esnaf girişebilecektir.

İstikbal

Migronun Türkiyedeki işleyişi her zaman yabancı elemanların eline bırakılamazdı, Migro'nun ilk kuruluş sıralarında, İsviçreli mütehassısların yardımlarına, teşekkülü sırasında bunların çalışmalarına İhtiyaç vardı. Fakat sonraları, bir anonim şirket halinde — sermaye, ödenmiş 500 bin lira —

Migro'da deneme satışı
Kadınlarımız Avrupa malına meraklıdır

çalışacak olan Migro, yeni elemanlar yetiştirecek, İsviçreye yetişmelerini temin için elemanlar gönderecek. Hükümetin kredi vermesi, — Ziraat Bankası tarafından S milyon lira — Migro işi üzerinde hassasiyetle durduğunu gösterir.

Yakın gelecekte Migro faaliyete geçecektir. Kamyonların gelmesi beklenmektedir.

Migro teşebbüsünde muvaffak olundu, denilebilir. Fikri tatbik mevkiine koyan Çelikbaş'ın Dördüncü enternasyonal Migro teşkilâtının toplantısına davet edilmesi, kongreye başkanlık etmesi, teşebbüsün isabetini, muvaffakiyetini ortaya koyar bir delil olmağa yeter.

Ve hakikaten, 1950 seçim afişleri gibi, — pahalılığa — : yeter!—C.A.

Ticaret

İş ahlâkı

İnsanın teşkilâtlanmış bir cemiyet içinde yaşaması bazı hareketlerinin kıymet bükümleri çerçevesinde değerlendirilmesini icabettirir. Zira hukuk iki kişinin bir arada yaşadığı yerde başlar; bu da asgarî ahlâk diye tarif edilir.

Demek oluyor ki hareketlerimiz bir değer ölçüsüne vurulmakta ve buna göre manevî bir kıymet kazanmaktadır. Bazı kimseler bizatihi değer müessesesinin indî olması, ferdden ferde değişmesi dolayısiyle herkesin ittifak edebileceği müşterek bir iyilik kıstasında anlaşabilmenin güçlüğünden baysetmişlerdir. Zira burada iyi diye tavsif edilen bir şeyin başka bir mahalde hiç de iyi olmaması ve hattâ kötü diye tavsif edilmesi pekala mümkündür. Onun için değil midir ki bazı ahlâk ulemaları Pirenelerin Fransaya bakan yamaçlarında ahlâk başkadır, İspanyaya bakan yamaçlarında başka demişlerdir. Bunlara cevap olarak meşhur Alman filozofu Kant "kıymet hükümlerinin memleketten memlekete değişmesine rağmen insan oğullarının üzerinde ittifak ettikleri müşterek ahlâk normları mevcuttur ve bunların ahlâkiliği hakkında kimsenin zerre kadar şüphesi yoktur, cesur olmak, dürüst olmak, vatansever olmak gibi..." mukabelesinde bulunmuştur.

Bundan sonra hangi hareket tarzlarının ahlâkî olabileceği üzerinde fikir yoran Kant bunlar hakkında güzel kaideler vazetmiştir: "Başkalarının sana yapmalarını istemediğin bir şeyi sen başkalarına yapma! O şekilde hareket et ki hareketlerin beynelmilel kanunlar halinde vazedilebilsin! Kendin kanun vazıı iken, yapacağın kanunlara tâbi birisi gibi düşün."

Bütün bunlarla ifade edilmek istenilen şudur: Hükümet tarafından alınan kararların muvaffakiyet derecesi, her şeyden evvel hepimizin bu kararlara karşı göstereceğimiz saygıyı, bu kararlar karşısındaki davranışlarımıza bağlıdır. Kararlar ne kadar zecrî tedbirleri ihtiva ederlerse etsinler, hiçbir zaman hâdiselerin tamamım kucaklıyamazlar, her şeyi teker teker ele alarak bir neticeye bağlıyamazlar, çünkü hayat canlı bir varlıktır, daima bir oluş halindedir. Bu olaylar ve oluşlar muvacehesinde insan zekâ ve tahayyülü ise mahduttur. İşte bunun için değil midir ki iş dönüp dolaşıp hepimizin vicdanımıza dayanmaktadır. Oradan duyacağımız ses menfaatlerimiz hilafına da olsa ahlâkilik vasfını almıyan bazı teşebbüslerden bizi alakoyabilirse o zaman dâvanın büyük kısmı halledilmiş olacaktır. Zira o zaman herkes dürüst olacak, ticaret dalavere demek olmaktan kurtulacak, iktisadî ve ticari faaliyetler iktisat ve ticare kanunlarına uygun olarak cereyan edecektir. Böyle bir halde olayların yukarıdan bakmak daha kolay hale gelecek, hadiselerin ilim zaviyesinden tetkiki kolaylaşacaktır,

İktisadi münasebetlerin önemli bir kısmım kucaklıyan ticari münasebetler aslında itimat üzerine müessestir. Yabancı bir memleketten mal ithal eden bir ithalâtçı ithal edeceği malın kalitesinden eminse onu göğsünü gere gere müşterisine daha mal Türkiyeye gelmeden satış muamelesine girişebilir. Bu ona faaliyetlerinde sürat temin eder. Sürat zaman demektir.

Zamandan kazanma muamele hacminin genişlemesini sağlar. Bir de aksini düşünün; ithal edeceğiniz malın cinsini biliyorsunuz amma kalitesinin iyi olup olmadığından emin değilsiniz, bu durum karşısında bir iş adamı olarak hattâ ahlâklı bir iş adamı olarak girişeceğiniz iş, ne kadar mahduttur.

Gözümüzü etrafımıza çevirip sağa sola baktığımız vakit bazı şöhret inhisarlarıyla karşı karşıya geliyoruz: İngiliz kumaşının iyiliğinden; Alman tıp ve kimya sanayii mamullerinin kalitece yüksekliğinden, Fransız şampanyasının şöhretinden bahsolunuyor. Bunlar meyanında da bu memleket tacirlerinin dürüstlüğü zikrolunuyor. İyi kalitede mal satıyorlar, mektuplarındı yazdıklarını hareketleriyle hemen yerine getiriyorlar deniyor.

Bir memleketin iktisadî kalkınma meselesi muayyen bir devrede bir seviyede istihsal hacmine kavuşma meselesi değildir. Bir memleketin iktisadî kalkınma meselesi sağlam temellere dayanan bir düzen içinde sıhhatli bir ekonomik bünyeye sahip olabilme meselesidir. Böyle bir ekonomide istihsal faktörleri faal olacaktır, böyle bir ekonomide para istikrarım muhafaza edecektir, böyle bir ekonomide iş adamları normal kârlatıyla işlerini devam ettirecektir. Memleketimizde artan istihsal hacmiyle ihracat hacmi de genişlemiştir, Genişliyen bu ihracatın istikbalde daha büyük hacimlere ulaşabilmesi ve kendine uyan pazarlar edinebilmesi her şeyden önce iş adamlarımızin yüksek ahlâkî meziyetlerine bağlıdır.

Zira devlet hepimizin iktisaden kalkınmamız için gereken tedbirleri düşünür, hepimin uzun veya kısa vadeli krediler temin edebilir amma iktisadî va ticari faaliyetlerin hepsini bizzat kendisi düzenliyemez. Düzenlemeğe kalktığı vakit cemiyetin nizamı değişir ve adı başka bir şey olur.

İşte onun için bir kaç yüzyıl sonra Türk semalarında tütecek Türk fabrikalarının bacalarını görmek istiyorsak iş adamı olalım ve iş adamı ola-

bilmek için de evvelâ iş ahlâkını benimseyelim. Zira havadan inme kârların rüzgâr gibi gelip geçeceğinden kimsenin şüphesi olmasın.

Son olarak yürürlüğe giren kâr hadleri kararnamesi tüccarın kendi kendini murakabesini temin etmektedir. Vilâyetlerde murakabe heyetleri kurulmuş ve tüccar burada vazife almıştır. Bu tecrübeden müsbet neticeler elde edildiği vakit istikbale ekonomik kalkınmamızın tümü için ümitvar olarak bakmak hiç de aşırı iyimserlik olmıyacaktır. Bu iyimserlik bize herkeşten önce tüccarımızdan gelmelidir.

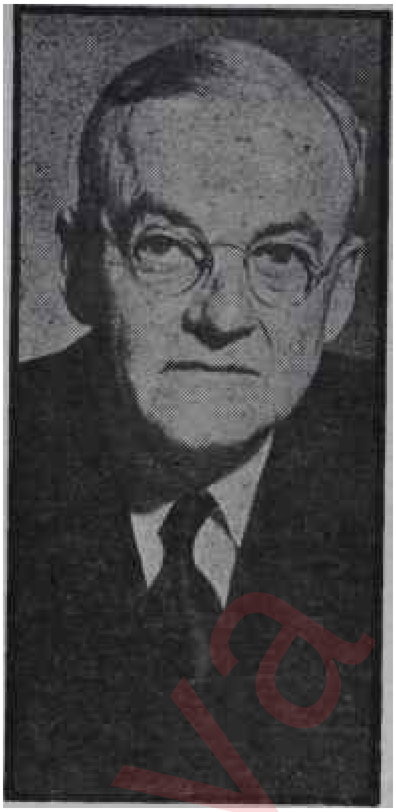
İktisat

Hukukun rolü

Düzensiz, darmadağınık bir cemiyette yaşamıyoruz, hareketlerimizin tümü bir düzene bağlanmış, neleri yapabileceğimiz, neleri yapamıyacağımız kanun vazıı tarafından tayin edilmiştir. Bu mânada sonsuz bir hareket serbeşlisine malik değiliz. Acaba bu tahdit tek taraflı mıdır? Bizleri idare edenlerin riayet edecekleri kaideler yok mudur, kanunlar tek taraflı olarak mı yapılır, bunların mektep sıralarında öğretilen umumilik, daimilik, mücerretlik gibi vasıfları sadece mektep kitaplarının içinde mi yer alır? Tatbikatta bunlara rastlanmaz mı? Rastlanır elbette. Fakat son bîr kaç ay zarfında iki tane kararın kısa ömürlüğü herhalde dikkatinizden kaçmamıştır. Bunlardan birincisi seçimlere takaddüm eden günlerde tatbikattan kaldırılan kâr hadleri kararnamesi, ikincisi ise, dövizden tasarruf temin etmek için dışarıya çıkacaklardan istenen Maliye Vekâleti döviz lisansı ile, dışarda ikamet edecekleri yerden istenen barınacak yer beyannamesidir. Bu hususta kararname ilân edilir, eski durum sona erer. Olması lâzım gelen budur. Bir de bakarsınız alınan karar yarım günde meriyetten kalkar, sonra tekrar yürürlüğe girer.

Bugün herkesçe teslim edilir ki kanun demek, nizamname demek, kararname demek muayyen normlara göre hareket etmek demektir. Böyle hareket edilirse bu müesseselere karşı vatandaşın kalbine saygı, itaat doğar ve onun için yapılan işler müsbet netice verir. Aksi halde hükümet bir eliyle karar alır, diğer eliyle bozarsa işler çığırından çıkar ve başını kurtaran kaptan, işini gördüren kahraman, olur. Bu yukarıda zikrettiğimiz iki hâdisede hükümeti haklı çıkaracak yönler bulunabilir. Fakat hükümet etmek "ileriyi görmek" demektir ve bunun için de kararlar iyice düşünüp taşınıldıktan sonra alınmalıdır. Yoksa bundan sadece iktisadî düzenimiz değil içtimai düzenimiz de bozulur Bunu böyle bilmelidir. Zira cemiyetin da bünyesi oynamağa hiç elverişli bir bünye değildir.

Amerika

Foster Dulles
Yardım musluğunu kısacak mı?

Amerika

Asyaya yardım arttırılıyor

Amerika Dışişleri Bakanı John Foster Dulles Senatonun Dış Münasebetler Komitesine yazdığı bir mektupta Hindicini mütarekesinin bu bölge taleplerini azaltmaktan ziyade çoğalttığını bildirmiştir. Komite Başkanı Alexander Wiley mektubu Asyaya yapılacak yardımın ikinci müzakere gününde Senatoda okumuş ve bu sene askerî, iktisadî ve teknik yardımdan maada 3.100.000.000 dolarlık bir yardıma mezuniyet verilmesini istemiştir. Bunun 712.000.000 dolları Hindicini için Fransaya yardıma tahsis edilmektedir. İdarî talepler kısmında tasarı Güney Asyada sarfedilecek paralar için de bir maddeyi ihtiva etmektedir.

Dulles mektubunda şöyle söylemektedir:

"Öyle zannediyorum ki Hindicinideki mütareke bu fonlar üzerinde hiç bir azaltıcı tesirde bulunmamış, bilâkis harcanabilecek fonların miktarını müdafaa tesislerini yeniden kurmak ve bu bölgedeki hür milletlerin mukavemetlerini kuvvetlendirmek için artırmıştır."

Mr. Dulles "komünistlerini Hindicinide elde ettikleri kazançlar bu bölge insanları için olduğu kadar bizim için de bir ihtar olmalı ye hürriyetlerimizi korumak için gayretlerimizi birleştirmemiz gerektiği zımnında bize bir ders teşkil etmelidir" demiştir.

Birinci cihan harbi, üç kıtada karalarda ve denizlerde ve sonlarına doğru havalarda cereyan etmişti. İkinci cihan harbi karalarda, denizlerde ve havalarda ye fakat dört kıtada, cereyan etti. Birinci cihan harbine Amerika Birleşik Devletleri "ortak bir devlet" olarak girmiş, .itilâf devletlerinin dâvalarını kazanmalarım bir yıllık savaştan sonra temin etmişti. İkinci cihan harbine ise Amerika Birleşik Devletleri ortak bir devlet olarak değil "lider bir devlet" olarak girmiş, ve Avrupadaki harbi müttefikleriyle, uzak . doğudaki harbi de hemen hemen tek başına sona erdirmiştir. Harp sona erince yeni dünya eski dünyanın çeşitli dâvalarını ele almış, bir yandan hür âlemin komünist olmasını önlemeğe çalışmış, diğer yandan bu milletlerin ekonomik kalkınmalarını temin etmiştir. Fakat eski imparatorluk kurmuş olan devletlerden Fransa, Birleşmiş Milletlerin Andlaşmasının kabul ettiği esaslar tahtında eski müstemlekelerine gereken elastikiyeti verememiş ve bu yüzden de Kuzey Afrikada Fas ve Tunus meseleleri, Hindicimde de mahut meseleyle karşılaşmıştır.

Dünya bloklara ayrılma bakımından iki kısımda toplanmışa benziyor: Komünist bloku ve demokrasiler bloku. Fakat bu blokun dışında üçüncü bir blok daha var ki orada milletler tâ Fransız inkılâbının yaymış olduğu bir alevle, milliyetçilik ateşiyle yanıp tutuşmaktadırlar. Bu bloku kazanmak, onların harp gücünden istifade etmek her şeyden önce bunların istiklâl arsularının yerine getirilmesine bağlıdır. İşte Amerika Birleşik Devletlerinin liderliğini yaptığı demokrasiler blokunda asıl zaaf noktası buradadır. Eski imparatorluklar kolay kolay günün şartlarına intibak edememektedirler. Amerika Birleşik Devletleri dâvasına inanan bir insanın imanıyla hür âlemin her bakımdan kalkınmasına var gücüyle çalışmaktadır. Fakat bu vadideki gayretleri İngiltere ve Fransanın demode zihniyetiyle karşılaşmakta ve bundan çok müteessir olmaktadır. Batılı devletlerin dikkatle üzerinde durmaları ve artık anlamış olmaları gereken bir yön varsa o da artık eski metodlarla yeni fikirlerin ezilemiyeceğidir. Bunu bir an önce idraklerinin iki faydası bedihidir: Milletlerarası mukadderat beraberliği. Günün şartlarına intibaktan hayir, eski tarzda direnmekten ancak şer doğacaktır.

Fransa

Mendes France'ın meseleleri

Fransa son bir asır zarfında., dört büyük harbe girmiştir. Bunlardan birincisi İtalyan birliği esnasındadır ve üstü kanalı bir tarzda Fransanın

mağlubiyetiyle neticelenir. Fakat İmparator III. Napolyon bunu bir muvaffakiyet gibi göstermeğe muvaffak olur. Çünkü Fransa'ya küçük de olsa bir arazi kazancı temin etmiştir. İkinci büyük harp Alman birliğinin kurulması zamanında Bismark'la yapılan harptir. Bu harpte Fransa çok fena bir tarzda mağlûp olmuş, imparatorluk yıkılmış, yerine üçüncü cumhuriyet kurulmuştur. Paris de dahil olmak üzere kuzey Fransa, Alman işgali altındadır. Birinci cihan harbinde Fransa mağlûp olmamış, fakat harp Fransız topraklarında cereyan etmiştir. İkinci cihan harbi Fransayı pek feci bir şekilde ezmiş, ülkesi bir zamanlar kısmen; bir zamanlar tamamen Alman işgali altına girmiş ve sonra Alman işgalinden kurtarılmıştır. Hemen kurtuluşun sonunda müstakar bir hükümet kurmak mümkün olmamıştır. Evvelâ komünistlik tehlikesi başgöstermiş, sonra zamanla bu tehlike azalmış, fakat bir türlü Fransa kendine gelememiştir. Şimdi iktidarda Mendes - France vardır. Fransa bu adamdan çeşitli meselelerin hallini beklemektedir. Bu meselelerden biri Hindicini mütarekesinin imzalanmasıyla kanayan bir yara olma mahiyetini kaybetmistir. Fakat diğerleri mevcudiyetlerini muhafaza etmektedirler ve Hindici ni meselesi kadar ve hattâ ondan da daha ehemmiyetlidirler.

Bu meselelerin başlıcaları şunlardar:

1) Avrupa savunma camiası meselesi,

2) Ekonomik yayılma meselesi (expansion economique).

3) Tunus Beyi ve Fas Sultanıyla ilgili veya bu memleketlerle ilgili meseleler.

Sekiz sene müddetle kurtuluşun akabinde Hindiçini'de cereyan eden harp Fransaya hayli pahalıya mal olmuştur. Fransızların verdikleri rakamlara göre harbin bilançosu şöyledir 92 000 ölü veya kayıp, 114 000 yaralı, 28 000 esir ve 2385 milyar frank. Oldukça ağır sayılabilecek bu rakamlar Fransız ekonomisini ve bu ekonominin umumî görünüşünü bize aksettiren Fransız bütçesini sekiz sene zarfında ağırca denilebilecek bir baskı altında tutmuştur.

Fransa Ekonomik bakımdan harp sonu İngilteresi ve harp sonu Almanyaşıyla kıyaslanamıyacak kadar zayıftır. İktisat ve Maliye Vekilliği vazifesini üzerine almış olan Edgar Faure, Fransız ekonomisinin kalkınmasını temin zımnında elinden gelen gayreti sarfetmişse de bir yandan Hindicinideki harp, diğer yandan Fransadaki grevler ve ekonomik düzensizlik Fransaya, Avrupa Tediye Birliği içinde parlak bir mevki vermemiştir. Avrupa Tediye Birliğine üye olan memleketlerden İngiltere, Almanya, Belcika, Hollanda milletlerarası serbest ticarete girmek için paralarla dolara tahvil kabiliyeti tanıtırlarken veya bu hususta ihzari çalışmalara başlarlarken Fransa böyle bir işe girişmenin kendisi için erken olduğu kanaatindedir. Zira Avrupa Tediye Birliğine karşı borçlu olan memleketlerden biri de Fransadır. Mendes . France, Hindiçini mütarekesini imzalamak, parlamentodan itimat reyi almakla siyasi mevkiini kuvvetlendirmiştir. Fakat asıl mevkii askıda kalan diğer meselelerin halline bağlıdır ve bu meseleler içinde ekonomik olanı diğerlerinden daha az ehemmiyetli değildir. Fransada geçen sene istihsal hacminde yüzde yedi artışı, Hindiçini'de ateşin kesilmesiyle beraber ekonomik yayılışın bir işareti saymak hiç de aşırı bir iyimserlik olmaz, Tarih boyunca Fran sa, Avrupa meselelerinde önemli rol oynamıştır. Hâlâ zamanımızda bu rol mühimdir. Zaten meselelerin askıda kalması Fransanın zaafından ileri gelmektedir. Elhasıl Avrupa kuvvetli bir Fransaya muhtaçtır, Fransanın kuvvetlenmesi de yukarıda saydığımız meselelerin biran önce halledilmesine bağlıdır.

Ücretler yükseltiliyor

ransa ekonomik yayılma problemile karşı karşıyadır. Kıymetli bir maliyeci olan Edgar Faure bu hususta 18 aylık bir plân hazırlamıştır. Lâkin vam edegelmekte olan harpler ve grevler dolayısiyle şimdiye kadar hazırlanan programları tatbikte hiç de muvaffak olamamıştır. Şimdi Hindicinide harp bitmiştir, grevlerden de pek bahsolunmamaktadır. Fakat grevlerin olmaması, olmıyacağı demek değildir. Onun için grevi doğuran ana sebebi ortadan kaldırmak lâzımdır. Bu sebep ücretlerin kifayetsizliğidir. Edgar Faure hazırladığı plânda ücretlerin arttırılmasını ileri sürmektedir. Bu artış her işçi için aynı derecede olmıyacak, işin nevi, işçinin sınıfına yani mesleklere göre olacaktır. İstihsalin artması, işin veriminin çoğalması göz önünde tutulacaktır. İşte bu esaslar dahilinde hazırlanan plân ne vakit yürürlüğe girecek ve ücret artışları yüzde kaç nisbetinde olacaktır? Bu, sarahatle bilinmemektedir. Edgar Faurela, Men des - France'ın da bu hususta tam bir anlaşmaya varıp varmadıkları meçhuldür. Yalnız Edgar Faure "Ekonomik kalkınma işçilerin sırtından yapılmıyacaktır, Ücret nisbetlerinin kalkınma programlarıyla alâkası yoktur. Dev Fransa sekiz senedir Hindiçini'de deletin, sanayicileri ücretleri artırmağa teşvik için elinde çeşitli vasıtalar vardır. Endüstriyi vergiden muaf tutabilir, memurlarının maaşlarım artara bilir, sanayicilere daha ehven şeraitle kredi temin edebilir" demiştir.

KADINLAR ALEMİNDE

Genç kızlar

Yeni bir meslek

Bir çok memlekette, küçük çocukları olan genç evliler, bu sempatik dert yüzünden eve bağlı kalmağa mecbur. darlar. Ya hiç bir yere çıkamaz, yahut küçüklerini ihmal ederler. Şimdi, buna dünyanın her tarafında işe yarıyacak bir çare bulundu; Baby Sitter'lik. Bu meslek ilk defa Amerikada ortaya çıktı ve nihayet memleketimize de geldi. Türkçesi "Bebek yanında oturan" demektir. Yapılan iş de küçük bebekleri, yahut yaşça büyük de olsalar evde yalnız kalamıyacak tabiatta çocukları, anne ve babalarının yokluğunda beklemekten ibarettir. Bu bir meslek midir? Böyle bir şey pek söylenemez. Fakat son günlerde memleketimizde de, Baby Sitter'lik yapacaklara bilmeleri gereken şeyleri öğreten kurslar açıldığına göre, bu işin bir meslek olabileceği de gözönünde tutulabilir. Bu işi Amerikada, tahsillerine devam ederken bir miktar para kazanmak isteyen kızlar yapmaktadır.

Son yıllarda Baby Sitter'lik Avrupada da bir hayli rağbet görmüştür. Fransa ve Almanyada henüz inkişaf edememiş olan bu iş, İsviçrede tam bir gelişme göstermektedir. Burada Baby Sitter'ler saat başına bizim parayla 65 kuruş almaktadırlar. İsviçrede ilk ajans, Bern şehrinde kurulmuştur.

Bu işin, ilk bakışta kolay göründüğü halde pek de öyle olmıyacağı tahmin edilir. Genç kızların mutlak surette çocuk ruhu ve çocuk bakımından anlamaları lâzımdır. Zira kendisine dört azgın oğlan çocuğunun bekleme işi verilmiş bir Baby Sitter düşünün; onları oyalamak için evde saklanbaç oynamaktan başka bir çare olur mu? Yahut annesi eve dönene kadar ağlayan bir kız çocuğunun hali bu işi yapanların bir hayli sabırlı olmaları gerektiğini gösterir.

Amerikanın her üniversitesinde Baby Sitterlik yapmak isteyenlerini isimlerini kaydeden bürolar vardır. Talip, buraya ismini yazdırır ve isteyen ailelere, her akşam, çocuklarım bekleyecek talebeler sıra ile gönderilir.

Bu mesleğin küçük hanımlara bir çok şeyler öğrettiği muhakkaktır. Çok defa da aile mahremiyetleri hakkında bazı şeyler görülür. Bundan dolayı Baby Sitter olacak kimselerin emniyetli, sempatik ve dürüst olmaları lâzımdır.

Memleketimizde okumaktan pek hoşlanmayan, sadece arkadaşları ile buluşup konuşmaktan başka zevk nedir bilmeyen bir çok genç kız vardır. Bu genç kızlar hemen hemen her zaman içlerinin sıkmdığından bahsederler. Bazılarının çok müteassıp olan babaları gezip eğlenmelerini de menetmiştir. Herhangi bir büro veya dairede çalışmaları (güzel olmasalar dahi) yasaktır. Baby Sitterlik bu gibi aile kızları için tam biçilmiş kaftandır.

Bizde "Baby - Sitter"

Genç kızlara yeni bir meslek

Diğer taraftan fakir aile kızları da bu küçük işten faydalanacaklar ve ailelerine yardım edebileceklerdir,

İstanbul da açılan Baby Sitter kurslarına şimdiye kadar 27 Türk kızı talip olmuştur. Bunların on altısı fakir olmayan aile çocukları, diğerleri ise üniversite mezunu olup pedagoji tahsili yapmak isteyen genç kızlardır.

Baby Sitter'lik memleketimizde daha fazla ciddiye alınacak bir mevzu olursa hem işi gücü olmayan kızları. mız, tembellikten mütevellit iç sıkıntılarından kurtulacaklar, hem de cemiyete bir faydaları olacaktır.

Yaşlı kadınlar

Yaşlı kadınların kaderi

Yaşı ilerlemiş kadınların gençlere naaran pek güçlükle hizmete alınmaları konusu son zamanlarda bütün dünya umumi efkârım meşgul eden problerden biri olarak vasıflandırılmaktadır. Bu mevzuun gün geçtikçe ehemmiyet kazandığını, Birleşmiş Milletlerin ilgili komisyonlarına kadar intikal edişinden de anlamak mümkündür. Yaşlı kadınlara yardım fikrinin yalnız fertlerin değil, cemiyetin de menfaati ile sıkı sıkıya bağlı addedilişi dünyada mevcut bir çok kadın teşekküllerinin dikkatini bu nokta üzerinde toplamakta, bilhassa mutlak çalışma mecburiyetinde bulunan kırk yaşını aşmış kadınların müşkül durumlarını ıslah çarelerini aramaya sevketmektedir.

Çünkü: bir çok memleketlerde çeşitli meslek ve iş kadınları, hizmete alınırken "yaş haddi" diye hayati bir. mâniyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bir çok vazifeler ve hizmetler için gençler tercih edilmekte, yaşı ilerliyen kadınların hayatlarım kazanma şansı geçen senelerle mütenasip olarak azalmaktadır.

Halbuki: Belçika Millî Hizmet Dairesinin tetkiklerine göre, yaşlı kadınlar daha metodik ve dikkatli çalışmak ta, sabır ve enerjilerini muayyen işler üzerinde teksif edebilmektedirler.

Keza, Londradaki Sanayi Yardım Cemiyetinin raporlarına nazaran yaşlı işçilerin daha dürüst ve muntazam çalıştıkları, yavaş olsa da gençlerden daha iyi iş çıkardıkları tesbit edilmiştir. Aynı zamanda yaşlıların sabır ve tecrübelerinin yardımı ile çok muvaffak oldukları, gençlere de rehberlik edebilmek bakımından üstün vasıflara sahip bulundukları, binaenaleyh yaşın değil, kabiliyetin ön plânda bulundurulması lüzumuna kani olunmuştur.

Amerikadaki kadın cemiyetleri de bu sosyal dava ile ciddî şekilde meşgüldürler. Bir çok müesseselerde tercihan genç kadınların çalıştırılması, hayatim kazanmak zorunda bulunan hele dul veya kimsesiz olan yaşlı kadınların işe girmekte hayli güçlük çektikleri göz önünde tutularak bu haksızlıkla mücadele edilmektedir. Yuva kurma şansını kaybetmiş, muhitle alâkası azalmış, orta yaşlıların ve yaşlıların bir takım heyecanlardan, ihtiraslardan sıyrılmış bulundukları için

kendilerini tamamen vazifeye bağlayabildikleri fikri bundan yüz sene evvel bir kaç müteşebbis hanımı bir ataya getirerek New - York'ta «New York House And School of Industry" isimli müesseseyi kurmaya sevketmiştir. Gayesi muhtelif kurslar marifetile geçkin kadınları müstahsil hale getirebilmek, alınacakları işlerde başarılı olmak vasfını kazandırmayı temin eden bu olculu benzerleri takipte gecikmemiştir. Halen Birleşik Devletlerde aynı maksada uygun, zamanın icaplarına göre ayarlanmış sayısız "Opportunity School" lar vardır ve buralarda yetiştirilenlerin % 85 i iş bulabilmekte dir. Amerikada çalışan 19.000.000 kadin mevcuttur ve bunların % 56 sını yaşlılar teşkil etmektedir Buna rağmen bütün kadın teşekkülleri bu nisbeti düşürmeyip bilâkis arttırmak için seferber haldedir.

Kanada da aynı faaliyet göze çarpmakta, kadınlar millî meclisi hemşirelerinin emeklilik yaşını 60 dan 65 e çıkartmak için hükümet nezdinde teşebbüslerde bulunmaktadırlar.

Japonyada ise gençliğe veda etmiş kadınların iş bulması hakikaten güçtür. Mağaza satıcıları, otel, lokanta ve gazinolarda çalıştırılanlar hep gene ve güzel kızlardan seçilmektedir. Halbuki harbi takip eden senelerde cocuklarını yetiştirmek, aileyi geçindirmek zorunda bulunan birçok dullar ıstırap içindedir. Bu memlekette kadın işçiler erkeklerden beş sene evvel tekaüt çıkarılmakta, okullardaki kadın öğretmenler 45 i geçince işlerine son verilerek yerlerine erkek hocalar alınmaktadır. Herhangi umumî tensikatta vazifelerinden ilk uzaklaştırılan lar yaşlı kadınlar olmaktadır. Japonyada kadınların en çok çalıştırıldıkları yerler ipek fabrikalarıdır. Bunun da sebebi işçilerin her üç senede bir değiştirilmesi, yeni gelenin en az ücretle işe baslattırılması ve bu suretle ucuz işçi kullanma siyasetidir. Bundan başka, erkeklerin ücretlerine her sene zam yanıldığı halde kadınlara bu hak tanınmamaktadır. Bütün bu vakalar Japon kadın teşekküllerini endişeye düşürmekte haklıdır Kırk yasını aşmış kadınlara her meslekte, her müessesede rastlanması mümkün olan İsviçre hariç, aşağı yukarı bütün memleketlerde bu sıkıntı müşahede edilmektedir.

Bugün, bütün dünya kadınlarını yakından alâkalandıran bu derde deva bulabilmek azmiyle bir çok teşekküller elele vererek müşterek tedbirler arıyorlar. Bakalım egoizmin esiri, daima tazeyi ve güzeli arayan insan psikoloiisiyle mücadelede ne derece muvaffak olabilecektir?..—P.P.

Çarşı - Pazar

Ete boykot

Hem esnafımızın, hem ev kadınlarımızın, hem de Et ve Balık Kurumunun kulakları çınlasın. Geçenlerde İngilterede et fiyatlarında alışılmamış bir yükselme görülmüş. Bunun karşısında, ne belediyeler, ne de hükümet harekete geçmek lüzumunu hissetmiş. İngiliz kadınları ne yapmışlar biliyor musunz? Üçü, beşi bir araya gelip de "— Ah kardeş, et çok pahalandı. Ne yapacağız bilmem ki..." diye dertleşmemişler. Gayet kati bir şekilde ete boykot etmişler.

Bu vaziyet bir kaç hafta sürmüş. İlk isyan eden kasaplar olmuş. Sinek avlayıp oturmak tehlikeli bir hal alınca bütün kasaplar, toptancı celeplere yüklenmişler. Esasen, toptancılar da haftalardanberi ellerindeki stokları bekletmekten, sürü sürü hayvanı beslemekten bıkıp usanmışlar. Fakat, ne de olsa esnaf kafası ile düşünerek "bekleyelim, demişler. Elbette bir gün gelecek dayanamıyacaklar; elbedde günün birinde bu muhterem hanımların beyleri sebzeye isyan edip, et isleriz, diyecekler.." demişler. Bir zaman daha geçmiş, fakat kasaplar da, celepler de bakmışlar ki yumuşayan yok. Hanımlar yine et almıyorlar, beyler de keselerinden daha az para çıktığı için bu vaziyetten pekâlâ memnuniyet duyuyorlar. O zaman artık bir şeyler yapmak lüzumuna inanmışlar ve tutup et fiyatını eski haddine indirmeğe mecbur olmuşlar.

Bu kararın ertesi günü kasap dükkânları yine eskisi gibi hanımlarla dolup taşmağa başlamış. Celepler biraz daha az kâr etmişler ama, mesele de halledilmiş.

Bu hikâyeyi duyup da, yukarıda da temas ettiğimiz gibi hanımlarımızla kasaplarımızın kulaklarını çınlatmamak elden gelmiyor. Biz de eti İstanbulda 650, Ankarada da sözüm ona 350 kuruştan yer olduk. Lokantalara gittiğimiz zaman el kadar bir et yemeği porsiyonunla orta halli bir memurun bir yevmiyesi kadar para ödüyoruz. Ne olurdu, İngiliz hanımlarının aklına gelen, bizimkilerin de gelse ve bu hikâye artık kapansa. Her şeyin ateş pahası olduğu bu devirde, ev masrafının altında beli bükülen erkeklerimiz de hanımlarının böyle bir kararını ancak memnuniyetle karşılayabilirler. Bundan memnun olmayacaklar. İngilterede olduğu gibi sadece celep ve kasanlardır.

Eh artık müsaadeleriyle onlar için de "— Şeytan azapta gerek.." diyebilelim.

Moda

Nasıl yürümeli

Yürüyüsün faydalarından ne kadar bahsedilirse edilsin, bir çok kimseler yürüyüşü spor saymazlar. Bilhassa hanımlara yürüyüş tavsiye edildiği zaman derhal itiraz ederler: "Biz zaten evde, çarşıda, sokakta her dakika yürüyüş yapıyoruz" derler. Fakat kastedilen şey yüksek topuklu ayakkabılar ile yapılan zarif yürüyüşler değildir. Zaten, şehirde yapılan yürüyüşün pek faydası yoktur. Zira vücut dar elbiseler içinde rahatça hareket edemez. Yürüyüş yapmak için şehrin havası da müsait değildir. Yürürken serin bir saat seçmelidir. Vücudun biraz öne eğik olması ve adımların herkesin boyuna göre 85 cm. veya daha uzun olmasına dikkat edilmelidir. Normal bir hızla yürünmelidir. Fakat çok büyük adımlar atmak doğru değildir. İlk zamanlar üç kilometre yürümeli, zamanla mesafe uzatılmalıdır. Böylece günde beş kilometre katedebildiği zaman bir kadın bu spora alışmış demektir. Yürüyüşten sonra, ayaklan ılık suya koymalı ve sonra yukarı doğru kaldırarak uzanmalıdır. Böylece kısa bir zamanda dinlenilehilir. Yürüyüşte kullanılacak iskarpinler topuksuz veya çok az ökçeli olmalıdır.

Jacques Fath kimdir

İnsanı güzel şeyler gördükçe güzel şeyler yaratır" vecizesi kimindir bi lir misiniz? Meşhur moda desinatörü Jacoues Fath'ın. Bu yakışıklı moda yaratıcın çok güzel olan karısı ile gayet mesut bir hayat sürmekte ve Fransanın en bahtiyar erkeği sayılmaktadır. Jacques Fath'la görüşebilmek, bilhassa Paristeki evine gitmek, mühim devlet adamlariyle konuşabilmek veya Pentagona gitmek kadar zor bir iştir. Zira, moda krallarım görebilmek için insan ya çok zengin, ya çok tanınmış biri olmalıdır ki, günlerce evvel hazırlanmış randevular ile ölçülü dakikalardan istifade edebilsin. Jacques Fath Fransada dünyaya gelmiştir. Sanatkâr bir ailenin çocuğudur. Büyük babası Rene Maurice Fath, eserleri dünyanın bir çok müzelerinde teşhir edilen meşhur ressamdı Büyük annesî Ca-

Fath'ın çorap modası
Yatıda İngrid Bergman

roline Fath ise Fransız imparatoriçelerinin tuvalet modellerini çizen bir desinatör. Annesi de Fransanın meşhur terzihanelerinin birinde modellik etmiştir. Parisin tapındığı Jacques Fath New.York Herald Tribüne gazetesinde çıkan bir makale ile Amerikalıların da kalbini fethetmiye muvaffak olmuştur. Sanatta daima güzeli sadelikte arayan bu moda kralı bütün dünyanın gözdesidir. Genç desinatör kumaşta, dikişte ve çizgide olduğu kadar düğmede dahi zarafet arar.

Jacoues Fath'ın atölyesinde altı yüzden fazla işçi çalışmaktadır.

Hayatımız

Dedikodu: Erkeğin şanı

Dedikodu kadının şanındandır, derler. İki, üç kadın bir araya geldi mi, takılmak için söylenen söz, "— Ne o, yine dedikodu mu yapıyorsunuz?" dur.

Erkekler, nedense seneler senesi Kadınları daima dedikoducu olarak tanımak ve tanıtmaktan bir türlü kurtulamamışlardır. Bu, bir dereceye kadar hakikat olmakla beraber, şurası mu. hakkaktir ki kadın dedikoduyu bir menfaat mukabilinde değil, sadece zevk ve ihtiyaç için yapar. Bunun yanıbaşında, bu işten para kazanan ve dedikoduyu bir maişet vasıtası edinen beylere ne demeli?..

Büyük bir ekseriyeti erkek olan gazeteciler, ekmek paralarını sadece dedikodudan kazanırlar. Kat'î bilgiye, dayanan tek tuk haber ve malûmatın yanıbaşında "söylenmektedir, tahmin edilmektedir, anlaşılmaktadır" gibi kaçamaklı ifadelerle, büyük siyasi muhabirlerimiz ve muharrirlerimiz tarafından yazılan tefsirler dedikoduya dayanmıyor mu?

Bundan da anlaşılıyor ki, kadına dedikoduculuk isnad eden erkek, kendisi bir gayri meşru saydığı vasıta ile ekmeğini kazanıyor. O, "söylenmektedir, anlaşılmaktadır" şeklindeki tefsirlerine bir gün dahi ara veremez, çünkü bu onun maişet vasıtasıdır.

Bundan başka, ucunda bir maksat olmadan dedikodu yapan erkek yok mudur? Kaç tanemiz, bir araya geldikleri zaman, arkadaşlarını ve âmirlerini çekiştiren kocalarımızı "— dedikodu yapmayın" diye sık sık ikaz etmez miyiz? Bunu da bir tarafa bırakalım, insan bahse girebilecek kadar emindir ki, erkeklerin pek çoğu, bir içki masasında toplandıkları zaman konuştukları mahdut mevzular, ya kadınlara aittir, ya da onu bunu çekiştirmektir.

Üzerinde durulması icabeden bir mühim nokta daha vardır. Kadınların dedikodusu çok zaman zararsızdır. Pek çoğu, onun bunun elbisesinden, filancanın çok şişmanlayıp vücudunun formunu kaybettiğinden bahseder. Tabiî bu arada elâlemin şerefi ile oynayanlar da belki bulunabilir ama, ekseriyetle kadın dedikodusu zararsızdır. Ama, erkeklerinki öyle midir? Bir araya gelen iki arkadaş, sevmedikleri bir üçüncü şahsı zemmetmek mi istediler; biri ahlâkından başlar, diğeri siyasî temayüllerinde bitirir. Elhasıl, belki de hiç günahı olmayan, kendisine isnad edilenlerle en ufak alâkası olmayan zavallı adamcağızın elle tutulur yerini bırakmazlar. Sonra bu iki arkadaştan her biri, orada konuştuklarını yeni yeni arkadaşlarına nakleder ve bu, zincirleme bir şekilde yayılır gider. Bundan başka, bir toplulukta bir kadından bahsedildiği zaman, "— Canım bırakın, ben onu iyi tanırım" diye manalı bir şekilde sallanan baş, açıkça olmasa da dedikodunun ta kendisi değil midir?

Kadınlar hiç dedikoduyu yapmayan melekler değildir belki onların da dedikoduyu sevenleri çoktur. Fakat temenni edilecek şey, kadınları dedikoduculukla itham eden erkeklerin, hiç olmazsa, onlar kadar zararsız dedikodu yapmalarıdır—R.E,

KİTAPLAR ARASINDA

ŞİNASİ

Haz: Hikmet DİZDAROĞLU, Varlık Türk Klasikleri Serisi: 35 (1954, 120 sayfa, 100 Krş.)

Varlık Yayınevinin Türk Klâsikleri Serisi adı altında yayınladığı kitaplar arasında çıkan Sinsi, titiz bir incelemenin ürünü.

Baştan otuz dört sayfa içinde Şinasi'nin hayatı, sanatı, kişiliği, yenilik hareketleri karşısındaki durumu, nazma ve nesre getirdiği yenilikler, gazetecilik anlayışı, eleştirmeciliği, tiyatrosu, eserleri derli toplu olarak verilmiştir. İncelemenin dayandığı bibliyografya da kitaba eklenmek suretile gerektiğinde okuyucuların o eserlere başvurmaları imkânı da sağlanmıştır. Bundan sonraki bölüm, onun şiirlerinden (Müntahabat.ı Eş'ardan) örneklere (altlarında kelime mânaları açıklanarak), makalelerine ve tartışmalarına ayrılmıştır.

İNSANLARIN DÜNYASI

Antoine de Saint - EXUPERY, Çev: Vedat GÜNYOL, Varlık Yayından (1954, 139 sayfa, 100 Krş.)

Exupery birmantık adamı değil bir felsefe adamı. "Mantık mı? Hayati anlıyabilirse anlasın bakalım! diyor. İdeolojiler üzerinde çene yormak neye yarar? Hepsi de mantıkla isbat edildikten, hepsi de birbirini çürüttükten sonra, ne işe yarar? Bunları tartışmaya kalkmak, insanoğlunun kurtuluşundan umudu kesmekle birdir."

Büyük çoğunluğun, kendi ufacık dünyaları ile yetinmeleri, Öteki dünyalarla ilgilenmeleri içlerinde uyuklıyan istidadı öldürmeğe götürecektir.

Mehmet Kemal
Sair

Pilot Exupery böylece insanların ortak dünyasını kavramağa, insan ve insanlığın gerçek cevherini ortaya çıkarmağa çalışan bir edebiyatçı olarak karşımıza çıkmaktadır: "Ben özgürlügünü savunmayan, şu Mağripliye bayılıyorum. Özgürlüğünü savunmuyor, çünkü insan çölde daima özgürdür. Bu adam gözle görünür servetleri savunmuyor. Çünkü çöl çırılçıplaktır."

1926 yılının — bu günkü teknikle başdöndürücü ayrımları olan — tehlikelerle dolu uçak seferlerinde pilotluk yapan arkadaşlarının, kendisinin olağanüstü maceralar, meselenin salt yaşamayı umursamamak olmadığı belirti lerek anlatılır, "Ölümü hiçe saymak" lerek anlatılır, "Eğer kökünü şuurlu bir sorumluluktan almıyorsa bu hiçe sayış, ya ruh yoksulluğundan ileri gel inektedir, ya da gençliğe has o aşırılıktan.."

Büyük bir üslûpçu olan Exupery kişiyi, insanlığına, farkında olmadığı dünyasına, göklerden kuşbakışı, baktırmasını bilen bir yazar. Üzüntüsü "talihlerinden sızlanmasını bilmiyen insanlar" değil onların değişmez mirasını devir alan yeni kuşaklardır. Kitabının son cümlesi umudunun nerede olduğunu açıklar: "Ancak Ruh, o da balçığa soluğunu değdirirse İnsan'ı yaratabilir."

KİTAPLAR ARASINDA

YAŞASIN DENİZ

Halikarnas Balıkçısı — Varlık Yayınları (1954 — 125 s. 100 krş.)

Halikarnas Balıkçısının bu kitabındaki hikâyeler, deniz hikâyeleri tabi!. Uzaktan, yakından denizle ilintileri var. Deniz insanları, deniz; rüzgârı ile, göğü ile deniz; kıyıları, delileri, sevdaldan... Bütün bunlar, çoğu zaman sözlerinin edildiği yerlerde değilse de, seziliyor bu yazıların içinde. Deniz insanların, kıyılardakilerin hikâyeleri anlatmak istenmiş.

Bu hikâyelerde, insanların hepsi de, karşılarında denizi, bir insandan çok daha canlı, bir tanrı kadar güçlü bir varlık olarak görürler. Korkarlar ondan, severler onu. Ömürlerini o törpüler; değerleri, yaşayışları, onun baskısı altındadır. İçini, dibini görenler, o diplerin büyüsüne kapılır. Sövüp durdukları zamanlar, denizi en çok sevdikleri, denize en çok bağlandıkları zamanlardır. Halikarnas Balıkçısı da bu insanlardan biri. Denizi yaşayan bir insan. Ne var, onun bu denizci davranışı, cümlelerinin ancak şurasına burasına serpili, kalmaktan kurtulamıyor. Hikâyeler, birer hikâye anlatmaktan pek ileriye geçemediği gibi, eser olmaları için çaba harcandığını düşündürmüyor. Kötü bir dil, anlaşılmaz, bozuk cümleler, çoğu zaman silik kişiler, ara sıra harlayan ateşi örtüveriyor, Giderek, anlıyorsunuz bu ateşin, hikâyenin dışında kaldığını. Bir arka, bir temel gibi. "Manevra", "Yaşasın deniz", «Işık teli», «Süngere»' «Balıkla Kabak», biraz sivrilebilen, denizle, yararla daha içli dişli olabilmiş hikâyeler. Ama bir kaç cümlenin, bir iki parçanın ötesi, bir gürültüden, duyguların sürüklediği bir takım cümle dizilerinden başka bir şey olamıyor.

GECE AĞACI

Truman Capote — Çev: Mehmet Fuat — Varlık Yayınları (1954 . 122 s. 100 krş.)

Trumatt Capote, 1948 de 25 yaşındayken yayınlattığı "Other Voices Other Rooms" (Başka sesler, Başka odalar) adlı kitabı ile bütün nazarların, tenkideilerin, edebiyat severlerin ilgisini, sevgisini, alkışını topladığı sıra, hikâyeleri ile az çok tanınmış bir gençti. "A Tree of Night" adıyla basılan hikâye kitabında yazarın kaygıları daha acemice de olsa, açıkça görülebilmektedir. Truman Capote, okurunu bir rüya havası içinde yasatmakta ustadır. Rüyanın, ölüleri değişik, çerçeveleri genişlemiş, her şeye yeni bir görünüş, yeni bir anlam kazandıran havası içinde, kişileri gider, gelir, sever, ağlar, güler, korkarken — hele — büyük bir yalnızlık bir yabancılık içinde, kesinlikten uzak yaşarlar. Yazarın, üzerinde en çok durduğu mesele hayal, hayalin, rüyanın hakikati. "Bay Kötülük" rüyalarını satan, rüyasız kalmanın acısı içindeki bir insanı ele alır. "Para dolu damacana", bütün bir topluluğu ardına takan bir hayalin ağır ağır gelişmesini gösterir. 'Son kapıyı kapa", "Miriam", «Gece ağaca» hikâyelerinin temeli korkudur. Çeşitli korkular, çeşitli yollardan anlatış. Fakat korkular, kâbus havası işinde, hayalleri kemirir. "Miriam", kitaptaki hikâyelerin içinde Capote'nin bu havasını en iyi duyuran hikâye, Fakat "Benim anlatışım", güçlü mizahıyla, "hayal" den çok çeşitli, gülünç hayalleri, daha doğrusu hayal kıtlıklarını ele alıyor. Korku, gülünç, gülünecek bir şey oluyor ama kalkmıyor ortadan. Çok daha az özentili bir hikâye bu. Tersine çevrilmiş bir Capote. Daha sonraları bu hikâyesindeki havaya benzer bir hava yaratmağa çalıştığı halde» ilk romanında elde ettiği başarıyı acı acı anmıştır okuyucuları. "The Grass Harp" adlı ikinci romanı "Gece Ağacı" ndaki bu hikâyecik kadar olamamıştır.

DÜNYA GÜZEL OLMALI

(Mehmet Kemal — Şiirler — Seçilmiş Hikâyeler Dergisi kitapları — S: 73, F: 1 lira — 1954)

Mehmet Kemal,

Bir tencere kaynar ocakla
Et mi kaynar, dert mi kaynar
Bilinmez,

diyor.

Kemalin son kitabı bir hafta kadar evvel çıktı. Seçilmiş Hikâyeler Dergisi yayınları arasında Turhanın güzel bir kapak kompozisyonu ile neşredilen kitabında 43 şiir var. Hemen söylemek lâzım ki, bunlar arasında çok güzelleri var. Meselâ "Hava Cıva," ve "Resim" gibi şiirleri ile şair kitabında insanlar hakkında, okuyuculara hoş fikirler veriyor.

Mehmed Kemalin ilk kitabı on sene kadar evvel, "Birinci Kilometre" adı altında çıkmıştı. Onun da bize zevk veren bir şiir kitabı olduğunu inkâr edecek değiliz ama, Mehmet Kemalin ikinci kitabında çok daha fazla terakki ettiği aşikârdır.

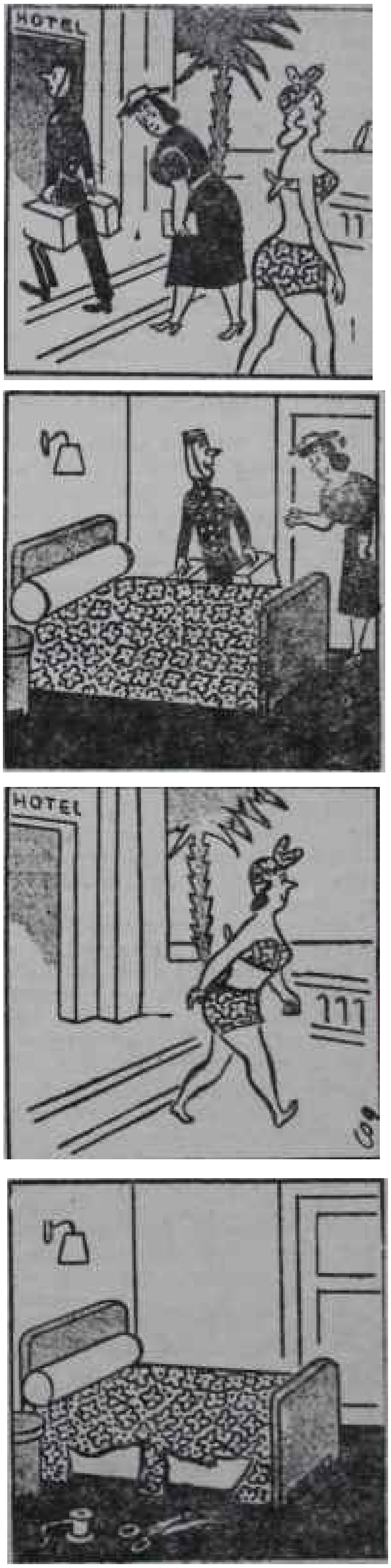
«Dünya Güzel Olmalı» şiiri hayatının hakiki bir aynası! Mehmet Kemalin, şiirlerinde realiteye yer verdiği görülüyor, fakat onun romantik bir şair olduğu da gözden kaçmamaktadır.

Belki kendisi, belki de yayınevi Kehmet Kemali kitabın arka kapağında tanıtmağa çalışmış. Kendi ağzından yazıldığı belli olan bu kısa tercümei hali de onun şiirleri ile olan alâkasını gösterir.

Kitapta, bir insan hayatında çok mühim şeyler bırakan ve yer eden hâdiseleri görüyoruz. Hapishaneden bir kadın resmi için yazılan şiirler, Zarada yazılmış dört mısracık, belki yüz mısraya sığacak şeyi ifade ediyor. Bakın nasıl!

Ankara nire,
Zara nire
Dayanmak marifet
Dayan lire,

Gamsız Teyzenin Maceraları

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

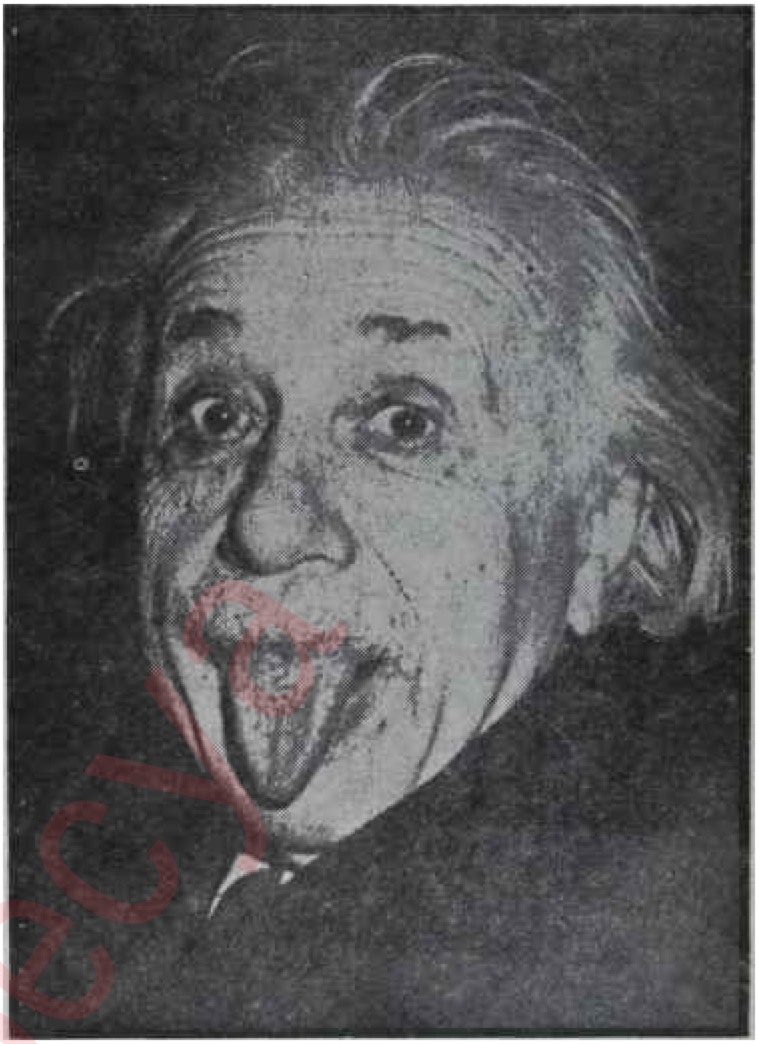
Geçenlerde Paris civarında bulunan bir ormanda gayet güzel bir genç kız urun siyah saçlarını çıplak vücudu üzerine bırakmış, başını bir ağacın gövdesine dayamış duruyordu. Karşısında genç bir ressam, büyük bir sanat heyecanı içinde tablosunu yapıyordu. Ne ressam, ne de genç ve güzel modeli ormanın bu tenha köşesinde polis tarafından görüleceklerini akıllarından dahi geçir memişlerdi. Birden bire iki polisin tepelerine dikildiğini görünce şaşırdılar.

Ressam ve modeli mahkemeye verildi. Ressam mahkemede kendisini şöyle müdafaa etti:

Buraya suçlu olarak geldiğime hay ret ediyorum. Ben sanata hizmet etmekten başka bir şey yapmadım. Güzel bir tabiat rekoru içinde çıplak bir kızın tablosunu yapmak, arzusu ile bu kızı muayyen bir ücretle model olarak seçtim. Bir çok ressam Havvanın tablosunu hayallerinden meydana getirmişlerdir. Ben bunun canlı bir model ile tecrübesini yapmak istedim.

Mahkeme ressamı para cezasına mahkûm etti. Fakat bu, çırılçıplak bir kız resmi yaptığından değil, resim yaparken sigara içtiği içindi. Zira Fransada ormanları koruma kanunu gereğince ormanda sigara içenler para cezasına mahkûm edilmektedir (Franca . Soir).

New . Yorkun kenar mahallelerinden birinde on iki yaşında bir çocuk bir ey içinde topladığı düğmeler sayesinde 200.000 liralık bir servet sahibi olmuştur. Küçük çocuk ilk olarak bir asker düğmesi bulmuştur. Bu düğme çocuğun o kadar hoşuna gitmiştir ki o günden sonra düğme toplamağa başlamış ve bir ay içinde enteresan bir düğme koleksiyonu yapmağa muvaffak olmuş, bir Amerikalı milyoner bu koleksiyoara 200.000 liraya satın almıştır (New-York Times).

Albert Einstein
İnsan her yasta çocuktur

Japonyada yaşıyan bütün erkek, kadın ve çocukların bir kaç yaş gençleşecekleri söylenmektedir. Buna Japonyada asırlardan beri tatbik edilen Kozoe Doşi adındaki kanunun lağvı sebep olacaktır. Yaşları, aslında olduğundan fazla gösteren bu kanunun yerine batı kanunlarından biri konulaçaktır. Japonyadaki eski kanuna göre bir bebek oğduğu gün bir yaşında sayılır. Doğumu takip eden Ocak ayında bir yaş daha almış olur. Böylece 81 Aralıkta doğan bir bebek ertesi gün iki yaşına basar. Bazı Japonlara göre bir çocuk doğduğu anda dokuz aydan fazla bir zamandır yaşıyor telâkki edilir. Bir diğer izahata göre Japonlar bir insanın gördüğü seneleri sayarlar. Bir bebek doğduğu anda bir. yılı, ertesi yılın başında da ertesi yılı görür. Bütün bu hesapların yanlış olduğunu düşünen Japonlar kendi yaşlarını da Avrupalıların yaşlarına benzemesi için yeni bir kanun çıkarmağa karar vermişlerdir (New.York Times)

***

Floridada garip bir evlenme vakası olmuştur. George Wise isminde bir Amerikan genci bir kaç seneden beri Julia Douglas isminde sarışın ve çok güzel bir kıza âşıktır, fakat meşhur terzihanelerden birinde modellik yapan Julia yakışıklı tayyareciye yüz vermemekte ve bütün evlenme tekliflerini reddetmektedir. Nihayet tayyareciden kurtulmak için New.Yorka gitmeğe karar verir. Sevgilisinin tren saatini öğrenen George Wise tayyaresi ile güzel Juliayı takibe karar verir ve trenin yanından uçarak New-Yorka kadar gelir.

Trende bulunanları telâş ve heyecana verdiği için George Wise dört gün hapse mahkum olur. Fakat hapisten çıktığı gün kendisini bekleyen sevgilisi Julia ile evlenir (A.P.)

***

Philadelphia tıp fakültesinden Dr. Robert Perkham'ın ortaya attığı bir iddiaya göre güneşli günlerde güneş gözlüğü kullanan şoförlerin geceleri kaza yapmadıkları müşahede edilmiş ve bunun üzerinde etüdlere başlanarak memnuniyet verici bir neticeye vasıl olmuştur, Güneş gözlükleri gözün karanlıkta görme hassasiyetini arttırmaktadır (New.York Herald Tribüne).

***

Hastaların hastahaneden daha kısa zamanda çıkarılmalarını istilzam eden yeni kaideleri protesto maksadile 1000 veremli 48 saat müddetle Tokyoşehir binasının merdivenlerinde yatmışlar ve bu grevin sonunda hepsi hastahanelerine dönmüşlerdir (U.P.)

İnsan vücudu

İçimizdeki muazzam İlâç fabrikaları

Bu başlık, dünyaca tanınmış Bayer, Schering, Merck, Squibb, Boots firmalarından birini hatırlatabilir. Halbuki bahsedilmek istenilen her biri bir kaç gram gelen iç salgı bezelerinden biridir.

Bir kısmımız gök yüzüne teleskopla bakar Allahı ararız, bir kısmımız da mikroskopla dokuları tetkik eder, ruhu ararız. Kâinatın büyük düğümlerini, ne macrokozmasu ne de mikrokozmosu bu iki aletle çözmek ve anlamak kabil değildir. Kadınlar da çokluk aynaya bakarlar. Kendi güzelliklerine hayran kalırlar. Biz bunun patolojik şekil alanına narcisisme diyoruz. Keşke ayna gibi bir başka vasıta olsaydı da onlarla iç âlemlerini gösterseydi, O zaman bu iç âlemin güzelligine ve genişliğine hayran kalacaklardı,

İşte, beynin altına kıskanç ve titiz tabiatın büyük bir dikkatle gizlediği hipofiz bezesi! İşte, iki böbreğimizin tepesine yerleştirilmiş, ağırlıkları bir kaç gramdan ibaret böbrek üstü (sürrenal) bezeleri ve nihayet kadın ve erkeklerde ayrı ayrı ödevleri olan döl bezeleri, karnin içindeki pankreas, boyundaki tiroid bezeleri!.. Bunların her birinin hazırladığı gayet karışık kimya formüllerini milyonlarca sermaye ile çalışan muazzam fabrikaların senelerce uğraşarak ancak bulabildiklerini ve bu tertiplerin çoğunun da henüz meçhul olduğunu gözden geçirelim: Bu bezelerin kabuk kısmında üç gurup teşkil eden 32 kadar hormon bulunmuştur. Bunların çoğunun kimyasal yapıları da bellidir. Hayvan deneyleriyle tesir mekanizmaları ve farmakodinamik özellikleri de tesbit edilmiştir. Ağırlıkları pek küçük olan bu iki beze yeryüzünde hektarlarca arazi kaplayan, içlerinde yüz binlerce isçi, teknisyen ve bilginin çalıştığı ilâç fabrikalarından daha büyük bir ustalık ve incelikle organizmaya bir takim hormonlar sağlamaktadır. Bu hormonlara son günlerde bir yenisi daha eklenmiş bulunmaktadır. Çok tesirli olan bu hormon bütün dünyada büyük bir ilgi uyandırmıştır. Başlangıçta 500 kg dana sürrenalinden kris tal halinde ancak 21 mg. elde edilmekte idi. Bu hormonun kimyasal yapısı da belli olmuştur. Ia ve Ib işaretlerile gösterilen iki formülü vardır. Asıl hormon tesirini gösteren Ia dır. Bu hormona önceleri muvakkat olarak Elektrocortine adı verilmişse de sonradan yapısında bir aldehid grupunun bulunduğu göz önüne alınarak Aldosterone denilmiştir. Bu da Öbür sürrenal hormonları gibi sterollerden ortaya çıkmaktadır.

Hekimlik dışında hekim

Dr. Esad EĞİLMEZ

İlk insan topluluklarında hekim endiferansiye bir varlıktı. Tabibdi, fakat, aynı zamanda şair, din adamı ve astronomdu. Hekimin benligini bulması çok uzun sürmüştür. Zamanımızda bile hâlâ bazı din adamları hekimliğe benzer şeyler yap maktadırlar. Bazı tabiblerde de şairlik, astronomluk, rahiplik gibi karakterler sezmek kabildir. Zamanla hekimin asıl ödevi kurulmakla beraber, onun fizikçi, kimyacı, botanist kalması da gerekmiştir. Zaten bunlar bir hekimin olgunlaşması için gerekli olan bilgilerdir. Bunlardan başka hekimin insan ilmini, tıb tarihini bilmesi hele psikolojiye derin bir ilgi göstermesi şarttır. Şüphesiz tabib mükemmel bir botanist, mükemmel bir kimyacı ve üstün bir fizikçi olmalıdır demek istemiyoruz, fakat onun bilgilerinin kökünde insanı kavramak için gerekli olan bu ilimlerin ana hatları bulunmalıdır. Fransız cumhur başkanlarından Herriot'ya, "bize, her gün, kültür kelimesinden bahsediyorsunuz. Bir defa bununla ne kastettiğinizi söyler misiniz?" dedikleri zaman o: "Kültür, bize öğretilenleri unuttuğumuz aklımızda kalan şeydir" cevabını vermiştir. Hakikaten beynimizin kıvrımlarında bir çok fikirler ve bilgiler uyumaktadır. Gerektiği zaman bunlardan faydalanıyoruz. Hekim, okuduğu her şeyi unuttuğu zaman da bir çok şeyler bilen adam olmalıdır. Başlangıçta tiabib gözlerini kâinatın büyük düğümüne dikmiştir. Rönesansa kadar da daima bu düğümün çözülmesiyle uğraşmıştır. Hep gök yüzünü tetkik etmiş, tıb bilgisinin en önemli elemanlarından biri astronomi olmuştur. Harplerin, felâketlerin, mağlûbiyetlerin, hastalıkların, kısırlıkların, sel baskınlıkları, yer sarsıntıları, yangınlar gibi âfetlerin sebebi ve çaresi hep gökte aranmıştır. Bu gün bu olayları tetkik ve tefsir için artık tavuk gibi gök yüzüne bakmıyoruz. Hekimlerin başından bir tuğ eksilmiştir. Astronomi başlı başına bir ilim olmuştur. Belki hâlâ artistler için poetik bir konudur. Çünkü Ourania dokuz Muse yani ilham perisinden biridir. Artık hekimlik Pasteur devrini de aşmıştır. Şimdi sonsuz ve büyük âlemi makrokozmos'u tetkik yerine mikropları, küçük kâinatı, mikrokozmos'u inceliyoruz, gözlerimizi teleskoptan mikroskopa çevirdik.

Görülüyor ki hekimlikte ansiklopedik bilginin büyük önemi vardır. Tıb alanı dışında şöhret yapmış hekimleri saymağa kalksak büyük bir toplama varırız. Bunlardan bazılarını hatırlayalım:

Hemen bütün Yunan tabibleri filozofdular, bir kısmı şairdi, Empedocles gibi bazıları da müzisyendi. Tophail, tabiat karşısında insani tasvir eden kitabiyle meşhurdu. Bu kitap Rousseau'nun Emile'ne benzer. Avenzoar, Ibni Sina'nın hocası idi. Şair, astronom ve seyyahtı-Arnaud de Vüleneuve, 18 inci yüzyılda Sülfürik asid ve Kloridik asidi keşfetti. Harunureşidin özel tabibliğini de yapan Jean Mesue' Receptuarium antidotaria adlı kitabiyle ortaçağın codex'ini vermiş oldu. Rönesansda Frecastor, şair ve astronomdu. Rablais, hekim olmaktan ziyade bir çok dil bilen bir botanistti. Galile, fizikçi, astronom, ve hekimdi. Harvey, botanist, kimyacı, anatomist ve tabibdi. Galvani, tabibdi, fakat elektrik bilgisinde eşsizdi. Yenner, ornitolojistti. Boissier de Sauvage, Mont Pellie'de tıb profesörlüğü yapıyordu. İpek böceklerinin yetiştirilmesi üzerine kitap yazdı. Vallisneri, tabib, botanist, entemolojistü. Littre, hekimdi, fakat 32 yıl çalışarak dictionnair de la langue française'i yazdı. Livingston bütün merkezi Afrikayı, silâhsız olarak, yalnız mukaddes kitabiyle dolaşmış bir misyonerdi. Clemenceau, tabib ve diplomattı Struensee, 18 inci yüzyılda Danimarkada Başbakandı, Giyotinde can verdi.

Hekimlerden büyük din adamları ve sanatkârlar da yetişmiştir: Stenon, tükrük bezesinin ağız işine açılan kanalını bulmuştu. Bu yola kendi adı verilmişti. Floransa'da papazken vefat etti' Claude Perrault, hekim olduğu halde Lourve müzesinin meşhur kolonlarım yapmıştı. Ruysdael, tababetten ziyade peyizaj ressamlığı ile meşhurdu. Görülüyor ki bir tabib kendi sahasında yetişirken hekim olmaktan başka şeyler olmak istidadım da kazanmaktadır. Dumas Fils: "Istidadlı adam kendi sanatından başkasını bilendir" diyor. Madame Bovary de Flauber'in tıb bilgisinin tesiri gayet aşikârdır. Sırası gelmişken eserlerinin bir çoğu dilimize merhum Abdullah Cevdet tarafından çevrilen Gustave le Bon'u da hatırlatalım. Bu adam uzun seyahatler yapmış, Hind ve Arap medeniyet ve eserlerini yerinde tetkik ederek, bu konular üzerinde çok değerli yazılar yazmıştır. Fotografçılık, binicilik, psikoloji, sos-

1937 de böbrek üstü bezelerinin en önemlisi olan desoxycortlco.sterone (Doca) nın bulunması, sürrenallerin an ve maden alış verişindeki tesirlerini aydınlatmağa kâfi gelmiyordu.. Çünkü sürrenal ekstreleri Doca'dan daha tesirli bulmuyordu. O halde sürnenal bezelerinde Doca'dan başka su ve maden metabolizmasına, daha yüksek tesiri olan bir hormonun mevcut olması gerekiyordu. Şimdi, yeni bulunan Aldosteron'un, su, maden aynı zamanda da karbonhidrat metabolizmasına Doca'dan 20 . 30 defa daha yüksek bir tesiri olduğu anlaşılmıştır. Bu hormonun henüz fizik, biyolojik, mikroşimik, spektrografik usullerle tetkikine devam edilmektedir. Şimdiden kliniğe tatbik edildiğini gösteren müşahedeler de yayınlanmaktadır. Bu yeni hormonun bütün özelliklerinin ortaya çıkması için daha uzun yıllara ihtiyaç varsa da, biyolojik bakımdan sürrenal hormonlarının en önemlilerinden biri olduğunda şüphe yoktur.

İlaçlar

Manyaklarda lithium

1950 de J.I. Cade, bu gibi durumlarda lithium tuzlularının tesirini gösterdi. Önceleri nikris ağrılarının giderilmesi için kullanılan bu maddenin ağrı dindirici ve uyuşturucu tesiri biliniyordu. Bilhassa lithium bromure ile ri derecede dinlendirici (sedatif) ve uyku getirici (hipnotik) tesire maliktı. Başlangıçta bu ilâçtan günde üç defa ağızdan 1.30 gr. verilir. Hastalıkta iyilik görülünceye kadar bu miktara devam edilir. Bundan sonra miktar günde üç defa 0.65 gr.a indirilir. 8-15 gün kadar da bu doz üzerinden tedavi yapılır. Nihayet günde iki defa 0.65 gr. verilerek 8.15 gün devam edildikten sonra günde bir defa akşam yemeğinden sonra 0.65 gr. verilmek suretiyle ilâç devamlı olarak kullanılır. Bu surede mâni akseleri, uykusuzluk halleri, çırpınmalar tamamen geçer. İlâcın tesiri muvakkattir.

Kanser hücreleri için antibiyotikler

Mikroplara karşı penisillin, streptomisin, oreomisin, kloromisetin, ve benzerleri gibi küflerden elde edilen bir çok antibiyotikler bulunduktan sonra bazı yazarlar kanser höcresinin de bu şekilde bir antibiyotikle faaliyetten kalmasına imkân olup olmadığını araştırdılar. Eskidenberi bazı intanların kötü urların gelişmesini geciktirdiği biliniyordu. 1867 de Busch; sarkoma yakalanmış hastaları, onlara yılancık aşılamak suretiyle iyileştirmeğe uğraştı. 1882 de Fehleisen ,insan kanserlerinde hemolitik streptokok aşılamak suretiyle şifa aradı. V. Castelli ve V. Gaggini de, 1947 de II sakkaromiçet susunun, Caspari'nin adenokarsinom höcreleri üzerindeki antagonizmini ve antibiyotik ve litik tesirini inceleyerek Oidium albicans susunun tümör höcrelerini tamamiyle lize uğrattığını gördüler. Bu olay degradatör fermentlerden veya savunma fermentlerinden ileri gelme değildir. Çünkü blastomiçetler bu fermentlerin ileticisi değildirler. Acaba, blastomiçetlerin doğurduğu bu kanseroliz olayı; her tip kötü tümör höcresi için spesifik dalga uzunluklariyle ışın yayan fotobiyolojik hadiselerle mi meydana geliyor? Yoksa spesifik endosellüler fermantasyonlar mı bahis konusudur? Yahut bakteriyofaj, gibi bir virüs mı yani sitofaj mı düşünmek lâzımdır?

Bütün bu sorulara cevap bulmağa çalışmak ve in vitro (tüp içinde) blasutomiçetlerle temin edilen kanserolitik reaksiyonun tabiatını serinleştirmeğe ve çözmeğe uğraşmak bilgilerimizin bu günkü durumuna göre erken bir istektir. İn corporo vivo (canlı vücudda) da kötü tümörlerin tam lizine bir sitofaj veya antibiyotikle erişmek bu gün için pek ihtimal içinde gözükmüyor. Eğer bir antibiyotiğin veya sitofajın faaliyeti sayesinde, şimdilik sebebi bilinmeyen bu hücre anarşisinin düzensiz ve mütecaviz ilerleyişine bir fren veya bir mania konabilirse bu, olağanüstü bir olay olacaktır. Şunu da unutmamalıdır ki lize uğramış höcrelerin artıklarının birdenbire hızlı bir şekilde emilmesi, organizmanın yaşayışını tehlikeye koyabilir. Bu bakımdan, mesele çok karışık bir durum göstermektedir, İn vitro liz ile in vivo liz arasında da büyük bir aykırılık vardır: Birincisi, her zaman matematik düzenlere uydurulabilen, elle tutulur, isteğe göre ayarlanır, mekanik, fizik ve fiziko.şimik bir olaydır. İkincisi kendisini meydana getiren ve düzenleyen sebepleri bilmediğimiz son derecede agressif bir olaydan ibarettir. Görülüyor ki mesele henüz düğümlerini ve karanlık durumunu muhafaza etmektedir. Camdan canlıya geçiş çok zordur. Bir gün bu İstikamet teki araştırmaları kovalayan bilginlerin müsbet sonuçlara varacaklarına inanıyor ve güveniyoruz.

yoloji, madde ve kuvvet, radyoaktivite antropoloji, ve pedagojiyi ilgilendiren bir çok kitapları vardır. Hekim, etnolog, sosyolog, tarihçi, filozof, müzisyen, pedagog, psikolog bir kelime ile dâhi idi.

Biz de de hekimlikde olduğu kadar ve bazan ondan da fazla başka bir sanat veya bilgi alnında şöhret kazanmış ve muvaffak olmuş adamlar vardır. İslâm medeniyetini kuran cedlerimiz de gaipte olduğu gibi felsefe, astronomi ve tababeti tepyekûn mütalâa ederlerdi. Esasen filozof Alimi küldü. Bu tip Türk hekimlerinin başında, şarkta muallimi evvel sayılan Farabi'yi anmak lâzımdır. Hâkim ve filozoftu. Saman oğullan devrinde din felsefesini yaratmıştı. (Marifet faziletlerin başıdır) diyen Eflâtun mezhebindendi. Faziletlerin en üstününün ilim olduğuna inananlardandı. İsmail Saib udun mu cidi olduğunu söyler. Yine, bizden olduğu için büyük gurur duyduğumuz İbni Sina da 11 inci yüzyılda yetişen büyük bir hekim ve filozoftur. Riyaziyeye ve astronomiye merak etmiş, vezirlik yapmıştır. Şiirler yazmış, büyük bir lügat mey dana getirmiştir. Şark felsefesine dair yazdığı eser bize kadar ulaşamamıştır. 119 eseri vardır. 202 cild tutar. 58 yaşında ölmüştür.

Filozof, âlim ve hâkim Türk tabiblerinden daha bir çoklarını saymak kabildir. Nizami aruzî, Semerkandil Necibeddin, Sebzevarlı Fahreddin, Fürganlı Ebu İbrahim, Reyli Ebu Bekiri Razi bunlar arasındadır. Zamanımızda da bir kısmı hayatta olan ve tıb sahasının dışında yaptıkları yayınlarla ve eserlerle şöhret kazanan meslekdaşlarımız vardır. Cenab Şahabeddin'i, Hüseyin Suad'i, Abdullah Cevdet'i, Rıza Tevfik'i, Emin Beliğ'i bu arada sayabiliriz. Meslekdaşlarımızdan bir çokları da siyaset alanında çalışmaktadırlar. Büyük Millet Meclisinde birçok hekim memleketin büyük davaları üzerinde rey ve söz sahibidir. Valilik, belediye reisliği, vekillik yapan bir çok tabibler de herkesçe bilinmekte olduğundan adlarının sıralanmasından vaz geçiyorum.

Görülüyor ki sadece muayyen tek nik bilgileri öğrenmiş ve bunları her hastaya, onun özelliklerini kavramadan uydurmağa çalışan hekim, bir çok başka bilgilerle, yuğrulmamışsa hiçtir. Sadece apandisit veya fıtık ameliyatı yapan yahut da sıtma ve zatürrie tedavi eden hekim gözlerini ve beynini hayatın öbür olaylarına kapamışsa, sarayının ötesinde başka bir âlem olduğundan haberi olmayan şehzadenin durumundadır. Bir hekimin en büyük üstünlüğü has tasının ruh âlemini, iç durumunu kavramasındadır. Bunu da ancak hekimlik bilgisi yanında paramedikal bilgilerle temin edebilir. Hekim günlük hayatının her safhasında sanatı, ilmi, yaşayışı ayrı bir takım adamlarla temas halindedir. Bunların hepsini tatmin edebilmek, onlarla hemhal olabilmek, onların ruh alanlarına hâkim olabilmek ve nihayet onları tesir altına alabilmek için; çeşitli sanatlar ve bilgilerlerde kısmen söz sahibi olabilmesi gerekmektedir. Bir hekimin muvaffakiyeti, yalnız deve dikeni gibi kupkuru bir bilgiye sahip olmakla temin edilemez. Her insanı başka bir varlık karakterize eden özellikleri sezmekteki mahareti ile ölçülür.

Rusya

Baltıkta olanlar

Rusya Baltıktaki Rügen adasiyle kutup adalarından Novaya Zemlya adasında hava üsleri inşa etmektedir. Bu hava üsleri Sovyet çevresindeki Üsler çemberini takviye edecektir. Hususiyle Rügen hava üssü bu çemberin en kuvvetli noktalarından biri olacaktır. Bu üste güdümlü mermi atış merkezleri, av, bomba tayyare meydanları ve radar tesisleri vardır.

Atom tayyareleri

İlyushin . 38 adı verilen yeni bir bomba tayyaresi yapılmıştır. Bu tayyare Amerikaya atom bombası atabilecek kudrette olup Amerikan B.52 — B.47 tayyareleri arasında bir tiptir.

Amerikaya kadar sefer yapabilecek diğer bir bomba tayyaresi de TUG-75 tayyaresidir. Her iki tayyarede de dörder (Turboprop) motor vardır. TUG-75 tayyarelerinin menzilleri 7650 mil ve süratleri de saatte 415 mil olarak tahmin ediliyor.

İngiltere

Yeni bir tank

Tankların tekâmülü için de harp sanayi her memlekette çalışmaktadır. Ateş kudreti, hareket kabiliyeti, korunma derecesi balonundan ikinci dünya harbinin tanklarına göre bugün hayli ilerlemeler yapılmıştır.

İngilizlerin son model tanklarından birisi Caernarvon tankıdır. Tecrübe için yapılmış olan model resimde görülüyor.

Bu ağır tank, halen dünyanın en kudretli tankı sayılmaktadır. İngilizlerin Centurion tanklarından motor kuvveti ve zırhı bakımından daha ileridedir. Bununla beraber o tankların yerini tutmak için değil onları ikmal etmek için düşünülmüştür.

Tankçılıkta ilk hamleyi yapmış olan İngilizlerin bu silâhı iki dünya harbi arasında hayli ihmal etmeleri büyük hata olmuştu. Balen yapılan çalışmalar İngilizlerin bu silâha lüzumu kadar ehemmiyet verdiklerini göstermektedir.

Arjantin

Roket yapıldı

Arjantinde hava muharebeleri için roket yapılmasında muvaffakiyetli çalışmalar vardır. Hava teknik enstitüsü A3F adlı roketleri tecrübeye koymuştur. IA24 Calquin tayyaresiyle yapılan bu tecrübeler hava muharebelerinde yeni teorilerin denenmesi demek olduğundan alâka ile takip olunuyor.

Bir suistimalin manası

Seyfi KURTBEK

Tarihimizde çok mühim yer tutan ve mukadderatımızın seyrinde en çok rol oynamış bulunan sosyolojik hâdiselerin başında şüphesiz suiistimal gelir. İmparatorluk tarihi, kuruluştan sonraki kısa zaman müstesna, suiistimalin çeşitleri, derece ve şümulü bakımından aşırı derecede yüklüdür. Bütün devlet bünyesini sarmış olan bu hastalıktan kurtulmak için zaman zaman büyük devlet adamları teşebbüslerde bulunmuşlar, muvakkat iyileşmeler ve düzelmeler elde etmişler, fakat âfetin olanca şiddetiyle devamına ve tahribatına kati surette mâni olamamışlardır. Son olarak, önce Tanzimatçılar, sonra da Cumhuriyetçiler bu âfet ile mücadele etmişlerdir. Fakat bütün bu teşebbüslerin muvaffakiyet derecesini bugün yaşayan nesiller elbette ölçebilecek durumdadırlar.

Suiistimal hiçbir millet bünyesinden eksik olamaz; bunun içindir ki bu hastalığın bizim memleketimizden kaldırılacağını hiçbir zaman düşünmedik. Asıl lâzım olan, ve şüphesiz mümkün bulunan şudur ki suiistimal, tahammülü kabil asgarî bir dereceye indirilebilir.

Osmanlılar bu mücadelede muvaffak olamadılar. Cumhuriyet devrinde de büyük ölçüde suiistimaller meydana çıkmıştır; meydana çıkmayanlar hakkında da millette yerleşmiş umumi bir kanaat yaşamaktadır. Devlet faaliyetlerinde suiistimaller, sektörlerin bütçeleriyle mütenasip büyüklükte olurlar. Bir teşekkül ve idarenin para sarfiyatı ne kadar çok olursa suiistimal imkânı o kadar geniş olur; şüphesiz bu imkânların gerçekleşme derecesi de teşkilâtın kudret ve selâbetini ve Onun üstündeki yüksek murakabe cihazlarının işleyiş derecesiyle mütenasiptir. İşte millî müdafaa sahasında meydana çıkarılmış olan suiistimallerin büyük ölçüde oluşu sebepleri bunlardır. Millî müdafaa, umum bütçenin yarısından çok bir miktarla üçte biri arasında değişen muazzam bir para yekûnunu sarfeden bir müessesedir. Bu kadar büyük bir bütçeye malik müessesenin idare organizasyonu ve murakabe cihazının o nisbette çok kuvvetli olması lâzımdır.

Deniz yollamasında meydana çıkanlan suiistimalde, sanık ve mahkûmların miktar ve hüviyetleri, mahkemenin tesbit ettiği tazminat miktarlarının azameti çok düşündürücüdür. On milyon fazla olan bu tazminat suç işlendiği zamanın rayicine göre ise bugün için yüz milyondan fazla bir yekûn tutar.

Bu suiistimalin meydana çıkarılması elbette İyi bir başarıdır. Fakat böyle muazzam bir soygunculuk çetesinin kurulmasına imkân bırakmamak elbette daha büyük bir başarıdır ve asıl matlup olan da budur. Bir sürü bedbahtın felâketine, milletin ve hususiyle millet müdafaasının bu kadar büyük zararlarına sebep olduktan sonra âfet hükmünü icra etmiş demektir.

Bahriyemiz ayrı vekâlet halinde iken bizzat vekilin de suçlu olduğu büyük bir suiistimal meydana çıkarılmıştı. Demek oluyor ki o zamandan sonra yine tekrar bir kanserin teşekkülüne meydan ve imkân verilmistir.

Millet malını çalmak hırsızlığın ve ahlâksızlığın en büyüğüdür; fa. kat milletin müdafaasından çalmak vatana hiyanet etmektir de. Bu suçlar tahakkuk etmiş ise, biz bu cezaları pek hafif buluruz. Millî müdafaadan bir kuruş çalan ile bir düşman casus ve sabotajcısı arasında hiç bir fark yoktur.

Suiistimal hastalığı ile amansız bir mücadele yapmak mecburiyetindeyiz. Şuna kani olmalıyız ki Osmanlı devrinin en meşum miraslarından birisi olan suiistimalin kökleri derindir. Ancak uzun zaman şiddetli, devamlı ve azimli bir mücadele ile bu kökler kazınabilir. Mücadele iyi organize edilmelidir. Sadece ceza ve şiddet bu hastalığı kaldıramaz. Suiistimalin yanı başında ve onunla muvazi olan bir hastalık daha vardır ki o da israftır. Çok zaman bunlar birbirine de karışırlar. Suiistimal ve israfın temizlenmesi için birinci şart idare ve organizasyonlarını çok sağlam bir şekilde organize etmektir. Bir çok mühim müessese ve teşkilâtlarımızın radikal bir reforma ihtiyacı olduğu herkeşçe bilinen bir hakikattir. Suiistimallar ise bu hakikatin ara sıra çalan alarm canlandır. Millî müdafaa teşkilâtı içindeki bu son büyük suiistimalin asıl mânası budur.

Norveç

Kış manevraları

Norveçte, Oslo cenubi şarkisinde Ostfold mıntıkasında büyük kış manevraları yapılmıştır. Ordu hava kuvvetleriyle millî muhafızların iştirak ettiği bu manevrada, kış şartları altında muhtelif kuvvetlerin işbirliği tecrübe edilmiştir. Teni asker, tayınları, ve

teçhizat da bu manevralarda denemeye konulmuştur.

Almanya

Yeni bir ordu

Fransızlar Avrupa müdafaa topluluğu anlaşmasını ister tasdik etsinler, ister reddetsinler. Alman ordusunun tekrar kurulacağı artık tamamiyle katileşmiş sayılabilir. Şimdiden başka isim altında Ordu Vekâleti bile mevcuttur. Bu «gölge vekâlet» Blank idaresindedir.

Yeni Alman ordusunun kuvvet ve teşkilâtı hakkındaki tahminler şöyledir:

Ordu 400 000 kişilik olacaktır. Bundan, altı piyade ve dört zırhlı turnen teşkil edilecektir. Piyade tümenleri on üçer bin, zırhlı tümenler 12 700 mevcutlu olacaklardır.

Ordu kadrosu 60 general, 300 albay ve 20 bin subaydan ibaret olacaktır.

Hava kuvveti 80 bin kişilik olup 1 400 tayyarelik bir kuvvet teşkil edeçektir. Bu kuvvet, on taktik bombardıman, beş av ve beş nakliye, keşif ve irtibat tayyare alayından kurulaçaktır.

Deniz kuvveti 20 000 kişilik olacak ve 1 500 tondan aşağı gemilerden teşkil edilecektir. Deniz kuvvetlerinde denizaltı gemileri bulunmıyacaktır.

Blank yeni Alman ordusunun eski Prusya gelenekleriyle alâkası olmıyacağını ve Amerikan modeli üzerine teşkil edileceğini ifade etmiştir. Bununla beraber, gayet derin kökleri olan Alman ordu geleneklerinin yeni ordu da devam ve inkişaf edeceğini kabul etmek makul olur. Bir defa ordu resmen kurulduktan sonra, şimdilik Alman ve dünya efkârını tatmin için ortaya sürülen fikirler ve alman tedbirlerin ne derece tesirleri olacağı kestirilemez. Ordunun istikbali onun yüksek idaresinin kuruluş ve inkişafına bağlıdır. Eski genel kurmayın tekrar vücut bulmıyacağı hakkındaki haherleri de ihtiyatla telâkki etmek lazımdır. Genel kurmayı Bitler kâfi derecede tahrip etmişti, sonradan da müttefikler tamamiyle imha ettiler. Bununla beraber, manevi bir varlık ve çok kuvvetli bir gelenek olarak Alman erkânı harbiyesi mevcuttur ve onun bir zaman sonra tamamiyle tekrar vücut bulacağına intizar edilmelidir. Avrupanın müdafaasında esaslı rol alacak olan Alman ordusunun kendisine düşen vazifelere iyi hazırlanması ve muvaffak olması için de erkânı harbiyesinin iyi kurulması birinci şarttır.

Fransa

1954 müdafaa bütçesi

Fransa müdafaa bütçesi geçen yıla nisbetle 123 milyarlık bir azalma göstermektedir.

Personel masraflarında artış (% 39 dan % 41).

İmalâtta da azalma vardır. (% 32 den % 30 a.

Bütçede harp kuvvetlerine ayrılan tahsisat miktarlarına göre kuvvet miktarları şöyle olacaktır:

Kara ordusu mevcudu: 413 000 (420 bin idi).

Bahriye: 71 000 (68 bin idi).

Hava: 133 000 (118 bin idi).

Hava kuvvetlerinin 1955 sonunda bin tayyare (55 eskadron olması plânlaşmıştır. 1954 sonunda 38 eskadron tahakkuk ettirilecektir.

1954 bütçesinde kara kuvvetleri zırhlı birliklere daha çok ehemmiyet verecektir. On üç tonluk AMX tanklariyle Panhard keşif tankları, küçük tırtıllı vasıtalar topçu malzemesi bu yılın bütçesinde mühim yer almışlardır.

Bahriyeye bu yıl 58 milyar frank sarfederek şu inşa programını tahakkuk ettirecektir:

1 tayyare gemisi (22 bin tonluk)
3 refakat gemisi
4 denizaltı gemisi.

Hindicini ordusu : 1954 bütçesinde bu ordu için 242 milyar ayrılacaktır. Geçen sene bu miktar 290 milyardı, (Bazı masraflar diğer vekâletlere devredilmiştir). Hindicini millî ordusu teşekkül etmekte olduğundan Fransız ordusu mevcudu 180 binden 185 bine indirilecektir.

Deniz Kuvvetleri

Fransız donanmasının ihtiyacı 450.000 ton olarak tesbit edilmiştir. Bunların 450 000 tonu muharebe gemisi, 20 bini çıkarma vasıtaları ve 70 bini de yardımcı gemilerdir. Bu tonaja 1970 de varılacaktır. Her yıl bütçesinden ayrılacak askarî 30.000 tonluk bir tranş ile bu programın tahakkuk ettirilmesine çalışılacaktır.

Bu yılın tranşına biner tonluk üç refakat gemisi alınmıştır. Deniz nakliyatının denizaltı gemilerine karşı müdafaası için çok miktarda refakat gemisine ihtiyaç vardır, şimdiden bunların miktarı 40 olarak düşünülmüştür. Bu yıl üç gemi yapılacaktır.

1955, 1956 yıllarının tranşlarında birer kruvazör (hava müdafaası için) ve dörder denizaltı avcısı bulunması kararlaştırılmıştır. 1960 da Bahriye Vekilinin 1954 martında Mecliste verdiği izahata göre, Fransız filosu 1960 da hedeflerinin üçte ikisine erişmiş olacaktır.

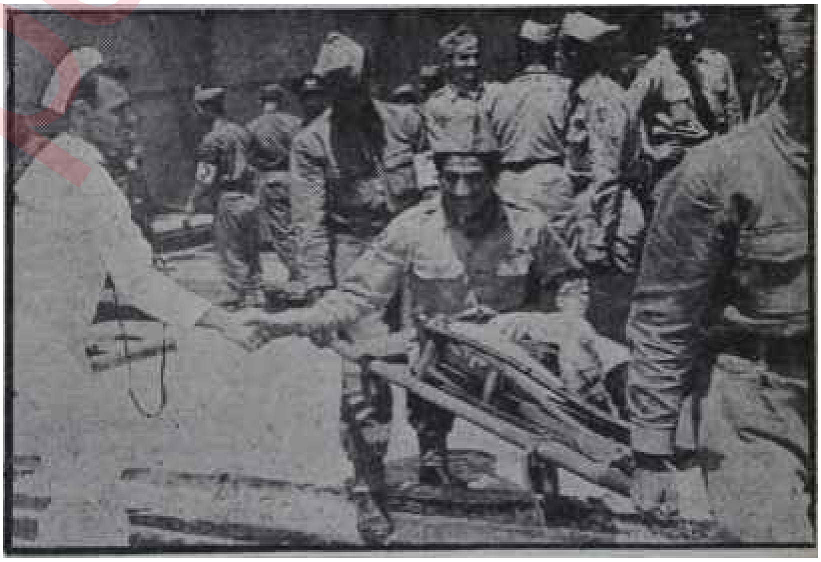
Fakat o zaman dahi donanmanın yekûn tonajı bugünkü miktarı geçmiş olmıyacaktır, çünkü birçok eski gemiler de bu arada hizmetten çıkmış olacaktır. Yalnız o zaman donanma daha yeknesak ve modern tiplerden teşekkül etmiş olacaktır.

Donanmanın hava kuvveti 1 ocak 1955 de 951 tayyare olacaktır ki bunun 442 si muharebe tayyaresidir. Sene sonunda bu miktar 880 ne çıkarılacaktır. Asıl program bu miktarı 1000 tayyare olarak tesbit etmişti. Bütçe imkansızlığı bunu azaltmıştır.

Fransa, eski gemlerden kurtulup, yeni ve modern bir donanmayı tesis ettikten sonra, adette fazlalaşmayı temin etmeğe çalışacaktır.

Fransız donanmasının istikbalde Avrupa için bir kuvvet teşkil edeceği tabudur.

Avrupa Birliğinin! tahakkukunda, Fransa donanmasına ihtiyaç vardır, modern gemilerin lüzumu göz önünde tutulursa, dost cepheye Fransanın bu unsurlarla iştiraki memnuniyet uyandıracaktır.

Gaziler Koreden döndü
Çok şükür, yurdumdayım

SANAT DÜNYASINDA

Edebiyat

Colette öldü

Dünyanın, en kıymetli olmasa bile, muhakkak ki en tanınmış romancılarından Colette öldü. Bütün Fransa ve dünyanın bütün edebiyat mahfilleri bundan bahsetmektedir. Belki de kadın edebiyatçılar artık gittikçe nadir hale geldiğinden, üstellik Colette kendisinden bahsettirmesini bildiğinden pek çok romanın bu meşhur müellifi Pariste, Palais.Royal'deki evinde uzun hayatına gözlerini kaparken gene bir hâdiseye sebebiyet vermiş, kilise kadına din! merasim yapmayı reddetmiştir. Bildirildiğine göre buna sebep, Colette'in hususî hayatıdır. Hakikaten Colette zevkleri değişik bir kadındı.

Muharririn sadece adı bile, kendisinin orijinalliğine delil teşkil edebilir: Sidonie Babrielle Claudine Colette Gauthier — Villars de Jouvenel Goudeket! fakat dünya onu Colette diye biliyordu, kitapları muhtelif dillere çevriliyor, eserlerinden piyesler, filmler yapılıyor, bunlar Montmartre'dan Broadway'e dünyanın her tarafında oynanıyordu. Ölümünün yarattığı son hadise, elbette ki onun zaten yaygın şöhretine bir katre daha ilâve edecektir.

Colette
Ölümü de hâdise oldu

Colette'in bir resmini, ilk olarak 2. dünya davasının bağladığı günlerde, bir Plansız dergisinde gümüş olduğumu hatırlarım. Savaşın başladığı günlerde diyorum; resmin bulunduğu sayfanın arkasında Fransız askerlerînin cephede alınmış bir resmi vardı. Yazı da bu askerlerin Almanyayı yeneceklerini söylüyordu.

Gözlerinin niçin kara kara olduğunu sordum. Sürme dediler. Saçları, arkadan gelen ışığın içinde kocaman bir yığındı. Taramaz mı saçlarını, dediğimi hatırlıyorum.

Sonra daha başka resimlerini gördüm. Sacları hep o taranmamış yığın, gözleri sürmeler içinde. Fakat kimi zaman erkek kıyafetinde, kimi zaman çıplak, kimi zaman da kötürüm olduktan sonra yaptırmış olduğu o yarı yatak, yarı kanape koltuğunda, mavi abajurlu lâmbasının altında.

İlk eserlerine kocasının sahip çıktığını, ancak bu kocanın diktatörlüğünden kurtulduktan sonra, kendi eserlerini kendi imzasıyla bastırabildiğini öğrendim. 19 ncu yüzyılın son, 20. yüzyılın ilk yıllarında, erkek gibi yaşamış olması, dedikodular, yermeter... Bir Colette vardı ama. bütün bun lardan sıyrılan, eserleri sevilen, büyük bir önem verilerek incelenen bir Colette vardı.

Kötürümdü artık. Ama yenilmemisti. Yazıyordu. Dahası var, toplantılara o haline bakmadan, arada bir de olsa katılıyordu.

Kedileri çok seviyordu. Kitaplar yazmıştı onlar için. Tadına doyulmaz, okunup bitirildikçe yeniden okunmak istenilen kitaplar. Kedileri seven bir insan, sevilecek bir insandır.

Öteki kitapları, öyle ağır yapılı, koca koca kitaplar değildi. İçinde, garip bir aşk yahut aşksızlık havasında, bir duygu dünyasında, vücut sıcaklığıyla ısınan, yaşayan insanlar vardı. Kadınlar, çocuklarından yaşlılıklarına değin en acık, en gerçek duyguları ile anlatılıyordu. Genç insan, bir hayvan yavrusuydu Colette için: Nazlı, iştahlı, çevik, yumuşak; sokulgan; sıkıntılı, mıncıklanacak oynışılacak bir yaratık. Claudine Gigi, Cheri, hep öyledir. Yaşlanmak ama, Colette'in tragedyası oluyordu. Aşkın dengesi o zaman bosulur çünkü. Ölüme öldürmeye kadar gidilir...

Colette, 1873 de doğduğuna göre, 81 yaşında öldü. Sevgi, saygı görerek. Yaşlanmak kendisine, yarattığı kişilere ettiğini etmedi. Belki de, gençliği sevmiş olduğu kadar, yaşlılığı da sevmesini bilmiş olduğu için.—B.K.

Resim

Dünya çocuklarının sergisi

Dört sergi, dünyayı dolaşmış bulunuyor. Dört sergi ki eser teshir eden ressamlar hep aynı mevzuu, hat. tâ aynı şekilde işlemiş, bazan aynı renkleri kullanmıştır. Halbuki ressamlann yaşadıkları topraklar arasında binlerce kilometrelik mesafeler vardır. Buna mukabil bir de müşterek şey mevcuttun yaş. Tablolar 45 millete mensup çocuklara aittir.

Teşebbüs Danimarkadaki «Çocuk Esirgeme Kurumu» ndan gelmiştir. Bu teşebbüs şudur: dünya çocukları ara sında bir resim müsabakası açmak! Yeryüzünün her tarafındaki küçük mektepliler seçilmiş masalları resimlesinler; sonra, her memleket kendi çocuklarının en güzel yüz tablosunu seçsin ve bunları Kopenhaga göndersin. Orada milletlerarası bir sergi açılsın ye tablolar teşhir edilsin, toplanacak hasılat da Beynelmilel «Çocukları himaye Teşkilâtı» nın emrine verilsin.

Teşebbüs büyük alâka uyandırmış. tır. Danimarka Çocuk Esirgeme Kurumu, Andersen'in masallarının ele alınmasını istemiş ve hakikaten Andersen'in masalları aşağı yukarı 40 kadar dile çevrilmiş bulunduğundan teklif kabul olunmuştur. Bunun üzerine, Türkiye dahil, tam 45 memlekette çocuklar kalemlerini, fırçalarını yoklamışlar ve harekete geçmişlerdir.

Sergi Kopenhagda açılmış ve umulduğundan da fazla alâka toplamıştır. Milletler oraya gönderdikleri resimleri bulmakta pek müşkülâta uğramamışlardır, zira iştirak hakikaten çok ol-

muştur. Meselâ İtalyada 200 bin, Japonyada 80 bin, Danimarkada 50 bin çocuk jüriye eser göndermiştir, Tahinin olunduğuna göre müsabakaya katılan çocukların sayısı milyondan aşağı değildir.

Kopenhagda teşhir olunan tablolar dört grupa ayrılmış ve dünyanın dört tarafına gönderilmiştir, İşte, yeryüzünü dolaşan dört sergi budur.

Tabloları tetkik edenler çok alâka uyandırıcı müşahedelerde bulunmuşlardır. Bunların başında çocukların eserlerinin milliyetlerine göre değil, yaşlarına göre tasnife daha uygun oldukları görülmektedir. Hakikaten biri 12, diğeri 6 yaşındaki aynı millete mensup iki çocuğun resimleri arasındaki müşabehet, ikisi de 12 veya ikisi de 6 yaşında, fakat milliyetleri ayrı iki çocuğun resimleri arasındaki müşabehet kadar değildir. Meselâ görülmuştur ki Maltalı 6 yaşındaki Theresanın yaptığı resim gene 6 yaşındaki Fransız Jacqueline'in yaptığı resmini hemen hemen eşidir. Aynı yaştaki çocuklar, dünyanın neresinde yaşarlarsa yaşasınlar, bir takım hâdiseleri aynı şekilde tasvir etmişler, motiflerine varıncaya kadar aynı renk ve çizgileri kullanmışlardır. Değişen yalnız «mahal» ler olmuştur, İsviçreli bir çocuk «Deniz Kızı» nı bir gölün kenarına oturtmuştur. Göl, küçük İsviçrelinin gördüğü, bildiği en büyük su parçasıdır. Bir New . Yorklu da köy evlerini beş katlı yapmıştır. Gök tırmalayıcılara alışmış olan New . Yorklu için beş katlı ev, elbette ki köy evidir.

Başka bir müşahede, en küçüklerin resimlerinin sadece iki buutlu olduğudur: en ve boy. Derinlik yoktur. Bunlara göre resim, konuşmak gibi bir ifade tarzıdır. Meselâ işte bir ev, işte bir ağaç. Hapsi, bu. Eşyalar seri halindedir, bu bakımdan resimler hiyeroglif gibi okunabilmektedir. Çocuk biraz büyüdükten sonra perspektifi keşfetmektedir. Ancak bu perspektif de, biz büyüklerin bildiğimiz perspektif değildir. Yani çizgiler fotoğrafta olduğu gibi objektife en uzak noktada birleşmektedir;. Çocuk, bunun aksini kullanmaktadır. Meselâ bir kutunun iki tarafını ayrı boyda göstermektedir, fakat ona göre uzun olan arka taraftır, ön değil.. Şahıslar geri plâna gittikçe irileşmektedirler. Perspektifin ç i z g i l e r i resmin içinde değil, dışında birleşmektedir. Aynı tarzı iptidaî kavimlerin resimlerinde gör. mek kabildir. Çocuk bunu müteakip fotoğraf perspektifine geçebilmektedir ki bu da ya aldığı resim bilgisinin, ya da büyüklerin eserlerine alışmış olmasının neticesidir. Bu istihale, milletleri ne olursa olsun her çocuk için varittir.

13e alınan mevzulara gelince, görülmüştür ki erkek çocuklar dramatik sahneleri tercih etmektedirler. Şiddetli hareketleri sevmektedirler. Masalların o taraflarını tercih etmekte, üst tarafına pek aldırmamaktadırlar. Meselâ kahraman Kurşun Asker, kâğıttan kayığı üstünde muazzam bir balığın ağzından girerken kulaklarında sesler uğuldar ya, işte o sahne pek çok erkek çocuk tarafından tasvir edilmiştir. Kız lara gelince, onlar hissi ve dokunaklı sahneleri ele almışlardır. En fazla sevdikleri şahıs, Deniz Kızıdır. Onun bedbaht hayatı pek çoğuna mevzu olmuştur. Zaten küçük kızların, kendilerinde de birer Deniz kızı tevehhüm ettikleri resimlerden anlaşılmaktadır.

Şimdi, aziz okuyucular, size bir itirafta bulunmak zamanı gelmiştir. Bu, ne hoş bir yazı, ne alâka çekici müşahedelerdir değil mi? Okuduğumuz zaman, bir noktasına gelinceye kadar biz de sizin gibi düşündük. Fakat, yazının bir yerinde bakınız ne deniliyordu:

«Bir nokta hemen dikkati çekiyor: Çocuk ne kadar ufaksa, teksif kabiliyeti o kadar büyük oluyor. Dosdoğru hedefe gidiyor ve tasvir etmek istediğini teferruata, mevzua yabancı noktalara kaçmadan düpedüz ifade ediyor. Bir ufak T ü r k çocuğu Çakmak masalının Asker ile Büyücü arasında yer altındaki bir odada geçen sahnesini canlandırmak istemiştir. Asker feslidir, Büyücü ise müslüman kadınların ananevi peçesini taşımaktadır. Zira bu elemanlar, çocuğun gündelik hayatının elemanlarıdır. Peki, sahnenin yer altında geçtiğini nasıl anlatmalı? Ço-

İnsan

Elbette senden güzel olacaktı
çizdiğin resim
yaptığın heykel
senden büyük olacaktı
senden yakışıklı

Elbette senden doğru söyliyecekti
yazdığın şiir

Elbette senden çok duyacaktı
söylediğin türkü

Sen olduğundan büyüksün
Sen olduğundan iyisin
Sen olduğundan güzel.

Bülent ECEVİT

Andersen'in deniz kızları
Acaba bu sahih mi?

cuk, üst tarafa bir köy resmetmiştir, Bu da tabii, bir Türk köyüdür...»

O zaman, zevkle okduğumuz yazının nasıl bir palavra olduğunu anladık ve ne yalan söyleyelim, üzüldük. Zira verilen malûmatı hakikî zannetmiş ve alâkalanmıştık. Müsabaka sahiden yapılmıştır, 45 millete mensup çocuk ta girmiştir, Kopenhag'da sergi de açılmıştır. Ama, mütalea ve müşahedeler, anlaşılan, masa başında uydurulmuştur.

Şimdi daha garibini haber verelim: Bu yazı, fiyle gelişi güzel bir mecmuada neşredilmemiştir. Mecmuanın adı «Revue Danoise — Danimarka mecmuası» dır ve bizzat Danimarka Hariciye Vekâleti tarafından neşredilmekte, gazetelere «Danimarka elçisinin saygılariyle» başlığı altında gönderilmektedir. Gayesi, Danimarkayı yabancılara tanıtmaktır. Yukarıya aldığımız yazı mecmuanın 6 numarayı taşıyan ağustos nüshasında çıkmıştır.

Danimarkalı dostlarımız, uydurun, uydurun ama, biraz usturuplu uydurun... Şu, askeri başında fesle çizen Türk çocuğunun resmini bele bize gön dersenize bakalım, dediğiniz sabi mi, değil mi?

Dünyadan Haberler

Berlin tiyatrosu Pariste

Paris — Batı Berlindeki Schiller ve Schlosspark tiyatroları mensuplarının beraberce Pariste temsil ettikleri, Franz Kafka'nın "Şato" isimli romanından alınmiş olan piyes büyük bir muvaffakiyet kazanmıştır. Berlinli sanatkârlar, bu vesile ile de Pariste ter tip edilen milletlerarası dramatik sanat festivaline de katılmış bulunmaktaydılar. Bu festivale Belçika, Danimarka, İngiltere, İrlanda, İsrael, İtalya, Norveç, Polonya ve Yugoslavya iştirak etmekteydiler. Franz Kafka'nın bu tanınmış eseri, Paristeki Sarah Bernhardt tiyatrosunda Almanca olarak oynanmıştır. Piyes haline getirilmiş bulunan "Şato" nun Berlindeki ilk temsili de münekkitler tarafından çok beğenilmişti.

Nurenberg kültür mükâfatı

Nurenberg — Nurenberg şehrinin 1954 yılı sanat mükâfatı bu defa bestekâr Prof. Hans Gebhard'a, heykeltraş Karl Hemmeter'e ve muharrir Hermann Kesten'e verilmiştir.

Kopernikus'un Almanlığı meselesi

Göttingen : Göttingen şehrinde tertip edilen "Doğudaki Alman Yurdu" isimli sergide büyük astronom Nikolaus Koprenicus'un Almanca yazdığı mektuplar da teşhir edilmektedir. 1953 de yeniden açılan "Devlet arşivi dairesi" nin direktörü olan Dr. Forstreuther, bu mevzuda yaptığı bir konuşmada, Koprenikus'un bütün hayatı bo-

OPERA ALBÜMÜ
SİHİRLİ FLÜT

Eser : *Opera 2 perde, 13 tablo, Metin; Emanuel Schikaneder. Müzik: W. A, Mozart. İlk defa 30 Eylül 1791 de Viyanada oynandı.*

Şahıslar : *Sarastro (Bas). Tamino (Tenor). Gece Kraliçesi (Koloratur soprano) Pamina, gece kraliçesinin kızı (Soprano). Papageno (Bariton). Papagena (Subret). Zırhlı iki insan (Tenor ve bariton). Monostatos, bir zenci (Tenor). Hatip (yalnız konuşur), iki rahip (tenor ve bas). Gece kraliçesinin üç nedimesi (sop rano ve alto). Üç çocuk (ayni şekilde).*

Mahal *Doğuda bir ülke. Zaman: efsaneler devri Kuvvetli bir koro. Küçük orkestra (33 enstrüman). Eserin devamı 3 saat.*

MEVZU

Birinci perde, ikinci tablo

Vahşi bir kayalık. Tehlikeli bir yılan tarafından takip edilen Prens Tamino kaçar ve haykırarak bayılır. Gece kraliçesinin üç nedimesi yılanı öldürürler ve bu yakışıklı genci hayranlıkla seyrederler. Tamino kendine geldiği zaman yanında kuş adam Papageno'yu görür. Papageno, yılanı kendisinin öldürdüğünü söyler. İkisi arkadaş olurlar. Prens Tamino, Sarastro'nun mabedinde mahpus olan sevgilisi Pamina'yı kurtarmak istemektedir. Pamina ayni zamanda fena kalpli gece kraliçesinin kızıdır. Nedimeler prense sihirli bir flüt verirler, bu flütle sevgilisine, kendisinin yaklıştığını haber verecektir. Kuş adam da eline zilli oyuncağını alır, üç çocuk bunlara yol gösterir.

İkinci tablo

Sarastro'nun sarayında bir oda. Kaçmak isteyen Pamina. zenci Monostatos tarafından tekrar yakalanmıştır. 6u sırada odaya gizlice giren Papageno, genç kıza pres tarafından kurtarılacağını söyler.

Üçüncü tablo

Hikmet mabedinin önündeki koruluk. Bir rahip, Tamino'ya, Sarastro'nun fena bir insan olmadığını sırf iyiliği için Paminayı mabedde alıkoyduğunu, ve imtihanı muvâffakiyetle verdiği takdirde genç kızla birleşeceğini anlatır.

İkinci perde, dördüncü tablo

Hurma ormanı. Sarastro, Pamina ile Prens Tamino'nun hakikî surötte birbirlerine kavuşmaları için, imtihanları başarı ile vermeleri lâzım geldiğini rahiplere bildirir.

Beşinci tablo

Gece Mabedin önündeki avlu. Tamino ile Papageno rahiplerle, imtihon hakkında konuşurlar. Jç nedime, cevapları Tamino'nun kulağına fısıldarlar.

Altıncı tablo

Gece. Pamina uyur. Yanında zenci Monostatos beklemektedir. Birden gece kraliçesi gelip kızını öldürmek ister. Sarastro ise kızı kurtarır.

Yedinci tablo

Mabedin önündeki geniş hol. İki rahip Tamino ile Papageno'yu imtihan etmektedir. Tamino suallere doğru cevap verir, fakat Papagone o arada yanına yaklaşan ihtiyar bir kadınla münakaşaya tutulur, tabiî imtihanı kazanamaz.

Sekizinci tablo

Ehramların eteğinde. Rahipler İsis ve Osiris'e şarkı söylerler. Tamino imtihanını muvaffakiyetle vermiştir. Papageno ise mahzun bir halde durmaktadır. Bu sırada, kendisini evvelce rahatsız eden ihtiyar kadının değişerek genç ve güzel bir kız olduğunu fark eder, bu Papagena'dır.

Dokuzuncu tablo

Bir bahçe. Bedbaht Pamina kendini öldürmek ister. Bu sırada yanına gelen üç çocuk, Prensin imtihanı kazandığını ve onu çok sevdiğini söylerler.

Onunca tablo

Sellalarin ve yanar dağın arasındaki son imtihan mahalli. Tamino zırhlı iki adamın arasında buraya gelir. Buradan güneş mabedine girip sevgilisine kavuşacaktır.

Onbirinci tablo

Evvelki bahçe. Papageno imtihanda muvaffak olamadığı için üzgündür. Fakat üç çocuk bu sefer ona yardım ederler ve kuş adam da imtihanda kazanır ve sevgilisi Papagena ile birleşir.

Onikinci tablo

Gece kraliçesi ve zenci Monostatos mabede girerek yine etrafa kötülük yapmak isteyince, gök gürler, güneş doğar ve bunlar kaçmak zorunda kalırlar.

Onücünçü tablo

Sarastro'nun Güneş mabedi. Sarastro, mabede gelen Prens Tamino ile arkadaşını muhabbetle selâmlar. İki sevgili birbirine kavuşmuştur. Koro dostluk ve aşk şarkısını söyler.

yunca tek bir kelime Polonyaca kullanmadığını ve bütün yazılarını Almanca veyahut lâtince olarak yazdığını söylemiş ve bundan da Kopernikusun Polonyalı değil Alman olduğu manaşının çıkarılacağım izah etmiştir.

"Kırmızı ve Siyah" romanı

Paris — Stendhal'ın meşhur eseri "Kırmızı ve Siyah" filme alınmaya başlanmıştır. Baş rollerde Gerard Philipe ile Antonella Lualdi oynamaktadırlar.

"Capri mektupları"

Roma — Daha önceleri "Napoli altını'.' isimli romanı ile şöhret kazanmış olan İtalyan romancısı Mario Soldati'ye bu defa yazmış, olduğu "Capri mektupları" adındaki romanından dolayı bir milyon lir etlik büyük edebiyat mükâfatı verilmiştir.

Toti dal Monte beyaz perdede

Roma — Dünyaca meşhur koloratursporano Toti dal Monte bu defa "Ana Istırabı" isimli filmde başrolü oynayacaktır. Toti dal Monte bundan dört yıl önce opera sahnesinden ayrılmış bulunmaktaydı.

Olimpiyat marşı

Paris — Olimpiyad komitesi, yeni bir olimpiyad marşının bestelenmesi için yeryüzündeki bütün bestekârlar arasında bir müsabaka açmıştır.

Alman operası Rio'da

Düsseldorf — Berin, Münih, Stuttgart, Franfurt, Düsseldorf, Wiesbaden, Karisruhe ve Bremen operalarından seçilmiş bir grup, Brezilya hükümetinin daveti üzerine Rio'ya hareket etmistir. Alman opera trupu Rio'da 24 Ağustos tarihine kadar "Meistersinger", "Salome", "Saraydan kız kaçırma" ve "Satılmış nişanlı operalarını" oynayacaktır.

Bestekâr Wismar öldü

Berlin — Hafif müziğin tanınmış bestekârlarından Wismar Rosendhal 76 yaşında olduğu halde veremden Berlin de vefat etmiştir. Kendisi operetleri ve valsleri ile meşhurdu.

Doğu Avrupa kürsüsü

New York — New York'daki Columbia Üniversitesinde bir doğu Avrupa kürsüsü ihdas edilmiştir. Bildirildiğine göre, bu kürsü için Carnegie Corporation vakfı 250 bin dolarlık bir yardımda bulunmuştur. Bu kürsüde doğu Avrupanın siyasî, iktisadî, kültürel ve tarihi durumları mevzuubahis edilecek ve doğu Avrupa memleketlerinin Rusya ile münasebetleri üzerinde durulacaktır.

Müzik sendikası reisi

Roma — Tanınmış İtalyan bestekârı İldebrando Pizetti İtalyan müzik sen dikası reisliğine seçilmiştir.

SPOR ALEMİNDE

Boks

Dünya ağır sikleti R. Marciano

Bilhassa Amerikada büyük rağbet gören sporlardan biri olan boks bundan 30 yıl önce olduğu gibi bu gün de aynı heyecanı muhafaza etmektedir. Boks piyasasının borsası vazifesini gören New . York şehrinin büyük kapalı salonu hemen hemen her sene 3 - 5 beynelmilel müsabakaya şahit ve sahne olmaktadır.

Burada kimler meşhur olmamış veya kaç tane meşhur dünya şimpiyonu unvanını ve hattâ hayatım kaybetmiştir! İstisnaları hariç dünya şampiyonlarının ekseriyeti Zenci boksörlerde iken bu Zenci saltanatına son vererek 3 senedenberi dünya ağır sıklet boks şampiyonluğunu elinde tutan Rocky Marciano dahi unvanını burada elde etmiştir.

Walcott gibi ağır siktlerin ejderi ka bul edilen bir şampiyonu şampiyonluk tan mahrum eden Marciano'nun boks hayatının ekseriyeti amatör olarak geçmiştir. Profesyonel olduktan sonra yarı ağır sikletlerde yumruğunun hak kim kabul ettiren bu yakışıklı boksör boks mütehassıslarınca ağır sıklette şimdiye kadar gelmiş şampiyonlar arasında bu mevkie en lâyık olanı şeklinde kabul edilmektedir.

Marciano ağır sıklette profesyonel olarak yaptığı ilk karşılaşmalardan tam 16 ncısına kadar maçlarım nakavtla kazanmak suretiyle tutulması güç bir rekor tesis etmiştir. Nitekim bu 16 nakavt kendisine dünya şampiyonluğu arefesinde bir çok avantajlar kazandırmış, bilhassa yumruklarına olan. İtimat ve güvenini arttırmıştır.

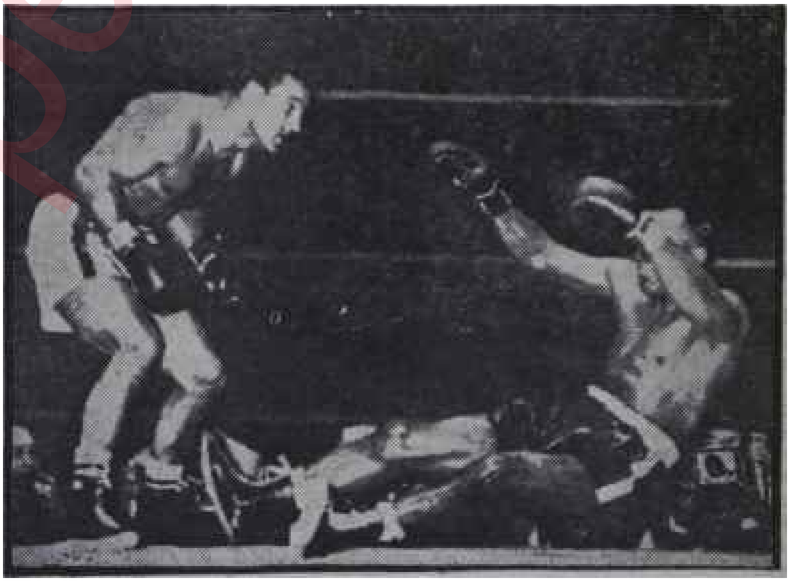
Dünya boks şampiyonu Marciano fevkalâde teknik bir boksör olduğu kadar şimdiye kadar gelmiş geçmiş boksörlerle mukayese edilemiyecek kadar akıllı ve düşünerek dövüşmesile de kendisini tanıtmıştır. Bunlardan başka her maçta rakibini küçümseme. den bütün gücünü ortaya koyması da takdire değer bir harekettir. Dünya şampiyonu oluncaya kadar yaptığı 43 müsabakadan 38 ini nakavtla ve ancak 5 ini ekseriyetle kazanması kendisinin acı ve bir düşürücü bir yumruğa malik olduğunu isbat eder.

Mukavimdir. Bunun da en bariz misalini Wolcatt'la yaptığı ilk şampiyonluk maçında göstermiştir. Maçın ilk raundunda Walcott'un müthiş bir sol kroşesine maruz kalan Marciano ringe upuzun uzanıverdi. Herkes maçın neticelendiğini zannederken yavaş yavaş doğrulan Marciano tam 8 raund bu müthiş kroşenin sersemliği ile bir hayli dayak yedi. Mağlûbiyeti mukadderdi. Fakat bir kroşe ve hemen akabinde bir sol aporküt Marcianoya dün ya şampiyonluğunu kazandırmıştı... ve hâlâ şampiyon!—N.A.

Atletizm

Türk — Yunan atletizmi

Yugoslavyada yapılan üçlü yarışmalarda bu seneye kadar hemen hemen her defasında mağlûp ettiğimiz, farklı derecelerle geçtiğimiz Yunanlılara mağlûp olmuş bulunuyoruz. Görünen köyün kılavuz istemiyeceği gibi, son senelerde atletizm sahasında yerinde saydığımızı da itiraf etmek de lâzımdır. Geçen yıl Atinada uğradığı-

Marciao'nun yumruğu
Walcott'a güle güle

mız mağlûbiyeti tevil edenler bu mağlûbiyetlerden sonra acaba neler söyliyeceklerdir?

1945 te Yunanlılarla yaptığımız temaslarda üstünlüğümüz barizdi. O senelerin Yunan şampiyonları olan Stratakos, Movrapostalos, Pandeliadis, Ragazos ve nihayet Silas gibi şöhretleri mağlûp etmek işten bile değildi. Halbuki şimdi vasat bir Elen atletini mağlûp etmek büyük bir muvaffakiyet sayılıyor. 1947 — 1951 yıllan arasında dev adımlarla terakki eden Türk atletizmi bu devre içinde 800 met rede hem de 8 - 9 atletle birlikte 2 dakikanın altına inmişti. 400 metrede 49 küsur koşan en az 3 adamımız vardi. Üç adım atlamada Türk atletizm sahasında ilk defa olimpiyat ve dünya üçüncüsü olan Ruhi Sarıalp gibi bir atletimiz ve kendisine mahallî müsabakalarda kafa tutan atletlerimiz bulunuyordu.

Komşumuz Yunanlılar bir dahilî harpten çıkmış olmalarına rağmen millî spor olarak kabul ettikleri atletizmde büyük terakki kaydetmişlerdir ve etmekte de berdevamdırlar. Şampiyonlarımızı, iddia edebiliriz ki, bizden daha iyi tanıyan Elenliler lâalettayin bir müsabakada memleketimizde bir millî futbol maçında dahi rastlanmıyacak kadar seyirci kitlesi ile müsabakayi takip etmekte ve bu seyirciden en az 20 bini elinde kronometre ile yarışları seyretmektedir.. Acaba 2 bin kişi seyirci ile yaptığımız kaç atletizm müsabakamız vardır? Şu halde neticeyi kabul etmek gerekmektedir ki bu da bir itiraftır.

Mektep ve üniversitelerimizde lâyık olduğu alâkayı bulacak bir Türk atletizmi daima şerefli neticeler alabilecek kudret ve yaratılıştadır. Halen stadlarımızda dahi üvey evlât muamelesi gören bu spora yazıktır. Tedavisine gidilmediği takdirde ise cenazesini kaldırmak bir mecburiyet halini alacaktır.

Atletlerimiz
Geriye marş!

Güreş

Yağlı ve Karakucak güreşleri

Manevî sporumuz güreşte istihaleler geçirdiğimizi kabul etmek mecburiyetindeyiz. Harman yerinde evvelâ köylüsüne kuvvetini kabul ettiren mütevazi güreşçimiz, dünya minderinde sırtı yere değmeyen şampiyon, olmaya namzettir.

Türk güreşi deyince tabii ki akla ilk önce yağlı güreş gelir. Tarihi bundan çok evvele dayanan bu millî sporumuzda yetişenler, zamanla, serbest güreşe başlamakta, bu güreşlerin oyunları sayesinde zahmetsizce muvaffakiyet yolunu tutmaktadırlar. Bundan yağlı güreşin serbest güreşe faydalı olduğu neticesi çıkarılabilirse de hakikat hiç te öyle değildir. Evvelâ bizde ağlı güreş hiç bir kayıt ve şartla sıralanmamıştır.

Hele bu güreşlerde menfaat de işin içine girdikten sonra şöhret arzusu hariç; başka hiç bir düşüncesi olmadan ortaya konan ödülü koparmak için türlü desiselere, hilelere baş vurulması bu güreşlerden bir istikbal bekleitilmesine asla imkân vermemektedir.

Bizden çok sonra yağlı güreşe başlıyan Iran bu başı bozukluğa bir nihayet vermek üzere bu mevzuu ele almış ve yağlı güreş için bir nizamname meydana getirmiştir. Bu nizamname sayesinde halen Iranda yağlı güreşler serbest güreşin bir başlangıcı gibi mütalâa edilmekte ve müsbet netice alınmaktadır.

Bizde yorulan bir pehlivanın yere oturduktan sonra, saatlerce soluklanması veya ödülü paylaşmak üzere vakit geçirmek için saatlerce meydan ortasında itişip kakışmak veya gözünü, elini, burnunu temizlemek için oyalama hareketlerinde bulunması tabiî şeylerden sayılmaktadır.

Diğer taraftan yağlı güreşle birlikte yürüyen ve serbest güreşin nüvesi olarak kabul edilen Karakucak güreşleri maalsef memleketimizde yeni yeni ele alınmış ve faydalan kabul edilerek organizasyonuna el atılmıştır.

Serbest güreşin bütün oyunlarını ihtiva eden Karakucak güreşleri; Türk gibi kuvvetli sözünü dünyaya kabul ettiren serbest güreş dünya şampiyonu takımımızın teminatıdır.

Güreş federasyonu nihayet idrak edebilmiştir. Fakat yağlı güreşlerin hâlâ hiç bir kayda tabi olmaksızın başıbozuk bırakılması hatalıdır.

Yağlı güreşlerin başı bozuk halden kurtarılması ile ne olacaktır?

Memleketin bünyesinden yağlı güreşin kaldırılması mümkün olmadığına göre, yeni güreşçilerimizi bu yoldan aramak mümkün olabilecektir.

Bu bizim için kazançtır. Güreşçilerimizin kendilerine has teknik bilgilerinin yanında bedenî kuvvetleri vardır. Rakibi ezen budur. Kuvvet, yanında rakibin bilmediği üslûp, tuş yapmağa kâfi bir sebeptir.

Kuvvet, topraklarımızın bize tanıdığı karakterdir. Buna karşı, rakiplerimiz «karşıt» bulabiliyor. Yağlı güreşlerde, işte sadece bu unsur tekâmül etmiştir, «bilek» her zaman, müsabakaya hâkim olmuştur.

Yağlı güreşi bilen güreşçinin, tekt nik bilgiye ulaştırması için, «yağlı güreşlerin başı bozuk» halden kurtarılmasına ihtiyaç vardır.

Bu ise, sistemli bir çalışmaya, yağlı güreş ile teknik güreş arasında eleman yetiştirmeğe vazifeli, bir «köprü teşekküle» ihtiyaç göstermiş.

Bu teşkilât yağlı güreşin mustait elemanın elinden tutacak, kampa sokaçak, teknik bilgi verecektir.

Kuvvetin yanına tekniğin ilâvesi, acı Türk kuvvetinin şöhretini yaşatmağa, tattırmağa kâfi gelir.

Biz, mevcut imkânları kullanmasım bilemeyen insanlarız. Yabancı, Türk güreşçisinin tekniğini, gözleri ile takip ve öğrenmeğe gayret etmez. Yabancı, tekniği filmle tesbit eder, aynısını gelir sonra tatbik eder.

Bu tatbikatın, bu yabancı tatbikatının neticelerini de, Londra olimpiyatlarındanberi çok gördük.

Allah yenilerinden saklasın!

Güreşçilerimiz
Klâsik gazete resmi

Teşkilât

Rusya ile millî temas

Enteresan spor haberi meraklıları Rusların millî Greko . Romen takımımızı Moskovaya davetini her halde alâka ile karşılamışlardır. Ruslar bundan evvel de müteaddit defalar sporcularımızı, bilhassa güreşçilerimizi memleketlerine davet etmişler, fakat muhtelif sebepler yüzünden şimalli komşularımızla karşılaşmak fırsatı hâsıl olmamıştı. Bu defa milli takımımızın Moskovaya daveti, bu davet serbest güreşteki şampiyonluğumuzdan sonra ve Greko - Romen dünya şampiyonasına doğru yapılmış olması bakımından cidden enteresandır. Ruslar, bir sportif program icabı mıdır, bilmiyoruz, hep dünya şampiyonalarından sonra, kendileri girip kaybetmişlerse, veya iştirak etmemiş kenarda seyirci kalmışlarsa, şampiyon takımları Moskovaya davet ederler. Kendi topraklarında kazanılacak bir basarı ile öğünmeğe bakarlar. Şunu da işaret etmek lâzımdır ki, Sovyetler, gözlerine şampiyon çıkacaklarını pek kestirmeden bir beynelmilel turnuvaya pek girmezler. Bunun misalini çok gördük. Olimpiyatlarda futbol şampiyonasında pek fena aldanan Rusların dünya kupasına girmemeleri bunun son misalidir. Bu defa da serbest güreşte dünya şampiyonluğunu kaybeden Ruslar, şimdi de Greko . Romen dünya şampiyonluğunda birincilik kazanıp kazanamıyacaklarını tartmak istemektedir. Aynı sevi. atletizmde. Rus atletleri ni 1956 olimpiyatlarından evvel Amerikaya göndermekle Amerikaya da yapmışlardır.

Bu noktaya temas ettikten sonra, Moskovada bir Türk - Rus Greko . Romen temasının teknik cephesi üstünde duralım. Şurası muhakkak kî Ruslar güreşte, bilhassa Greko . Romen güreşte, dünyada ön safta ver alan bir takıma maliktirler Binaenaleyh kuvvetli gürescilerle müsabaka yapmanın, böyle bir dünya sampiyonasından evvel muhakkak ki faydası vardır. 1952 Helsinki olimpiyat oyunlarında ve Napolide dünya Greko - Romen sampiyonasında Rus güreşçileri bizim güreşçilerle tutuştuktarı zaman üstünlük göstermişler ve müsabakaların pek coğunu kuşanmışlardı. O günden bu yana biz güreşte büyük bir hamle yaptık: fakat yine de Ruslar bizim için ciddî rakiptirler. Bir sporda ilerlemiş olanlar karşılıklı temaslardan dalma karşılıklı faydalar saglarlar. Gene güreş ekipleri kurmakta bulunduğumuz bu sıralarda bu gençleri usta güreşçiler karşısında denemek, bu vesile ile hem kendi kuvvetimizi tartmak, hem

At yarışları

Foto -Finiş

Tam sırası işte, birisi çıkıp ta söylemeli...»

Beş dakika evvel İstanbulun en bü yük klâsik yarışı olan Başvekil kupası koşulmuştu. Memleketin en iyi safkanları cidden güzel bir mücadeleye girişmişler, içlerinden Burhan Karamehmet'e ait «Yeşim» isimli kısrak düz yolda yaptığı mükemmel ataklarla bir boyun farkla galip çıkmıştı.

Muvasalat hakemleri ehemmiyetli bir imtihan geçirdiler. Düz yolda Lütör 3 boy kadar önde gidiyor ve iç kul Varı takip ediyordu. Buna mukabil viradan itibaren hücumunu arttıran Yeşim piston en dış kenarındaydı.

Daha kısın gümrüğe gelen Foto.Finiş İzmir koşularında kullanılacaktı. Olmadı. Ankarada başlanacaktı, olmadı. Nihayet İstanbulda muhakkaktı; Kulesi bile dikildi. Öte taraftan döviz temin edilemediği için Foto . Finiş gümrükten çıkarılamadı. Muvasalat hakemleri potoya 40 metre mesafede inşa edilen kulenin orta katına oturtuldu Atları kuş bakışı görüyorlardı ama şayet atlar toplu bir halde potaya yığılıverirlerse ilk dördünü ayırdetmek her babayiğin kân olamazdı.

Başvekil kupasını Yeşim'in kazandığında herkes müttefikti. Fakat resmi neticenin Hânım biraz şüpheyle beklediler. Halk hakemlerin yanılabileceğini daima düşünüyor demektir.

İşte bu tabloyu Meclis Reisi Refik Koraltan ile Tarım Vekili Nedim Ökmen de görmüştü. Onlar bile acaba hangisi diye tereddüt etmişlerdi. İşih mühim bir tarafı da kaybeden atın % 90 favori olması idi. Ekseriyet kaybeden ekürinin üzerine büyük paralar bağlamıştı. Yarışlarda böyle neticeler daima ihtilâf ve nümayiş vesileşi olmuştur. Devlet ileri gelenlerine vaziyeti anlatmanın tam sırası denildi. Ama jokey kulüp erkânı arasından kimse çıkıp ta bu fırsattan istifade edemedi. İhtimal şöyle de düşünmüş bulunabilirlerdi: Hepsi iyi, lâkin asıl, Ticaret Vekili Sıtkı Yırcalı burada yok ki!..

Foto . Finiş'in koşulardaki lüzumu memleketimizde o kadar yakından hissedilmiştir ki:

«— Foto Finiş'i kullanmaya başladığımız gün, at yarışlarındaki en büyük ihtilâflardan biri halledilmiş olaçaktır. Bu da yapılabilecek icraatların yarısıdır» diye söylendi.

Kıymeti meydanda ve takdiri ortada duran bir işin sırf ihmalkârlık yüzünden neticelendirilememesi ne hazin değil mi?.. Evet ihmalkârlık şayet jokey kulübü erkânı toptan İstanbula keyif çatmaya geleceğine, Ankarada işlerini takip etmek üzere kalsalardı, ne o Foto . Finiş gümrükte çürümekte devam eder, ne de hâlâ devir muamelesi tamamlanamayan Ankara hipodromunun durumu sallantıda kalırdı. .—C.K.

rakibimizi tanımak muhakkak ki faydalı olacaktır. Kuşlar da her halde aynı şeyleri düşünmektedirler. Ancak, Ruslar tarafından bir kastı mahsusla olmasa bile, tayin edilen' müsabaka zamanları bizim için kanaatimizce pek elverişsizdir. Ruslar 25 eylül ile 5 ekim arasım teklif etmektedirler ki, bu tarihler henüz bizim Greko . Romen çalışmalarımızın, hazırlıklarımızın başlangıç tarihi bile değildir. Böyle bir temasa karar verilmeğe kalkılsa ortada Greko . Romen millî takımımızın nüvesi bile yoktur, Belgradda müsabakalar yapmış olan takım, tadil edilse bile, acele kurulacak yeni takımın memleketi temsil etmesi pek mümkün değildir. Senelerden sonra ilk defa topraklarında millî temas yapacağı. mız Ruslar karşısında kötü bir dereceye peşinen razı olmuş gibi, kollarımızı sallayarak Rusyaya gidemeyiz, Bunun bütün dünyada ve memleketimizde, sporcularımız üzerinde tepkisi çok büyük olur.

Bu hususta federasyonun prensip itibariyle faydalar mevcut bulunmasına rağmen çok derin ve etraflı düşünmesi gerektiği kanaatindeyiz.—T.Ü.

Yüzme

Doğan Şahin Manş kıyılarında

Azimkâr ve cesur bir Türk genci bu günlerde dünyanın en zor işlerinden birinde şansım denemek üzere yola çıkmış bulunuyor. Haftalardanberi gazetelerde ismi geçen Doğan Şahin, İstanbulun bu meşhur yüzücüsü, Manşı geçmek için İngiltereye gidiyor.

Doğan Şahinden evvel bir Manş kahramanımız daha vardır: Murat Güler. Bu, fazlasiyle azimkar genç, üç dafa şansını denedi, hiç birinde muvaffak olamadı, fakat, yine de yılmadı. İki gün evvelki gazeteler, hâlâ onun bir defa daha şansını denemek üzere olduğunu ilân etmekte idiler.

Manşı geçenler olmadı mı?., Şüphesiz ki olda. Muhtelif milletlerden bir çok kimse defalarca Manşı geçti- Bu bakımdan elbette günün birinde bir Türk Manşı da geçecektir. Bu Murat Güler olmaz da Doğan Şahin olabilir. Belki o da olmazda yarın ortaya çıkacak Ahmet veya Mehmet bey... Bizim temennimiz, bu defa büyük imtihana giren Doğanın muvaffak olmasıdır.

Doğan Şahin, İstanbulda bir kaç deneme yaptıktan sonra yola çıkıyor. Bu denemelerden birinde de, Floryada karaya çıkınca Cumhurbaşkanının iltifatına mazhar olmuştur. Boğazın en akıntılı kısmında yüzmüş, Dolmabahçeden Adalara kadar gitmiş bir gencin Manşı da geçebileceğini düşünenler vardır elbette. Fakat, şunu da hatırdan çıkarmamak lüzımdır ki bunu ümit edenler Manşın ne olduğunu bilmezler, Manş, Boğaziçi değildir.

OKUYUCULARDAN MEKTUPLAR

Film Dostları Derneğinden AKİS'te çıkan bazı yazılar dolayısıyla Dernek ve tertiplediği festival hakkında şu bilgi verilmektedir:

I — Tertiplediğimiz 11 inci- Türk Film. Festivalinin fiyasko ila değil, basarı ile neticelendiği, İstanbul Basınının neşriyatı, İstanbul Radyosunun 15 ve 22 Mayıs tarihli röportajları ve Fransız A. F. P., Amerikan U.P. ve Alman D.P.A. ajanslarının neticeleri takiple yurt ve dünyaya müsbet şekilde yayınlamalariyle sabittir.

II — Dernek, başkan tarafından değil, 5 kişilik idare heyeti tarafından idare edilir ve alınan kararlar, Cemiyetler Kanunu gereğince tutulan deftere usulü üzere yazılarak imzalanır.

III — Mevsim zarfında gösterilen 48 film arasından mevzulu 7 ve kısa metrajlı 1 film dernek başkanı taraftadan değil, yedeklerin ve dernek murakibinin de iştiraki ile 8 kişilik bir ihzati jüri tarafından ve bütün mevsim bo yunca yapılan münakaşalı çalışmalar sonunda tesbit olunmuştur.

IV — Jüri heyeti, dernek başkanı tarafından değil, idare heyeti tarafından tesbit edilmiştir.

V — 15 kişilik jüriden tek bir üye, çalışmaların son günü istifa etmiştir. Jüri başkanlığına gönderdiği yazıya göre bu üyenin istifasına sebep, bir filmin gösterilmeyişidir. Bu film de derneğin esas prensiplerinden İkisine uymadığı için jüriye arzedilmemiştir. Bu prensipler "filmin Türk inkılâplarina aykırı olmaması" ve "mevzuunun mahalli olmasıdır". Yazılı istifanemesi dosyabızdadır.

VI — Jüri çalışmaları yazılarda iddia edildiği tarzda idare edilmeyip şu şekilde cereyan etmiştir:

A) Jüri çalışmalarının başladığı 3 Mayıs tarihinde Şan sinemasında toplantıyı açan Burhan Arpad, üyelerin dernek tüzüğü mucibince ister ölçülerini müsamahalt kullanıp beşe kadar filmi derecelendirmekte, ister, titizlik gösterip hiç bir filmi başarılı ilân etmemekte serbest olduklarını belirtmiştir.

B) Çalışmaların son günü. Dernek idare heyeti üyelerinin de katıldığı jüri filmlerin hiç birinin bütün halinde başarılı olmadığı kanaatine vardı ve bu hususun zapta geçirilmesi reye kondu. Bu görüş, mevzulu 7 film için oy birliğiyle kabul edilerek yalnız kısa metrajlı film için ayrı rey kullanılması kararlaştırddı. Bu keyfiyet İstanbul 6 ncı Noterinin mahallinde tanzim ettiği zabıtla tesbit olunmuştur.

C) Milletlerarası film festivallerinde bir filmin bütün elemanlarının bir arada mükâfatlandırıldığı pek ender görülür. Bilâkis umumiyetle bir filmin ancak bir veya birkaç unsuru mükâfat alabilmektedir. Aynı şekilde bir filmin baş artistinin mükâfatlandırılma, o filmin derece almasını icap ettirmez. Cannes, Venedik ve Oscar mükâfatları bu çeşit misallerle doludur. Nitekim 1954 Cannes festivalinde dereme almıyan 'Son Köprü" isimli Avusturya-Yugoslav müşterek prodüksiyonunun kadın artisti Maria Schell, en iyi yıldız olarak seçilmiştir.

D) Derneğimizin 2 yıldır tertiplediği Türk film festivallerinde jüriye lütfen ve fahriyen iştirak eden Türk münevverlerinin şöhret ve iyiniyetlerinden istifadeye kalkıştığını teyid eden biç bir nokta mevcut değildir. Bu seneki karar da Derneğimizin Türk filmetliğinin sanat seviyesini yükseltmek yolunda her turlu faaliyet gösterilmesi gayesine tamamiyle uygundur. Nitekim geçen yıl tertiplenen festivalde 5 film hakkında reyler bütün olarak kullanıldığı halde tasniften evvel ve dernek başkanının teklif ve jürinin de tasvibi ile bu filmlerden hiç birinin milletlerarası fectivallerde millî temsil kabiliyetini haiz olmadığı hususu İstanbul 7 inci Noterinin mahallinde tanzim ettiği zapta ilâve edilmiştir.

VII — Bir Şehrin Hikâyesi Deniz Bankın reklâmı değildir. 15 kişilik jüri içinde reyini kullanan 14 münevverden tam numara 10 esası üzerinden 8,7 vasatı not alması da, Berlin Festival komitesince teşekkürle kabulü de bunu gösterir. Denizcilik Bankası tarafından İstanbulun 500 üncü fetih yılı dolayı. siyle çevrilmiş olması bu filmin sanat değerine halel getirmez. Ticarî şansı daima az olan kültür ve dokümanter filmleri dünyanın her tarafında şu veya bu resmî veya hususî teşekkülün şu veya bu maksatla siparişi üzerine mey. dana getirilir. Sinemacılık tarihine adı geçen Flaherty'nin "Louisiana Story" filmi, petrol propagandası için ısmarlanmıştır. Bu siparişi nasıl kabul ettiğini bizzat Flaherty 1949 da yayınladığı bîr makalede anlatır. (Regards neufs sur le cinema.) Edition du Sevil 1952 Paris.

VIII — Berlin film festivaline hiç bir yerde gösterilmemiş değil, sadece Almanyada henüz gösterilmemiş filmler kabul olunur. Film kabul şartlarına göre her memleket kendi ölçülerine göre eser teklif eder. Kabul şartlarının 7 nci maddesine göre bir filmcilik teşkilâtı tarafından takdimi "arzu edil" mekte" değil, "arzuya şayan" görülmektedir, yani ihtiyarîdir.

IX — Bir Şehrin Hikâyesi, Berline dernek başkanı tarafından keyfi olarak değil, idare heyetinin 13/5/1954 tarih ve 47 sayılı kararı gereğince teklif edilmiştir,

X — II inci Türk Film Festivali jürisi. AKİS'in imzasız film tenkidcisinin iddiası hilâfına "Bir Şehrin Hikâyesi" kültür filmini başarılı görmüş ve bu husus İstanbul 6 inci Noterinin 8 mayıs gecesi Film Dostları balosunda tasnifi müteakip tuttuğu resmî zapta geçirilmiştir.

Güzel Sanatlar Matbaası — Ankara